

**Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo**

Nataša Domanjko

**Medgeneracijsko sožitje in sodelovanje v
občini Selnica ob Dravi**

Magistrsko delo

Selnica ob Dravi, 2018

**Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo**

Nataša Domanjko

**Medgeneracijsko sožitje in sodelovanje v
občini Selnica ob Dravi**

Magistrsko delo

Študijski program: Socialno delo s starimi ljudmi

Mentor: doc. dr. Milko Poštrak

Selnica ob Dravi, 2018

PODATKI O MAGISTRSKEM DELU

Ime in priimek: Nataša Domanjko

Naslov magistrskega dela: Medgeneracijsko sožitje in sodelovanje v občini Selnica ob Dravi

Kraj: Selnica ob Dravi

Leto: 2018

Število strani: 114

Število slik: 1

Število tabel: 2

Število grafov: 27

Število prilog: 2

Mentor: doc. dr. Milko Poštrak

Deskriptorji: medgeneracijsko sodelovanje, medgeneracijsko povezovanje, medgeneracijsko sožitje, kakovostna starost, mlajša, srednja, starejša generacija, generacija, lokalna skupnost.

Povzetek:

Z raziskavo sem poskušala ugotoviti, kakšno je medgeneracijsko sodelovanje v občini Selnica ob Dravi. Enakovredno sem poskušala v raziskavo zajeti vse tri generacije, zanimalo me je, kako so med seboj povezane in na kakšen način poteka medgeneracijsko sodelovanje ter kakšen vpliv ima medgeneracijsko sodelovanje na kakovost življenja starejše generacije. Z analizo anketnega vprašalnika sem lahko ugotovila, da je tretja generacija še vedno zelo vitalna in dobro vključena v družbo, da imajo anketirani občani dobre medsebojne odnose z vsemi tremi generacijami, prav tako se jim zdi pomembno, da sodelujejo z ljudmi različnih generacij. Ugotovila sem, da so anketirani neopredeljeni glede medgeneracijskega sodelovanja s strani lokalne skupnosti.

Title: Intergenerational coexistence and cooperation within the municipality of Selnica ob Dravi

Descriptors: intergenerational cooperation, intergenerational integration, intergenerational coexistence, quality age, younger, middle, older generation, generation, local community.

Abstract: The purpose of my research was to determine an intergenerational cooperation within the municipality of Selnica ob Dravi. My intention was to equally capture all three generations and evaluate the cross-connectivity. The aim was to determine how intergenerational cooperation takes place and what impact it has on the quality of life within the older generation. Based on the survey results, I was able to conclude that the third generation is still very vital and well-integrated in the society. Respondents have good interactions across all three generations and find it important to collaborate with diverse people of all age groups. Finally, they feel undefined when it comes to intergenerational cooperation by the local community.

Najprej bi se želela zahvaliti mentorju doc. dr. Milku Poštraku za pomoč in nasvete pri izdelavi magistrskega dela.

Posebna zahvala gre tudi mojemu partnerju Marku, ki mi je pomagal, me bodril in mi stal ob strani, ko sem že skoraj obupala, ter mi s pozitivnimi dejanji in z razmišljanjem dal nov zagon za nadaljevanje.

PREDGOVOR

Ljudje smo družbena bitja in vsak izmed nas potrebuje nekoga. Vsak potrebuje družbo, stike, občutek pripadnosti, ljubezen. Sama menim, da človek ni ustvarjen zato, da bi bil sam, še več, menim tudi, da je to nemogoče. Človek namreč potrebuje odnose z ljudmi. Le-ti na nek način omogočajo tudi njegov obstoj. Postavljajo se mi vprašanja, ali še sploh obstaja pristno medgeneracijsko sožitje, kot je bilo včasih, ali pa to izgublja svoj glavni namen. Zame je zelo pomembno predajanje življenjskih izkušenj, ki so staremu človeku osmislile življenje. A za marsikoga star človek predstavlja oviro na njegovi življenjski poti.

V zadnjem času se v javnosti veliko govori o medgeneracijskem sodelovanju in o pomembnosti medgeneracijskih odnosov. Sama živim v družini, kjer imamo dobre medgeneracijske odnose, zato do sedaj nisem dajala tej temi neke posebne pozornosti, dokler se nisem vpisala na magistrski študij na Fakulteti za socialno delo. Pri enem izmed predmetov sem tako pričela raziskovati medgeneracijsko sodelovanje v lokalnem okolju. Tako sem dobila vpogled v že obstoječo raziskavo, ki jo je pred leti izvedlo društvo upokojencev. Ker sem bila tako presenečena nad negativnimi odgovori, sem se odločila, da izvedem novo podrobnejšo raziskavo na področju medgeneracijskega sožitja in sodelovanja v občini Selnica ob Dravi, ki bo zajemala vse generacije in ne samo tretje, ki je bila obravnavana v omenjeni raziskavi.

Ker vemo, da obstoj, stabilnost in razvoj vsake družbe temelji na medgeneracijskem sožitju, sodelovanju in solidarnosti, bo namen te naloge ugotoviti kakšno je medgeneracijsko sodelovanje v lokalnem okolju, natančneje v občini Selnica ob Dravi. Osredotočila se bom na vse tri generacije. Tako se bom ukvarjala z vprašanjem, na kak način so vse tri generacije med seboj povezane, kako in kje to sodelovanje poteka ter seveda kakšen vpliv ima medgeneracijsko sodelovanje na kakovost življenja starejše generacije.

KAZALO

1	Teoretični uvod.....	10
1.1	Starost in staranje.....	10
1.2	Kakovostna starost.....	12
1.3	Razlike med generacijami.....	16
1.3.1	Medsebojni odnosi.....	20
1.4	Medgeneracijsko sožitje	23
1.4.1	Pomen, prednost in ovire medgeneracijskega sožitja.....	24
1.4.2	Medgeneracijska sožitja in socialno delo	28
1.4.3	Medgeneracijska komunikacija	31
1.5	Medgeneracijska solidarnost.....	32
1.5.1	Dimenzije medgeneracijske solidarnosti	32
1.5.2	Razvoj medgeneracijske solidarnosti in sodelovanja v Sloveniji.....	36
1.6	Medgeneracijsko sodelovanje.....	39
1.6.1	Opredelitev medgeneracijskega sodelovanja.....	39
1.7	Medgeneracijsko sodelovanje in lokalna skupnost.....	40
1.7.1	Občina Selnica ob Dravi.....	42
2	Problem.....	45
2.1	Opredelitev splošnega okvirja problema	45
2.2	Raziskovalna vprašanja.....	46
3	Metodologija.....	47
3.1	Vrsta raziskave.....	47
3.2	Merski instrumenti in viri podatkov	48
3.3	Zbiranje podatkov	49
3.4	Obdelava in analiza podatkov.....	50
3.5	Predstavitev rezultatov.....	50
4	Razprava	75

5	Sklep	83
6	Predlogi.....	85
7	Seznam virov	86
8	Priloge.....	90
	Priloga A: Anketni vprašalnik	90
	Priloga B: Analiza anketnega vprašalnika.....	94

KAZALO SLIK

Slika 1: Karta območja Selnice ob Dravi	43
---	----

KAZALO TABEL

Tabela 3.5-1: Spol/generacija	50
Tabela 3.5-3: Sklop, spremenljivke in pripadajoče trditve.....	65

KAZALO GRAFOV

Graf 3.5-1: Bivanjske razmere – s kom živiš?.....	51
Graf 3.5-2: Pomembnost druženja in povezovanja/sodelovanja z ljudmi različnih generacij.....	52
Graf 3.5-3: Pomembnost namenjanja svojega časa drugim generacijam	53
Graf 3.5-4: Razlogi za pomanjkanje prostega časa za druženje z drugimi generacijami	54
Graf 3.5-5: Pogostost stikov z mlajšo, s srednjo in starejšo generacijo	55
Graf 3.5-6: Način druženja – varstvo	56
Graf 3.5-7: Način druženja – pomoč pri dnevnih opravilih	57
Graf 3.5-8: Način druženja – družbeni dogodki	57
Graf 3.5-9: Način druženja – družinski dogodki	58
Graf 3.5-10: Način druženja – izobraževanje (predajanje znanja, učenje novih stvari itd.)	59
Graf 3.5-11: Način druženja – druženje v institucijah.....	59
Graf 3.5-13: Pomoč pri dnevnih opravilih.....	60
Graf 3.5-14: Ocena sodelovanja med generacijami.....	61
Graf 3.5-15: Potreba po povečanju stika z ljudmi drugih generacij	62
Graf 3.5-16: Ocena sodelovanja med generacijami s strani lokalnega okolja.....	63
Graf 3.5-17: Druženje med generacijami	65
Graf 3.5-18: Odnos s starejšimi ljudmi	66
Graf 3.5-19: Odvisnost od pomoči drugih generacij	67
Graf 3.5-20: Sposobnost prenašanja znanja in izkušenj	68
Graf 3.5-21: Aktivnost v družbi	69
Graf 3.5-22: Možnost poskrbeti sam zase	70
Graf 3.5-23: Skrb za gospodinjska opravila	70
Graf 3.5-24: Počutje – zdravje/vitalnost.....	71
Graf 3.5-25: Pogostost udeleževanja aktivnosti v družbi	72

Graf 3.5-26: Počutje osamljenosti	72
Graf 3.5-27: Želja po druženju	73
Graf 3.5-28: Ljubezen, vzgoja, druženje, vrednote in izkušnje, ki bi jih predali mlajši generaciji	74

1 Teoretični uvod

1.1 Starost in staranje

Staranje prebivalstva in s tem povezano naraščanje in spreminjanje potreb starejše generacije so problemi, ki v zadnjih letih pestijo strokovnjake na različnih področjih. Svet se hitro stara tako v razvitih kot v manj razvitih in nerazvitih državah, ki se bodo v naslednjih desetletjih spopadle z demografsko eksplozijo starega prebivalstva. Zaradi boljših življenjskih razmer in zdravstvenega varstva se je življenjska doba ljudi podaljšala in na svetu je vse več starih ljudi. Čeprav sodobna družba z različnimi programi in oblikami pomoči omogoča življenje v pozni starosti, sodoben način življenja stare ljudi potiska na družbeni rob. Teme, kot so staranje, stari ljudje, domovi za stare in vse, kar je povezano z zadnjim obdobjem človekovega življenja, pri ljudeh vzbujajo različne občutke, pogosto odpor, odklanjanje in nezainteresiranost (Mali, 2008, str. 3).

Prebivalstvo sodobnega časa se zaradi zniževanja umrljivosti in rodnosti hitro in napredujoče stara po celem svetu. Ramovš (2003, str. 227–229) med najbolj vidne posledice staranja prebivalstva uvršča naslednje:

- spreminjanje strukture in vloge družine pri skrbi za stare ljudi;
- spreminjanje razmerij med spoloma glede starosti in skrbi za stare ljudi;
- večanje odstotka oseb, ki živijo same in posledična osamljenost v starosti.

Dragoš (2000a, str. 293) pojem starosti pojasnjuje z vidika kompleksnosti procesa staranja, ki ga lahko opredelimo kot biološki, kulturni, ekonomski, socialni in fenomenološki pojav. Pri naštetem se pogosto osredotočamo predvsem na prva dva pojavi, ker sta nam zaradi dostopnosti direktne izkušnje tudi najlažje razumljiva. Pri razumevanju socialnih vidikov staranja je predvsem pomembno zavedanje, da jih ne gre razumeti brez upoštevanja in poznavanja obsega socialne mreže, njenih potencialov in učinkov na posameznikovo dožemanje starosti. Staranje ne vpliva samo na izbiro ljudi, ki tvorijo posameznikovo socialno mrežo, ampak tudi na medsebojne odnose znotraj nje

in načine druženja. Obenem pa ta s svojimi karakteristikami vpliva na kvaliteto staranja in starosti.

Ramovš (2003, str. 29) pojasnjuje, da je staranje dogajanje, ki poteka vse življenje. Največji pomen ima starost. Skrb za materialni razvoj prepušča naslednji generaciji, njemu pa se z upokojitvijo pojavi določena kakovost svobode in življenjskih možnosti za dejavno življenje, ki ni nič manj polno in razgibano kakor v srednjih letih, a vendar veliko bolj sproščeno in v skladu z osebnimi potrebami, okoliščinami in s sposobnostmi. S staranjem prebivalstva se v zadnjih desetletjih nakazujejo družbene spremembe.

Mali (2009, str. 69) pravi, da demografske spremembe nekateri poimenujejo kot demografski preplah in so v javnosti največkrat prikazane kot grožnja mlajšemu prebivalstvu. Spreminjanje demografskih sprememb bi morali vzeti kot dosežek naše civilizacije, kajti takšnega pojava še v zgodovini človeštva nismo doživeli. Napredek znanosti in medicine, relativno dobrih življenjskih razmer in izobilje hrane so pripomogli k temu, da je vedno več starih ljudi. Stari ljudje so v tretjem življenjskem obdobju še vedno polni življenja in željni novih podvigov, kajti mnogo starostnikov v zadnjem obdobju življenja živi zelo aktivno in polno življenje. Veselijo se vsakega novega dne, ga živijo, kot bi bil njihov zadnji. Starostniki potujejo, se učijo tujih jezikov, novih spretnosti in vse bolj spoznavajo računalnike. Nadalje Mali (2009, str. 69) pravi, da bi morali biti ponosni na ta dosežek, da se naša življenjska doba podaljšuje. Ob tem dodaja, da velikokrat ni tako, saj mnogokrat slišimo, da je staranje prebivalstva problem, ki prežema vse sfere sodobnega človeštva. Z daljšanjem življenjske dobe pa se meja starosti pomika vedno bolj navzgor. Spreminja se poimenovanje starosti in čas upokojitve, kakor tudi dolgo trajajoča se vitalnost in mladosten videz večine zdravih starih ljudi v razvitem delu sveta (Milošević Arnold, 2006, str. 5).

Flaker idr. (2008, str. 19–20) navajajo, da so posledice demografskih sprememb starajoče se družbe vidne tako na kvantitativni kot na kvalitativni ravni. Zmanjšal se je odstotek aktivnega prebivalstva, obenem so se zgodile tudi spremembe na področju neformalnih omrežjih, ki so se bistveno zmanjšala. Aktivno prebivalstvo, ki ima vlogo potencialnih pomočnikov, je čedalje bolj obremenjeno s poklicnim delom, kariero in z

uspešnostjo. Tako v sodobnem času od sorodnikov, prijateljev in sosedov ne moremo več pričakovati podpore, pomoči in uslug, kar je bilo še nekaj desetletij nazaj del vsakdana.

Strinjam se s Požarnikom, ki pravi, da so stari ljudje danes hudo izpostavljeni. To se kaže predvsem v tem, da smo kot družba sicer ustvarili ljudem možnost, da živijo dlje, nismo pa še dovolj močni in tenkočutni pri oblikovanju in razvijanju novih oblik življenja. Toda zavedati se moramo, da merilo neke družbe niso formalne spremembe, pač pa spremembe v ljudeh in v odnosih med njimi (Požarnik v Mali, 2008, str. 24).

Izredno pomembna razlaga za razumevanje starosti le-to predstavlja kot življenjsko obdobje, ki se razlikuje od mladih in srednjih let, a kljub temu ni nič manj vredno in smiselno od le-teh. Starost ima svoj smisel in vrednost, zato je pomembno, da človek svojo starost sprejme in jo sprejema. A ne samo starost, zelo pomembno je tudi to, da star človek sprejema pomoč drugih, da ohranja in ustvarja pristne človeške odnose, da je povezan s svojimi ljudmi iz mlade in srednje generacije (Ramovš, 2003, str. 50–51).

Razlaga je za razumevanje starosti pomembna zaradi tega, ker starost opisuje kot nekaj normalnega, življenjskega, kar je potrebno kot tako tudi sprejemati. Zavedati se je namreč treba, da ima starost svoj smisel in svojo vrednost v življenju vsakega posameznika. S takšnim pogledom menim, da bi lahko na starost pričeli gledati z bolj prijaznimi očmi, kajti vemo, da se danes še vedno na starost gleda kot na nekaj neuporabnega, kot na nekakšno bolezen, nekaj, kar je že zaključilo smisel v življenju. A kot vidimo po omenjeni definiciji, starost življenju lahko še vedno daje smisel in ga vrednoti.

1.2 Kakovostna starost

Ramovš (2003, str. 267–300) je mnenja, da ima zato ves svet, še posebej Evropa, prioriteto nalogo pripraviti družbo na povečan delež starega prebivalstva. Temeljni pogoj pri tem predstavlja nazorna družbena zavest o dejstvu, da je starost enako smiselno obdobje življenja, kot sta to obdobji mladosti in srednjih let, saj vsebuje poleg

določenih omejitev in potreb tudi ogromno neizkoriščenih potencialov, ki so v evropski kulturi velikokrat prezrti zaradi tabuja in stereotipov o starosti. Stari ljudje potrebujejo za kakovostno življenje med drugim tudi oporo preostale družbe, prav tako pa ji lahko tudi marsikaj dajo. Prav zaradi tega je odgovornost socialne države ta, da omogoči razmere, v katerih se bo oboje lahko udeleževalo. Prispevek k zagotavljanju kakovostne starosti in medgeneracijske solidarnosti v veliki meri nudijo civilna združenja, ki so se že marsikje v razvitem svetu izkazala za varnega in skrbnega izvajalca programov in ustanov za stare ljudi. Razvijanje takšnih usmeritev je smiselno tudi pri nas, in sicer zaradi porasta podjetij, ki na tržnih principih gradijo domove za stare ljudi in ki ravno zaradi tega ne morejo biti nosilci zares dobre socialne ustanove.

Definicije potreb uporabnikov so raznolike, prav tako metode, ocenjevanja in ugotavljanja. Potrebe so tako lahko dinamične, relativne in kompleksne, zaradi česar ni mogoče postaviti univerzalne definicije. Ugotavljanje potreb uporabnikov je ključni korak k reorganizaciji socialnih služb v skladu s spremembami v kulturi socialnega varstva (Leskošek in Hrženjak, 2002, str. 28).

Ramovš (2003, str. 189) navaja tudi, da je bistvo človeka to, da je družbeno bitje. Medčloveške povezave so zanj tako izredno pomembne, nekaj kar potrebuje, da lahko preživi. Omenjeno potrebo po medčloveških odnosih lahko primerjamo celo s potrebo po hrani in zraku za preživetje.

Za različna življenjska obdobja so značilne različne potrebe. V obdobju starosti so vodilne predvsem medčloveško-družbena, zgodovinsko-kulturna in eksistencialna – gre za tri višje potrebe človeške razsežnosti. V ospredje tako prihajajo potreba po temeljnem in osebnem medčloveškem odnosu, po predajanju dragocenih življenjskih izkušenj in spoznanj mlajšim in seveda srednji generaciji ter potreba po doživljanju starosti kot prav tako smiselnega obdobja življenja (Ramovš, 1999, str. 322).

Ne samo starost, ampak kakovost življenja nasploh, je odvisna od omrežja socialne opore na dva načina: na eni strani blagodejno vplivajo na psiho-fizično zdravje in počutje, ne glede na morebitne stresne procese, na drugi strani pa so obenem zaščita pred vplivi

kriznih situacij. Na ta način omrežja socialne opore pripomorejo k ohranjanju in izboljševanju zdravja ter hitrejšemu okrevanju (Pahor, Domajnko in Hlebec, 2009, str. 221–222).

Ramovš (2000: 325) govori o razlikah pri zadovoljevanju potreb starih ljudi v dveh družbenih obdobjih: tradicionalni in postmoderna družbi. V prvi je starim ljudem materialno varnost predstavljala družina, krajevna soseska in sorodstvena mreža, kjer so ljudje zadovoljevali tudi nematerialne potrebe, predvsem po bližnjih medsebojnih stikih. Moderna družba je uvedla pozitivne spremembe na področju materialne varnosti starih ljudi z zagotavljanjem različnih prejemkov in zavarovanj (pokojninsko, invalidsko, zdravstveno), obenem so se spremenile tudi oblike sobivanja. Skladno s tem so nastopile negativne spremembe na področju zadovoljevanja nematerialnih socialnih potreb starih ljudi.

Izhodišče za skupnostno delo kot metodo kolektivnega reševanja potreb in problemov v skupnosti in predvsem skupnostni pristop v praksi socialnega dela, ki obravnava vse potrebe ljudi v različnih življenjskih situacijah, predstavlja prav življenjsko okolje. Medtem ko mlajši, aktivnejši člani družine oziroma družbe živijo v dokaj dobrih razmerah, starejši ljudje živijo v bistveno slabših razmerah, posledica česar je seveda slabša kakovost življenja. Oprema v bivalnem prostoru je velikokrat za starega človeka nefunkcionalna, prav tako je iskanje primerne stanovanjskega prostora za starejše ljudi v urbanem okolju zelo zahtevna naloga (Rapoša Tajnšek, 1993, str. 140).

Ramovš (2003, str. 88) kot način merjenja kakovosti človeškega življenja predlaga opazovanje razmerja zadovoljenih potreb človeka, torej se sprašuje, koliko in v kakšni medsebojni skladnosti so zadovoljene potrebe pri človeku. Pozornost namenja tudi glavnim varovalnim dejavnikom kakovosti življenja starega človeka, med katerimi ima ključno vlogo aktivirana socialna mreža, saj pomaga čim dlje ohranjati avtonomijo starega človeka, ki je temelj človekove svobode in dostojanstva. Če star človek nima zadovoljene potrebe po temeljnih, pristnih in osebnih medčloveških odnosih, začne kar hitro doživljati notranje občutke praznine in izključenosti, ki so posledica osamljenosti, čeprav je morda okrog njega veliko oseb, ki pa so prisotne zgolj v fizičnem smislu. Za

slednjo navaja, da je danes med najslabše zadovoljenimi potrebami, predvsem zaradi vsesplošnega načina življenja, v katerem prevladujejo površinski odnosi. Osamljenost, ki prizadene predvsem stare ljudi, največkrat ravno zaradi okrnjenosti socialne mreže, predstavlja vpliven dejavnik tveganja pri doseganju kakovostne starosti.

Podobno meni tudi Dragoš (2000b, str. 251), ki navaja, da kvaliteta življenja v starosti ni določena zgolj s fizičnim zdravjem in z materialnim stanjem, saj je bistveno odvisna prav od posameznikovih socialnih mrež in s tem povezanega socialnega kapitala.

Flaker idr. (2008, str. 19) prav tako govorijo o tako imenovani novi potrebi, ki je prej nismo zaznali. To je potreba po socialni oskrbi, ki se kaže po eni strani kot potreba po novem stebru socialne varnosti, po drugi strani pa po drugačnem organiziranju odgovorov na potrebe ljudi. Z demografskimi spremembami se je povečalo število ljudi, ki zaradi bolezni, dolgotrajne stiske, hendikepa ali oslabelosti potrebujejo dolgotrajno pomoč in podporo ali podporo drugih.

Flaker idr. (2008) so z namenom temeljnih odgovorov na potrebe z vidika dolgotrajne oskrbe oblikovali indeks potreb, ki je sestavljen iz osmih glavnih kategorij:

- ***Namesto institucionalizacije in hospitalizacije:*** potreba, ki govori o instituciji kot o potrebi drugih ljudi in ne njenih neposrednih uporabnikov.
- ***Stanovanje:*** le-to vzpostavi suverenost posameznika, kar je v domu za stare težko zagotoviti. Z namestitvijo v institucijo imajo stanovalci majhen vpliv na ureditev bivalnega prostora. Poleg tega v zavodih primanjkuje zasebnosti.
- ***Delo in denar:*** nekateri imajo omejeno možnost razpolaganja z denarjem, v domovih za stare so to zlasti osebe z demenco: velikokrat imajo le majhno količino denarja, ki ga porabijo za drobnarije.
- ***Vsakdanje življenje:*** je vsakodnevno omejeno z različnimi rutinami, saj je potek dneva določen z urniki. Posledica tako organiziranega gospodinjanskega dela je upadanje spretnosti pri stanovalcih, ki bi lahko še poskrbeli sami zase.

- **Nelagodje v interakciji:** gre za niz prekrškov, ki bi jim lahko rekli tudi vljudnostni (odmaknjen pogled, kršitev vljudnostne razdalje, pretirana neposrednost ali zadržanost itn.).
- **Stiki in družabnost:** potreba po stikih in druženju je ena od temeljnih človekovih potreb. Po vsebini ločimo normativne, informativne in menjalne vrste stikov. Ti so lahko simetrični ali asimetrični. Življenje v ustanovi stike zelo zmanjša, zato so socialne mreže uporabnikov, ki potrebujejo dolgotrajno oskrbo, pogosto šibke.
- **Institucionalna kariera:** uporabniki institucij si pogosto želijo večje izbire, večje informiranosti, večjega vpliva in vključenosti v življenje v instituciji in več varnosti v smislu možnosti učinkovite pritožbe. V domovih za stare ljudi so tako kot v ostalih institucijah stanovalci omejeni z institucionalnim redom – pri izbiri sobe, hrane in dejavnosti.
- **Neumeščенost in pripadnost:** zadnja kategorija potreb govori o nasprotujočih si težnjah po osamosvojitvi in pripadnosti.

Staranje prebivalstva vpliva na vso populacijo družbe. Zavedati se moramo, da starostniki enakopravno spadajo v populacijsko celoto. Pravico imajo do zasebnosti, lastnega življenjskega sloga in spoštovati moramo njihove odločitve. Nekoč bomo tudi mi na njihovem mestu, zato se moremo vprašati, kako kakovostna bo naša starost.

1.3 Razlike med generacijami

V Slovarju slovenskega knjižnega jezika (1998) je pod besedo generacija zapisano, da so to ljudje približno iste starosti, ki živijo v istem času in imajo podobne interese in nazore. Ramovš (2010) pa pravi, da je beseda generacija udomačena tujka, ki izhaja iz latinske besede *genus* – rod. Doda, da pojem generacija, v okviru vede o medgeneracijskem sožitju, pomeni družbeno skupino pripadnikov vsakega od življenjskih obdobji.

Pihlar (2012, str. 41) pravi, da za besedo generacija obstaja v strokovni literaturi več različnih pojmov, in sicer je beseda generacija kot zgodovinsko-družbeni pojem mišljena v smislu zgodovinske in/ali socialne skupine, ki imajo skupno socio-zgodovinsko ozadje. Kot družbeno-sorodstveni pojem je uporabljena v navezi otroci – starši – stari starši. Na

pedagoškem področju se ta pojem uporablja v povezavi z učnimi in vzgojnimi procesi. Besedo poznamo tudi kot solidarnostni pojem, ki se uporablja v zvezi s pokojninskim sistemom.

Na podlagi življenjskih obdobj Ramovš (2003, str. 81) deli generacije na tri življenjska obdobja, ki se na ravni družbe kažejo v obliki delitve družbene celote v tri generacije prebivalstva: mlado, srednje in staro.

Mlado generacijo Ramovš (2010) poimenuje prva generacija, v katero so vključeni ljudje od rojstva pa do starosti, ko se povprečje vrstnikov celovito osamosvoji (lastno, gospodinjstvo, prva zaposlitev, prvi otrok). Dodaja, da se kot zgornja meja danes najpogosteje jemlje petindvajset let življenja, vendar se meja samostojnosti že kar nekaj časa pomika navzgor. To generacijo tako sestavlja prebivalstvo, ki preživi otroštvo in mladost, javna skrb pa zajema tudi prenatalno obdobje življenja (Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, 2006, str. 45).

Miheljak (2000, str. 10–11) navaja Ule, ki pravi, da je mladost značilna za mlado generacijo, ki je včasih veljala za ambivalentno in labilno razvojno obdobje.

Prav tako pa zahteva nadzor in skrb staršev, odraslih ljudi. V dvajsetem stoletju je bila prepoznana kot formativno življenjsko obdobje, ki je za odraslega človeka zelo pomembno. Mlada generacija je tako postala skupina s svojo lastno kulturo, strukturo, interesi in ideologijami.

Ramovš (2003, str. 81) pravi, da je smisel mladosti, da otrok zraste v samostojnega, uravnoveženega in zrelega odraslega človeka. Da lahko otrok zraste v takšno osebo, je potrebno veliko vloženega časa, človeških čustev in osebnih izkušenj obeh starejših generacij.

Za dober razvoj prve generacije je zelo pomembno, da obstaja tesen stik mlade in stare generacije. Prav tako je enako pomemben tudi za tretjo generacijo. Pred mlado generacijo so še vse življenjske možnosti in je s svojimi pogledi na svet na čelu razvoja. Zanj je značilno, da so razposajeni, polni življenja, radovedni, kar je popolnoma v

nasprotju s staro generacijo, saj se star človek približuje svojemu koncu življenja in so njegove možnosti vse bolj izčrpane, prav tako pa postaja vedno bolj okreten. Svojo starost lahko živi polno naprej ob tesnem stiku, sodelovanju z mladimi, s katerimi sodoživlja in vpija mladostne razsežnosti (Ramovš, 2003, str. 84).

Srednja generacija ima več poimenovanj, in sicer ji pravimo tudi druga generacija, srednja leta, drugo življenjsko obdobje, na področju dela jo poimenujemo aktivna ali zaposlena generacija. Torej v to generacijo spada prebivalstvo v srednjih letih življenja, ki jo danes družbeno opredeljuje časovno obdobje od prve zaposlitve pa do upokojitve. Ena izmed značilnosti za začetek tega obdobja je prav tako začetek samostojnega gospodinjstva in rojstvo prvega otroka. Tako pri nas kakor tudi v Evropi se vstopni mejniki srednjih let pomikajo navzgor proti 30. letu starosti (Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, 2006, str. 45).

Na konferenci (2008, str. 9) o medgeneracijski solidarnosti za družbe sožitja in socialne povezanosti je Vladimir Špidla poudaril, da je potrebno posebno pozornost nameniti tudi vmesni generaciji, katero je poimenoval »sendvič generacija«, saj ta skrbi za najmlajše in najstarejše člane družbe. Dodaja, da je breme oskrbe lahko precejšnja obremenitev, ki je prisotna predvsem na ramenih žensk. Kakovost življenja vseh generacij pa je odvisna od razpoložljivosti storitev pri oskrbi otrok in odvisnih starejših ljudi.

Ramovš (2003, str. 81–82) pravi, da srednja generacija po svojem temeljnem poslanstvu rojeva potomce in da dela za preživetje vseh treh generacij. Prav zaradi tega ji primanjkuje časa za odnose z mlado in s staro generacijo. V odnosu do mlade je srednja generacija v starševski vlogi, vendar sama ne more zadostiti razvojnim potrebam svojih otrok in tukaj kot komplementarno dopolnilo nastopi starejša generacija.

Med staro in srednjo generacijo obstaja vzajemni odnos, saj tako kot stara potrebuje srednjo generacijo, v smislu sistema pokojninkega zavarovanja, ki temelji na solidarnosti »medgeneracijski pogodbi«, potrebuje srednja staro generacijo. Prav tako prihaja do komplementarne pomoči iz obeh generacij, kajti velikokrat starejša generacija pomaga srednji generaciji, in sicer tako finančno in materialno kakor tudi obratno. Dandanes

mladi starši zelo pogosto potrebujejo pomoč svojih staršev, tako pri varstvu vnukov kakor tudi pri različnih gospodinskih opravilih. Za popolno zadovoljitev različnih potreb, ki jih imajo ljudje v srednjih letih, pa potrebujejo sodelovanje s tretjo generacijo. Če imaš okrog sebe stare ljudi, ki sprejemajo svojo starost kot smiselni del življenja, se šele takrat zaveš in čutiš, da je življenje zares smiselno.

Ob takem človeku doživlja človek srednjih let – ob enem in drugem tudi mlada generacija – kompleksno celoto življenjskih povezav: trajnost, nadaljevanje življenja, socialno vpetost, zakoreninjenost in pripadnost (Ramovš, 2003, str. 85).

Starejša generacija, tj. imenovana tretja generacija, generacija dedkov in babic, upokojenska generacija ali starost. V to generacijo spadajo vsi starejši ljudje, ki so v družini opravili starševsko vlogo do zrelosti otrok, v službi pa poklicno vlogo redne zaposlitve do polnega upokojitvenega obdobja. Upokojitev je najbolj jasen mejnik za prehod v starejšo generacijo (Ramovš, 2010).

V strategiji varstva starejših (2006, str. 45) je zapisano, da se tretje življenjsko obdobje glede na funkcionalno staranje deli v tri starostna obdobja. V zgodnje starostno obdobje uvrščamo ljudi do 75. leta starosti, ko je večina ljudi zelo samostojnih. Največja potreba po socialni pomoči nastopi v srednjem starostnem obdobju, to je od 76. do 85. leta starosti. V zadnje obdobje, imenovano pozno starostno obdobje, uvrščamo ljudi od 86. leta pa vse do smrti, ko ljudje potrebujejo praviloma zelo veliko pomoči ali celo popolno socialno oskrbo in nego.

Ramovš (2008, str. 29) govori o tem, da vsak otrok potrebuje redno in kakovostno povezanost s starši, ki pripadajo srednji generaciji, prav tako pa tudi stik z drugimi otroki in s pozitivnim starim človekom, da lahko kvalitetno odrašča. Tako lahko star človek živi svojo starost kvalitetno samo, če ima pristen odnos tako z ljudmi iz svoje generacije, kot tudi z osebami, ki pripadajo srednji in mlajši generaciji.

Starejši kot je človek in več kot potrebuje pomoči, tem bolj potrebuje, vedno bolj potrebuje reden osebni stik s »svojim« človekom, svojim po krvi ali po prijateljskem odnosu. Odločilno je, da je ta stik živ, reden in pristno zadovoljuje obe strani. Ravno ta

potreba po tesni medčloveški povezanosti s »svojim« človekom je ena izmed najbolj pomembnih in iskanih nematerialnih socialnih potreb v starosti. Ta isti princip lahko impliciramo tudi za srednjo generacijo (Ramovš, 2008, str. 29).

1.3.1 Medsebojni odnosi

Pihlar (2012, str. 41–42) pravi, da so odnosi med generacijami, brez katerih ne more živeti noben posameznik, "temeljni človeški življenjski pogoj". Ob rojstvu je vsak odvisen od nege in oskrbe starejše generacije. Ta odnos pa je povezan s temeljnimi človeškimi izkušnjami, saj nove generacije lahko nastanejo le z rojstvom otrok, s katero se prične obnova generacij. Navaja, da demografske spremembe močno vplivajo na odnose med generacijami in pojasnjuje, da večja rodnost vodi k hitrejši obnovi generacij. Prav tako na odnose med generacijami vplivajo tudi migracije ljudi. Največkrat se mladi ljudje odločijo za selitev v tujino, kjer si ustvarijo novo življenje. Posledica tega je ločeno bivanje od staršev, starih staršev.

Na medgeneracijske odnose in povezave znotraj družine pomembno vpliva tudi staranje prebivalstva in družinskih članov. Jakšič (2016, str. 74) navaja Javornik (2006), ki govori o tem, da se povečuje potreba po vzajemni pomoči in sodelovanju ter s tem tudi potreba po tesnejšem sporazumevanju. Zaradi staranja prebivalstva postaja vse pomembnejša skrb otrok za svoje starše ter sodelovanje znotraj družin. Skrb in podpora v mreži družinskih odnosov gre najprej od staršev k otrokom, potem pa nazaj od otrok k staršem. Tretje življenjsko obdobje se iz družbeno pasivnega obdobja spreminja v aktivnejše obdobje, v četrtem življenjskem obdobju je pasivnost vedno večja in zato je tudi potreb po negi in pomoči vedno več. Oboje pa v kontekstu družinskega življenja pomeni tesnejše medgeneracijske povezave in večje medgeneracijsko sožitje.

V današnji družbi lahko zaznavamo trend upadanja spoštovanja do starejše generacije. Podobnega mnenja je tudi Miloševičeva (2008, str. 25), ki je prišla do ugotovitve, da v zadnjem stoletju opazamo velik premik pri vprašanju spoštovanja do starejših. V stoletjih ruralne družbe je bilo sprejemljivo, da se mladi osamosvojijo ter odpravijo po svetu, vendar ob tem niso izgubili spoštovanja do starejše generacije. Danes pa lahko opazamo,

da mladi z osamosvojitvijo izgubljajo tako stik kot tudi posledično spoštovanje do srednje in starejše generacije, čeprav so jim te generacije nudile blaginjo in streho nad glavo.

Družbo sestavlja vedno večji delež starostnikov in tudi v starostni dobi tvorijo pomemben del nje. Tukaj se pojavlja problem, saj se mlajše generacije ne zavedajo, kako pomembna je medgeneracijska povezanost in kako pomembni so nasveti starejših. Prav zaradi tega so starostniki v veliki meri neslišni. Vse prevečkrat se zgodi, da mlajši rodovi starostnike podcenjujejo in jih potiskajo v ozadje. Zdi se, da so starostniki premalokrat deležni spoštovanja, ki si ga zaslužijo.

Glede na hiter poskok v dobi tehnologije so se razvili tudi nekateri stereotipi o mladih in starejših. Starejšim se predvsem pripisuje utrujenost, statičnost, preobremenjenost, nesposobnost in nezmožnost sprejemanja novih idej, mladim pa se pripisuje nespoštovanje avtoritete, neodraslost, nestrpnost, neresnost in neodgovornost. Velika večina stereotipov izhaja iz strahu in nepoznavanja novih stvari. Na prihodnost moramo namreč gledati skupaj, brez predsodkov. Potrebno si je zastavljati nove izzive in razmišljati o možnih rešitvah. Različni interesi med generacijami še ne pomenijo, da ne obstaja nobena skupna točka zanimanja na kateri bi lahko ustvarjali skupne dejavnosti. Ravno z iskanjem skupnih interesov razbijamo stereotipe in tako dokazujemo, da lahko stkemo med generacijami trdne vezi (Milošević, 2008, str. 25).

Podobno se dogaja tudi pri vprašanju vrednot, kjer se nam včasih zdi da obstaja prepad med generacijami. Vendar so sociologi dokazali, da je to popolnoma naraven pojav, kajti razlika s starostjo počasi izginja in je le del naravnega razvoja osebnosti, ki temelji na življenjskih izkušnjah. Mladi začnejo razumeti in spoštovati vrednote šele takrat, ko sami pridobijo podobne izkušnje v življenju in se lahko na ta način povežejo s srednjo in starejšo generacijo. Da bi pripomogli k medgeneracijski solidarnosti ter sožitju v družbi, potrebujemo pripravljenost obeh generacij, tako mladih kot starih, hkrati pa je potrebno narediti miselni preskok in s tem ovreči zgoraj opisane stereotipe (Milošević, 2008, str. 25).

Starejša generacija lahko največ nauči ostale generacije o življenju, nam poda vrednote, norme in nam pove zgodbe svojega življenja. Vse to je vredno veliko več kot teorija, ki jo lahko prebereš v knjigi, kajti marsikdaj si s samo teorijo ne znamo pomagati, starejši pa nam lahko to isto stvar povedo iz življenjskih izkušenj in kako se z določenimi stvarmi spoprijeti. Zato je zelo zanimivo, da se povečanje starejšega prebivalstva opredeljuje kot problem, skrajnost, ostro zarezujoč pojav, ki bo porušil dosedanje oblike skupnega sožitja in celo obstoj političnega in družbenega sistema. Le redko zasledimo razmišljanja, da je staranje prebivalstva uspeh sodobne civilizacije, fenomen, na katerega bi morali biti ponosni (Mali, 2008a, str. 62).

O starosti lahko slišimo marsikateri predsodek. Z rušenjem predsodkov o starih ljudeh in s pomočjo starim ljudem socialno delo ohranja oziroma zagotavlja družbeno stabilnost. Družbena stabilnost, kot nekaj kar je tudi izredno pomembno tako za vsakega posameznika kot tudi družbo nasploh, družbo kot nekakšno skupnost. Stari ljudje namreč ne bi smeli biti odrinjeni na rob, pozabljeni, to bi pomenilo, da je z našo družbo nekaj narobe. Zagotavljanje družbene stabilnosti namreč ne omogoča boljšega življenja samo starim ljudem, temveč tudi vsem ostalim generacijam. Družbena stabilnost omogoča dobre pogoje za nadgrajevanje le-te in tako načrtovanje, ustvarjanje boljšega življenja tudi za generacije, ki še prihajajo. Predvidevamo namreč lahko, da bo življenje in sam sistem v roku desetih, dvajsetih let popolnoma drugačen, družbena stabilnost pa bo ne glede na to še vedno potrebna, da bo sistem lahko uravnotežen in v pravilnem delovanju.

Popolnoma se strinjam z Ramovšem (2008, str. 29), ki pravi:

»Človek mora v vsakem obdobju življenja poskrbeti za intenzivno povezanost vsaj z enim pozitivno usmerjenim človekom iz vsake generacije; z enim mladim, enim srednjih let in enim starejšim. Pri tem je bistveno, da je komunikacija med njimi osebna, redna in da predvsem poudarja pozitivne vsebine.« Na tak način človek razširi svojo miselnost in dožemanje ostalih generacij. Človek pridobi pomembne informacije, tj. kako druge generacije gledajo na trenutno stanje v družbi, kaj bi spremenili ter na kak način bi le-to storili. Torej s stalnim medgeneracijskim kontaktom lahko bolje razumemo različen odziv generacij na enake teme.

Menim, da več kot imaš stikov z različnimi generacijami, več imaš priložnosti za boljše medgeneracijsko sožitje. Prav tako pa s tem izpopolnjuješ svoje življenje, in sicer skozi pogovor oziroma komunikacijo, kar je glavna sestavina medčloveškega sožitja.

1.4 Medgeneracijsko sožitje

V Slovarju slovenskega knjižnega jezika (1998) je beseda sožitje razložena kot skladni medsebojni odnosi, skupno življenje in skupno bivanje. Ramovš (2013, str. 12) govori o tem, da je sožitje zelo širok pojem, ki zajema aktivne in pasivne oblike ter procese skupnega »so-življenja« ljudi. Sožitje je medsebojni dialog pri katerem sodelujeta obe strani na način, ki najbolje koristi obema, zato je ustrezen odgovor na pristne človekove potrebe.

Ramovš (Ramovš, 2013, str. 12) utemeljuje medgeneracijsko sožitje kot način doživljanja in vedenja med mlado, srednjo in tretjo generacijo. Tuja literatura pogosto obravnava medgeneracijsko sožitje z vidika razmerij in odnosov med generacijami. Razmerja in odnosi med generacijami so obravnavani z vidika medsebojne podpore v družini, družinske oskrbe ljudi, ki potrebujejo intenzivno pomoč in oskrbo, in denarnih transferjev med generacijami. Pravi, da je za lepo sožitje generacij nujno, da vse generacije doživljajo medsebojno soodvisnost in odvisnost vseh od narave.

Življenje v preteklosti je bilo bistveno drugačno od hitrega, formalnega, skoraj brezčustvenega življenja danes, ki pa je posledica hitrega tempa življenja. Sožitje med generacijami prav zaradi tega danes izgublja svoj pozitiven pomen. Kump (2008, str. 62) navaja, da je bilo v preteklosti značilno predvsem neformalno medgeneracijsko sodelovanje znotraj družine. Kar pomenilo priložnostni in neformalni način prenosa vrednot, norm, kompetenc, veščin in znanja med generacijami. Hozjan (2010, str. 47) govori prav o tem, kar sem že zapisala v prvem stavku, da je medgeneracijsko sodelovanje postalo vse bolj predmet formalnega organiziranega sodelovanja. Pravi, da so medgeneracijski stiki, ki so bili nekdanj naravni del življenja, postali danes vse bolj vsebina socialnih, humanitarnih programov, vladnih in nevladnih organizacij. Poudarja,

da je vprašanje sožitja in solidarnosti med generacijami ena od ključnih tem za našo prihodnost in da ga ne smemo več prepuščati naključju.

Strinjam se s Pečjakom (2007, str. 97), ki pravi, da je vedno manj družin, kjer živi več generacij pod isto streho. Prav zaradi tega prihaja do vedno manj priložnosti za stike med različnimi generacijami. Dandanes se dogaja predvsem to, da se mlajši in starejši slabo poznajo med seboj, saj imajo manj povezan odnos in veliko manj stikov. Pojavljajo se predsodki o starosti, odpor do starih ljudi ter negativni stereotipi. Nekdaj so stari ljudje veljali kot dragocen vir informacij, znanja, veščin za vsakdanje delo in življenje. Dandanes starejši ljudje težje sledijo hitremu razvoju in tako tudi težje prenašajo svoja znanja in izkušnje mlajšim generacijam.

Medgeneracijska razmerja so bila na področju družine vedno občutljivo področje. Že v preteklosti so bile sestavljene medgeneracijske pogodbe (preužitek), ki jih sestavljajo v večgeneracijskih družinah ob predaji kmetije mlajši generaciji. V teh pogodbah je bilo največkrat zapisano kakšne dolžnosti ima otrok do staršev vse do njihove smrti. Vse to pa nam pove, da že v preteklosti življenje v večgeneracijskih družinah ni bilo popolno. Še posebej ne v revnejših družinah. Podobno se dogaja tudi v modernih družinah, kjer si stari starši pred smrtjo z oporoko zagotovijo, da bodo za njih skrbeli, ko bodo onemogli (Golob in Kožuh Novak, 2015).

1.4.1 Pomen, prednost in ovire medgeneracijskega sožitja

Po svetu, Evropi in prav tako tudi v Sloveniji se v zadnjih desetletjih soočamo z demografskimi spremembami, ki v marsikateri družbi možno načenjajo medgeneracijsko sožitje. O medgeneracijskem sožitju moramo razpravljati na treh ravneh:

- na ravni družine,
- lokalne skupnosti,
- države (Golob in Kožuh Novak, 2015, str. 3).

Na ravni družine, ki omogoča posamezniku relativno varno preživetje, je družina osnovna človeška celica. Čačinovič Vogrinčič (1998) govori o družini vedno kot o

prostoru, kjer se mora človek naučiti preživeti. Golob in Kožuh Novak (2015, str. 7) navajata Hlebčevo in Filipovičevo (2009), ki sta prišli do ugotovitev, da je v Sloveniji družina mesto, kjer sta medgeneracijsko sožitje in medsebojna pomoč še vedno vrednoti in prav tako pomembno prispevata k preživetju posameznika in družine kot celote.

V slovenski družini je pomembna pomoč staršev pri varstvu vnukov, oskrbi bolnih otrok, pri zagotavljanju stanovanjskih možnosti mladih družin, bodisi fizično ali z denarno pomočjo, pri finančnih stiskah, v katerih se znajdejo mlade družine (Golob in Kožuh Novak, 2015, str. 7).

Na ravni lokalne skupnosti je zelo razširjeno spontano medgeneracijsko sodelovanje v vseh državah, ki imajo dobro razvito društveno dejavnost. Dobre prakse medgeneracijskega sodelovanja najdemo v različnih društvih, kot so pevski zbori, različnih kulturnih društvih, prostovoljnem gasilstvu, številnih humanitarnih organizacijah, planinskih društvih, lokalnih godbah, športnih društvih (Golob in Kožuh Novak, 2015, str. 4).

Na ravni države je zanimivo dejstvo, da je njena angažiranost, v nasprotju z lokalnimi skupnostmi, zelo majhna. Tako lahko opazimo zelo malo akcij oziroma pobud za izboljšanje medgeneracijskega sožitja, tj. na področju skrbi za krepitev le-tega. Od državne ravni bi pričakovali veliko večji vpliv na to tematiko, saj razpolaga z največ resursi, tako finančnimi kot tudi človeškimi. Prebivalstvo torej lahko upravičeno pričakuje večjo podporo pri reševanju medgeneracijskih težav s strani državnega aparata (Golob in Kožuh Novak, 2015, str. 4).

Jakšič (2016, str. 75) navaja Majheniča (1999), ki pravi, da so cilji medgeneracijskega sodelovanja individualnost starejših (spodbujanje lastne odgovornosti, ustvarjalnosti, samostojnosti in neodvisnega življenja, ohranjanje avtonomije, ohranjanje stikov z družino, s sosesko in z vrstniki, razvoj mladostnikove samozavesti, skrb za dostopnost do informacij o vsem, kar je za starejše pomembno ter učenje mlajših moralnih in etičnih razsežnosti medčloveških odnosov). Prav tako menim, da bi med cilje medgeneracijskega sodelovanja lahko dodali še vzpostavljanje sodelovanja med

generacijami, krepitev solidarnosti med mlado, srednjo in staro generacijo ter medsebojno spoštovanje. Prav tako se mi zdi pomembna vzpostavitev dobrega in strpnega medsebojnega razumevanja ter razvijanje pozitivne vrednote podobe staranja in starejših ljudi v družbi.

Ovire za medgeneracijsko sožitje se pojavljajo predvsem v smislu kadar »zataji« državni aparat, kot primer lahko navedemo pokojninski sistem ter zaposlovanje mladih, kateri po končanem študiju ne dobijo ustrezne zaposlitve. Kar pa pripelje do tega, da je medgeneracijsko sožitje danes nuja in ne prostovoljna izbira, saj morajo mladi živeti pri svojih starših ali starih starših, ker niso zmožni skrbeti sami zase. Jakšič (2016, str. 75) navaja Blome in drugi (2009), ki govorijo o tem, da mora srednja generacija, ki je tudi najbolj delovno aktivna, skrbeti za otroke in starejše, ki so že upokojeni. Starostne meje med končanim šolanjem in vstopom na trg dela ter donosno zaposlitvijo in upokojitvijo niso več tako jasno definirane kot včasih. Vedno težje bo izplačevati vse prispevke, saj se pokojninsk blagajna prazni, kar pripelje do nesoglasja med generacijami, pa naj si bo to do starejših ljudi ali otrok.

Mlade ne sme nič ovirati pri sodelovanju s starimi ljudmi, saj so prav oni tisti, ki imajo za seboj največ bogatih življenjskih izkušenj. Mladi jih morajo, skozi pripovedovanje njihovih življenjskih zgodb, le prepoznati, izkoristiti in ustrezno uporabiti v svojem življenju. Prav podajanje življenjskih spoznanj in izkušenj mlajšim generacijam je ena izmed najpomembnejših smiselnih nalog v starosti. Vsekakor pa je pomembno ohranjati tradicije, spodbujati vseživljenjsko učenje, krepiti medsebojno pomoč in podporo med generacijami ter prebuditi občutljivost za sočloveka v širši in ožji skupnosti. Potrebno je razvijati zdrav in pristen odnos do sovrstnikov, kakor tudi do drugih generacij, krepitev socialnih vezi in sožitja. Socialni delavci si prizadevamo za odpravo stereotipov med generacijami ter enakovredno vključevanje starih ljudi v današnjo družbo. Dobro medgeneracijsko sodelovanje v družbi prispeva k strpnosti in medsebojni solidarnosti med generacijami. Potrebno bi bilo spodbujati enakopravnost vseh generacij, saj bi s tem pridobili boljše zadovoljstvo ljudi, vse od otrok pa do starostnikov, kajti prav to je nujno za uspešno medsebojno sodelovanje. Nikakor si ne želimo, da bi izločili katero od generacij, saj ima prav vsaka starostna skupina svoje kvalitete.

Milošević (2008, str. 24) govori o tem, da še nikoli v zgodovini ni bilo tako velikega skoka v napredku, ki bi ustvarjal takšne razlike v sposobnosti obvladovanja novega znanja in tehnologij. Pravi, da prihaja do pravega problema pri samem odnosu med generacijami zaradi znanja in tehnološkega preboja zadnjega stoletja. Ne glede na spremembe v družbi in prehajanja iz enega sistema v drugega že tisočletja velja resnica, da posameznik brez družbe težko shaja, saj velja človek za socialno bitje. Prav tako kljub naprednim tehnologijam, s pomočjo katerih se nam dozdeva, da imamo ves svet v svojih rokah in da ne potrebujemo prav nikogar več, ne moremo uspešno delovati brez povezanosti mlade, srednje in starejše generacije ter brez deljenja znanj in izkušenj znotraj te družbene celote. Danes se postavljajo različna razmerja pri posedovanju znanja uporabe različnih tehnologij. Pri tem so mladi večinoma veliko bolj vešč pri uporabi novih tehnologij, starejšim pa je celoten koncept delovanja tehnologije tuj. Vendar to le ni celotna slika. Prav tako imajo starejši znanja, ki mladim primanjkujejo.

Tako Ramovš (2000, str. 324) deloma krivi tehnologijo za krhanje odnosa med mlado in staro generacijo, saj zaradi slabšega obvladovanja novejših tehnologij starejša generacija izgublja spoštovanje mlajše. S tem mladi sebe prikrajšamo do znanj in modrosti, s katerimi razpolaga starejša generacija. S takšnim pomanjkanjem spoštovanja do starejših posledično dajemo zgled tudi še mlajši generaciji, kakšen odnos naj imajo do starejše generacije, torej kakšnega bodo nekoč tudi imeli do nas.

Milošević (2008, str. 25) pravi, da se je potrebno zavedati, da vse to lahko pripomore k oblikovanju pravega odnosa med generacijami, ki tako spoznajo, da še kako potrebujejo druga drugo, da se lahko uspešno prebijejo skozi življenje. Prav ta odnos je tudi del večne polemike o medgeneracijskem spoštovanju in stereotipih o staranju, ki se porajajo iz različnih interesov in zanimanj starejše in mlajše generacije.

Neznanje o staranju in o starejši generaciji lahko predstavlja veliko oviro za dobre medgeneracijske odnose. Srednja in mlada generacija, pri slednji je to še veliko bolj izraženo, slabo poznata različne vidike staranja. Zaradi tega v večini primerov te generacije vnaprej povezujejo različne stereotipe (npr. star človek je siten ter zagrenjen) s starejšo generacijo. S takšnim pristopom se odnos med generacijami slabša. Da bi se

temu izognili, bi se morali mlajša in srednja generacija poučiti o teh socialnih motnjah, ki nastopijo s staranjem, in se tako tudi naučiti izbrati pravilno komunikacijo s starejšim človekom (Ramovš, 2003, str. 203–205).

1.4.2 Medgeneracijska sožitja in socialno delo

Socialno delo s konkretnimi metodami ruši predsodke do starih ljudi, hkrati pa opozarja tudi na nove morebitne oblike sožitja različnih starostnih skupin v družbi. Eden pomembnih predsodkov, ki ga velja omeniti je, da so stari ljudje zgolj zajedavci družbene blaginje. Zaradi vse večjega povečevanja starejšega prebivalstva so vprašanja solidarnosti in sožitja starih ljudi vedno bolj aktualna. Vzpostavljanje sožitja, solidarnosti in ohranjanje obeh je eden najpomembnejših fenomenov človeške civilizacije zaradi česar je treba stremeti k razvijanju le-tega in s tem skrbeti za obstoj civilizacije. Socialno delo zna razbrati možnosti za pozitivno vrednotenje starosti, kar omogoča razvoj specializiranega področja socialnega dela s starimi ljudmi. Ravno zaradi vse te pomembnosti delovanja na vseh treh ravneh, večanja razmerij med starim in mladim prebivalstvom, potreb po razvoju oblik pomoči starim ljudem ima socialno delo ključno vlogo pri zagotavljanju družbene stabilnosti (Mali, 2008, str. 57).

Socialno delo je dobessedno delo in ni pojasnjevanje, temveč je delovanje in dejanje. Ljudje, ki potrebujejo pomoč socialnih delavcev, ne pričakujejo samo poslušanja in razumevanja, temveč pričakujejo pomoč pri rešitvah. Socialne delavce potrebujejo, da jim pomagajo iz različnih stisk. Socialno delo proizvaja človeška dejanja, je nekaj, kar se premika, je vedno aktivno. Proizvaja spremembe, potrebno je tam, kjer so spremembe nujne in se dogajajo ljudem, ki v teh spremembah ne morejo delovati več sami. Lahko ga razumemo tudi kot nekakšno inovacijo, umetnost in znanost. Znanost, ki spodbuja družbo, da ustvarja tisto, kar si ljudje želijo in kar potrebujejo. Socialni delavci iščejo smisel in rešitve na vseh ravneh, ne poudarjajo, kaj je narobe, ampak razlagajo, kaj deluje in kaj ne (Flaker, 2012, str. 62–65).

Tu je potrebno še omeniti, da je socialni delavec prej kot za sistem odgovoren za človeka. Odgovornost in poslanstvo dajejo ljudje in ne država, zato mora socialno delo delovati

na podlagi uporabniškega mandata. Ne sme prevzemati prepričanj kakšen naj bi bil človek, temveč mora človeka upoštevati in izhajati iz njegove realnosti (Flaker, 2012, str. 120).

Ključni dejavniki medgeneracijskega sodelovanja potekajo na treh ravneh, kajti socialno delo s svojim specifičnim znanjem in vedenjem o medgeneracijskem sodelovanju posega prav na vse tri ravni. Na mikro ravni, ki poteka na ravni družine, nas v socialnem delu zanima predvsem, kako vzpostaviti in okrepiti sožitje na ravni posameznika, znotraj družine, ter ugotoviti, kaj je tisto, kar vodi do pomanjkljive medsebojne solidarnosti. Mezzo raven opisuje človekovo povezanost v skupnosti oz. sožitje v skupnosti. Vloga socialnega delavca na mezzo ravni je pomagati staremu človeku ter njegovi družini pri pridobivanju pomoči raznovrstnih služb, ki so jim v danem okolju na voljo. Pri tem socialni delavec tudi analizira potrebe starih ljudi v družbi in podaja predloge za razvijanje dodatnih služb ter storitev, ki v okolju manjkajo. Zadnja, tretja raven, se imenuje makro raven. Makro raven ima vpliv na celotno družbo, saj v to raven spadajo državni ukrepi in načrti za izboljšanje medgeneracijskih odnosov. Socialni delavec ima v tej ravni vlogo predstavnika oz. zagovornika starih ljudi. Tako socialni delavci pomagajo pri oblikovanju političnih struktur, ki bodo izboljšale pozicijo starih ljudi v družbi ter odpravile diskriminatoren odnos do starih ljudi. Mali (2012, str. 128) navaja po Koskinennu (1997), »da socialni delavec pomaga starim ljudem tako, da skupaj z njimi krepí njihove zmožnosti in sposobnosti za soočanje s težavami in premagovanje problemov.«

Mali (2009, str. 72) navaja, da se socialni delavci ne glede na svoje delo srečujejo z ljudmi vseh starostnih skupin. Prav na področju socialnega dela s starimi ljudmi pa imajo posebno mesto v različnih oblikah skrbi za stare ljudi. Navaja, da imamo v Sloveniji dobro razvite številne programe in storitve za starejše ljudi, ki potrebujejo pomoč pri vsakodnevnih opravilih. V socialnem varstvu za stare ljudi je oblikovana mreža storitev in pomoči. Predstavniki srednje generacije so izvajalci teh storitev, medtem ko pa se mlajša generacija vključuje v te storitve preko prostovoljnega dela. Takšne oblike pomoči in skrbi za stare ljudi so v trenutni družbi najmočnejša orodja za medgeneracijsko sodelovanje in sožitje.

Glede na zapisana dejstva o socialnem delu s starimi ljudmi v povezavi z družbeno stabilnostjo menim, da ima socialno delo pomembno vlogo, saj se je vse do danes uspelo dobro razviti in vzpostaviti proces pomoči za stare ljudi. Stari ljudje si prav tako zaslužijo dostojno življenje, svojo avtonomijo in spoštovanje. Menim, da vse naštetu potrebujejo še bolj kot mladi, saj s svojimi življenjskimi izkušnjami, resnicami in stiskami kljub letom veljajo za generacijo, ki družbi lahko še vedno nekaj da. Vidimo lahko, da gre za obojestranski proces. S tem ko socialno delo poskrbi za stare ljudi in se upošteva njihove pravice in želje, se na drugi strani uravnovešajo, ohranjajo in zagotavljajo družbeno stabilnost. Menim, da ima razumevanje teže družbene stabilnosti v povezavi s starimi ljudmi pomembno vlogo pri razumevanju same pomembnosti področja socialnega dela pri delu s starimi ljudmi.

Mali (2009, str. 74) navaja, da si v socialnem delu s starimi ljudmi prizadevamo za ustvarjanje pogojev, s katerimi bi lahko spremenili negativno razmišljanje prebivalstva o starosti in staranju. Pravi, da ob pojmu staranje danes ne moremo več govoriti kot o posebnem življenjskem obdobju, ki je neproduktivno, nesmiselno, nenavadno in izrazito neaktivno, saj je staranje postalo ključen del našega življenja. Socialni delavci si pri delu s starimi ljudi prizadevamo poiskati moči in vire starih ljudi in nismo zgolj usmerjeni na njihove šibke lastnosti. Tekom dela s starimi ljudmi postaja to področje vedno bolj raziskano in s tem tudi socialni delavci vedno lažje razumemo vsakdanje življenje starih ljudi in njihove probleme, ki se pojavljajo predvsem zaradi družbene konstrukcije staranja podkrepljene s hitro spreminjajočo tehnološko družbo.

Če hočemo kot družba napredovati, se razvijati in ustvariti stabilno osnovo za nadaljnje generacije, moramo poskrbeti, da bodo vse tri generacije (mlada, srednja, starejša) dobro sodelovale ter da te generacije ne bodo druga drugo izključevale iz »svojega« družbenega življenja. Menim, da lahko stroka socialnega dela in sami socialni delavci pomagamo ljudem h kakovosti njihovega osebnega življenja. Tekom spoznavanja, pripovedovanja življenjskih zgodb starostnikov, preko komunikacije pa lahko socialni delavci pripomorejo k lažjemu prehodu na nove oblike medgeneracijskega sodelovanja, ki jim do sedaj ni bil znan.

1.4.3 Medgeneracijska komunikacija

Raziskave so pokazale, da se pojavljajo primanjkljaji v medosebnih stikih in v kakovostni komunikaciji med generacijami. Do problema prihaja predvsem iz vidika demografskega razvoja, saj starejša generacija hitreje narašča kot mlada. Pri tem je potrebno upoštevati spoznanje, da je pogoj za krepitev medgeneracijske solidarnosti v uspešni in kakovostni komunikaciji med generacijami. Prav tako se danes kaže potreba po učenju medgeneracijskega komuniciranja, sodelovanja in sožitja med mladimi in starimi ljudmi (Ramovš in Slana, 2010, str. 24).

Ramovš in Slana (2010, str. 17) pravita, da nam komunikacija predstavlja glavni gradnik za vzpostavitev odnosa med generacijami. Vendar pri tem moramo upoštevati, da je ta komunikacija obojestranska in vzajemna. Velikokrat si mladi ne upajo stopiti sami v stik s starejšimi ljudmi, saj vidijo v njih avtoriteto in čutijo do njih strahospoštovanje ter se bojijo, kako bodo odreagirali ob njihovem pristopu. Vendar pa je potrebno izbrati samo pravo spoštljivo komunikacijo in pristop. Mladim in starim predstavlja sodelovanje nek nov izziv, saj se morajo oboji naučiti, kako vzpostaviti enakomeren in enakopraven medsebojni odnos.

»Način življenja v sodobni družbi, ki povečuje produktivnost, storilnost in lov za zaslužkom, zmanjšuje pomen medsebojnih odnosov med vsemi tremi generacijami. Tako se vse tri generacije (mlada, srednja in stara generacija) le malokrat skupaj udeležujejo ter sodelujejo pri različnih dejavnostih (delo, razvedrilo itd.). Hiter razvoj znanosti in znanja na vseh področjih odriva izkušnje in modrost starih ljudi ter s tem posredno zmanjšuje veljavo in položaj starosti. Po drugi strani pa tudi niso vzpostavljeni sistemi za medsebojno komunikacijo vseh treh generacij. Mladi ljudje pogosto niti nimajo možnosti za vzpostavitev komunikacije s starimi ljudmi, kadar pa ta možnost obstaja, med njimi komunikacija ne steče. Kljub mogočnemu napredku znanosti in tehnologije človek še vedno ostaja socialno bitje. Potrebuje stike in druženje z drugimi ljudmi, prenašanje znanja in modrosti med generacijami.« (Mali, 2009, str. 245).

Menim, da večina starostnikov ceni dobre medsebojne odnose in dobro komunikacijo. Prav to je odločilnega pomena za njihovo sprejetje, prilagajanje, bivanje in dobro počutje. Starostniki si pogosto ob sebi želijo toplega, prijaznega, razumevajočega človeka, ki jih bo znal poslušati, razumeti in jim svetovati. Prijazna beseda, topel nasmeh, stisk roke starostniku pomeni veliko. Občutek imeti nekoga, ki te razume in te posluša, je največje bogastvo. To je največ, kar lahko pri današnjem tempu življenja in pri vseh obveznostih damo in kar nekdo, ki je ostal sam, najbolj potrebuje.

Pri svojem delu z mladimi velikokrat opažam, da zgoraj zapisane težave v komuniciranju s starejšimi počasi izginjajo. Saj imajo tako mladi kot stari več medosebnega stika. Medosebna komunikacija postaja spoštljivejša.

Tako sama kot Milošević (2008, str. 27) pa opažam, da so mladi, ki se bolje razumejo s starejšimi, danes veliko bolj vešč v komuniciranju in imajo bolj razvito empatijo in emocionalno inteligenco. Dojeli so, da jim lahko starejši skozi svoje izkušnje iz medsebojnih odnosov pomagajo pri reševanju njihovih težav in stisk. Milošević (ibid.) tudi navaja, da so mladi včasih preveč ponosni in polni entuziazma v želji po odkrivanju novega. Pri tem pa mladi pozabljajo, da vseh stvari več ni potrebno odkrivati znova. Potrebno se je samo obrniti na izkustva starejših, in sicer še posebej pri oblikovanju novega sožitja. Starejši lahko od mladih pridobijo drugačne izkušnje in znanja, predvsem kar se tiče komunikacije preko novih medijev.

1.5 Medgeneracijska solidarnost

1.5.1 Dimenzije medgeneracijske solidarnosti

Filipovič Hrast in Hlebec (2015, str. 73) navajata Bengeston in Oyama (2007), ki pravita, da lahko medgeneracijsko solidarnost opredelimo kot socialno povezanost med generacijami, saj se nanaša na odnose med ljudmi in na preiskovanje vezi, ki povezujejo posameznike s skupinami in skupine med seboj. Pravita, da se solidarnost navezuje na pozitivne vidike povezovanja med ljudmi.

Ramovš (2003, str. 384 –389) pravi, da je solidarnost energetski in informacijski vzgib za pomoč kateremu koli človeku, ki je v težavah in stiski. Solidarnost je torej temeljna in

bistvena zančilnost človeške vrste. Vsak človek jo ima kot globok potencial – vir življenjske energije – in kot potencialni informacijski sistem za medčloveško sožitje. Poudarja, da solidarnost izvira iz človekoljubne drže v človekovem srcu.

Mali (2012, str. 128) pravi, da so po mnenju nekaterih tragične spremembe v razmerju med starimi in mladimi, čeprav jih lahko razumemo kot nove možnosti in priložnosti za krepitev medgeneracijskega sožitja in solidarnosti. Nadalje govori o tem, da v »socialnem delu znamo razbrati možnosti za pozitivno vrednotenje starosti in vidimo izziv za razvoj specializiranega področja socialnega dela, torej socialnega dela s starimi ljudmi, ki bo v prihodnosti imelo ključno vlogo pri zagotavljanju družbene stabilnosti.«

Kot smo že zgoraj, v poglavju o pomenu medgeneracijskega sožitja, zapisali, da poznamo tri ravni, moramo tudi pri medgeneracijski solidarnosti razpravljati na treh nivojih, če želimo družbo obravnavati kot celoto. V tem poglavju bomo podrobneje pogledali vse tri dimenzije medgeneracijske solidarnosti.

Več avtorjev medgeneracijsko solidarnost deli na tri nivoje, in sicer na mikro nivo, pri katerem opazujemo odnose med družino in sorodstvom. Makro nivo, ki se uporablja za opazovanje odnosov na ravni države. Ta nivo se najpogosteje uporablja za opazovanje medgeneracijske solidarnosti. Na mezo nivoju medgeneracijske solidarnosti pa opazujemo skupnostni vidik. Na makro in mezo nivoju se medgeneracijska solidarnost nanaša na opazovanje odnosov med generacijami kot odnosi med starostnimi skupinami (Hlebec in drugi, 2012, str. 7).

Makro nivo

Filipovič Hrast in Hlebec (2015, str. 73–74) pravita, da je makro nivo opazovanja medgeneracijske solidarnosti javni, sistemski nivo in se povezuje z delovanjem sistemov blaginje na ravni države. Makro nivoja ne smemo oziroma ne moremo opazovati ločeno, brez upoštevanja transferjev in medgeneracijske solidarnosti na srednjem/mezzo nivoju in mikro nivoju. Ta raven ima torej vpliv na celotno družbo, saj v to raven spadajo državni ukrepi in načrti za izboljšanje medgeneracijskih odnosov.

Namesto izraza medgeneracijska solidarnost se na tem nivoju uporablja tudi izraz »medgeneracijska pogodba«, tj. za opisovanje odnosov med generacijami, kajti medgeneracijska solidarnost je vpeta v najrazličnejše sisteme, ki jih pozna sodobna država blaginje. Tak tip države regulira odnose med generacijami s pomočjo pokojninskih in izobraževalnih sistemov. Zaradi tega jo lahko označimo tudi kot družbeno pogodbo med generacijami (Hlebec in drugi, 2012, str. 7–8).

Hlebec in drugi (2012, str. 10) navajajo Kunemund (2008, str. 117), ki pravi, da država blaginje deluje in ima vpliv na vse tri generacije. Podpira starejše in družino ter s tem krepi medgeneracijske odnose in utrjuje družinsko solidarnost.

Hlebec et. al. (2012, str. 11) pravijo, da so Albertini in drugi raziskovalci (2007) z mikro nivojem označili raven družine, v makro nivo pa so opredelili vse, kar je nad družino. Tako na makro kakor tudi na mikro nivoju se izražajo različni kulturni, strukturni in institucionalni dejavniki, ki vplivajo na medgeneracijsko solidarnost v družbi. Vsi ti dejavniki se torej prepletajo v kompleksnih družbenih procesih, ki so vpeti v samo medgeneracijsko solidarnost (Hlebec et. al., 2002, str. 11).

Mikro nivo

V ta nivo lahko uvrščamo odnose v okviru družine, zato ga lahko poimenujemo tudi medgeneracijska družinska solidarnost. Mikro nivo nam torej predstavlja polje, v katerem lahko opazujemo ter raziskujemo odnose znotraj družine (starši – otroci) (Hlebec et. al., 2012, str. 15).

Šadl in Hlebec (2011, str., 107) pravita, da lahko na tej ravni opazujemo izmenjavo socialnih opor med različnimi generacijami, in sicer je ta obojestranska, tj. od staršev k odraslim otrokom in obratno. Pomembno je predvsem, kako in na kakšen način posamezniki prejemajo oporo od družine in drugih članov družine (Narat in dr., 2012, str. 15).

Bengston je s sodelavci razvil ključni model za opazovanje medgeneracijske solidarnosti. Poskušali so zajeti različne vzorce solidarnosti med generacijami. Osredotočili so se

predvsem na relacijo med odraslimi otroki in njihovimi starši. Razvili so šestdimenzionalni model družinske solidarnosti, ki zajema šest elementov odnosa med otrokom in staršem:

- povezovalna/interakcijska solidarnost (kako pogosti in kakšni so stiki znotraj družine);
- emocionalna solidarnost (stopnja in vrsta čustev znotraj družine in drugih družinskih članov);
- konsenzualna solidarnost (kakšno je strinjanje znotraj družine glede stališč, vrednot in prepričanj);
- funkcionalna solidarnost (kako pogosta je izmenjava pomoči v družini – čustvena, fizična in finančna pomoč);
- normativna solidarnost (kakšna so prepričanja glede družinskih norm, obveznosti, dolžnosti do svojih staršev in obratno);
- strukturna solidarnost (kakšna je odvisnost družinskih članov glede na geografsko oddaljenost drugih družinskih članov) (Hlebec et. al., 2012, str. 16).

Vendar pa je bil ta model kritiziran, saj ne upošteva negativne strani odnosov med generacijami, kakor tudi ne upošteva ambivalentnosti med starši in njihovimi odraslimi otroci. Model so na podlagi kritik kasneje dopolnili tako, da je vseboval tudi negativne odnose (Hlebec et. al., 2012, str. 17).

Ali se medgeneracijska solidarnost znotraj družine krepi oziroma slabi, pa med raziskovalci ni enotnega mnenja. Nekateri raziskovalci ugotavljajo, da so mlajše in starejše generacije vedno manj povezane, kar pripelje do tega, da se slabšajo družbeni in družinski odnosi med generacijami. Zaradi tega se pojavlja problem medgeneracijske solidarnosti v družini, saj se slabšajo, razpadajo družinske vrednote in norme, ki so nekoč povezovalle različne generacije (Narat in dr., 2012, str. 15).

Drugi raziskovalci so prišli do nasprotnih ugotovitev, saj so z raziskavami o družinskih odnosih in stikih dokazali, da družinski odnosi predstavljajo pomemben vir opore med različnimi generacijami (ibid.) Hlebec in drugi (2012) so v okviru raziskovalnega projekta *Medgeneracijska solidarnost v Sloveniji (2009–2012)* prišli do podobnih ugotovitev.

Izvedli so raziskavo medgeneracijske solidarnosti na mikro nivoju, pri tem so uporabljali šestdimenzionalni model, ki ga je razvil Bengston s sodelavci.

Mezo nivo

Mezo nivo predstavlja raven skupnosti in jo opredeljuje kot vir opore in pomoči. Ta nivo je v raziskovanju deležen manjše pozornosti kot makro in mikro nivo, vendar pa je za skupnostni vidik medgeneracijske solidarnosti prav tako pomemben. Znotraj skupnosti prihaja do različnih neformalnih in formalnih oblik pomoči. Prav tako ne smemo pozabiti, da skupnost starejšim pomaga pri sodelovanju med različnimi generacijami in na ta način spodbuja medgeneracijsko solidarnost (Hlebec in drugi, 2012, str. 14).

Prav tako lahko o medgeneracijski solidarnosti na mezo nivoju govorimo še v okviru medsosedskih odnosov, pri katerih prihaja na neformalen in neorganiziran način do stikov in povezav med vsemi tremi generacijami (Hlebec in drugi, 2012, str. 15).

Hlebec in drugi (2012, str. 14) navajajo Kump in Jelenc Krašovec, ki trdita, da je ena izmed glavnih osredotočenosti takšnega sodelovanja izobraževanje v/ter za skupnost. Takšno izobraževanje ima že zelo dolgo tradicijo, saj ima s prenašanjem znanja na mlajše generacije pozitivne učinke tako na posameznika kot na skupnost.

Leta 2010 je bila na Inštitutu Republike Slovenije za socialno varstvo opravljena raziskava o potrebah v družini. V njej so ugotovili, da tako družine kot tudi marsikateri posameznik poišče pomoč tudi izven družine, saj vseh svojih vsakodnevnih potreb ne more ustrezno zadovoljevati le znotraj družinskih omrežij. Pomoč tako lahko poiščejo v različnih skupnostih v lokalnih okoljih, kjer bi se lahko obrnili na formalno oporo v okviru medgeneracijskih programov in tako pridobili tisto pomoč, ki jo potrebujejo (Narat in dr., 2012, str. 18).

1.5.2 Razvoj medgeneracijske solidarnosti in sodelovanja v Sloveniji

V Sloveniji medgeneracijsko sodelovanje in solidarnost dobivata vedno večje razsežnosti, saj se vedno več organizacij trudi za krepitev sodelovanja med generacijami. Tako so bile v Sloveniji s tem namenom organizirane naslednje aktivnosti, in sicer je bila

napisana *Strategija varstva starejših do leta 2010 – solidarnost, sožitje in kakovostno staranje prebivalstva* (kasneje napisana tudi nova strategija do leta 2020), ustanovljen je bil Svet Vlade RS za solidarno sožitje generacij in za kakovostno staranje prebivalstva. Vlada RS je tako v okviru projekta EU konec leta 2011 dodelila ključno vlogo Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve za obeleževanje *Evropskega leta aktivnega staranja in solidarnosti med generacijami 2012*. Prav tako je bila izvedena konferenca *Medgeneracijska solidarnost za družbe sožitja in socialne povezanosti*, ki jo je organizirala Slovenija v sodelovanju z Evropsko komisijo in nevladnimi organizacijami. Prav na tej konferenci so podali predlog za evropski dan mednarodne solidarnosti, katerega obeležujemo 29. aprila. Leta 2012 je bili ustanovljen tudi *Nacionalni odbor Evropskega leta aktivnega staranja in medgeneracijske solidarnosti 2012*. Prav tako imamo v Sloveniji kar nekaj programov na področju medgeneracijske solidarnosti, ki so postali prepoznavni in dobro delujejo. Ti programi so sledeči: Projekt Simbioz@ e-pisma Sloveniji, Projekt »Z roko v roki«, Projekt »Medgeneracijsko sodelovanje skozi oko osnovnošolca«, dva projekta Inštituta Antona Trstenjaka in Projekt MGS-Razvoj potencialov mladinskih organizacij za medgeneracijsko sožitje in sodelovanje (Narat in dr., 2012, str. 44).

V strategiji varstva starejših (Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, 2006) so prišli do ugotovitev, da je danes vedno manj možnosti za družinsko in domačo oskrbo starih ljudi. Tako lahko opazimo, da se sodobna družba stara, saj se delež starejše generacije večja, delež mlajše in srednje generacije pa upada. Tako nas staranje družbe postavlja pred nov izziv. Država in stroka je zato primorana najti rešitve, na kak način razviti oziroma vpeljati nove modele pomoči družini s starim človekom, človeku prijazne programe za kakovostno staranje in sožitje generacij v krajevni skupnosti. Takšni modeli nam predstavljajo vezne člene med družino in institucionalnim varstvom (dnevno varstvo, oskrbovana stanovanja, socialna oskrba in nega na domu ipd.). Na področju skrbi za kakovostno staranje in solidarno sožitje med generacijami se vzpostavljajo novi sodobni programi, ki predstavljajo ravnotežje med odgovornostjo posameznika, njegove družine in civilne družbe.

Najbolj znana raziskava v Evropi, pri kateri so analizirali vidik medgeneracijske solidarnosti in transferjev, je bila izvedena v okviru projekta SHARE – Survey of Health, Ageing and Retirement. Raziskava je bila izpeljana v desetih različnih državah in je analizirala medgeneracijske transferje od mladih k starejši generaciji in obratno (Filipovič Hrast in Hlebec, 2009, str. 259).

Filipovič Hrast in Hlebec (2009, str. 259, 261) ugotavljata, da še v Sloveniji zaenkrat ni bila proučevana dimenzija dvosmerne povezave in funkcije opore medgeneracijske solidarnosti. Vendar pa je bilo na tem področju izvedenih več mednarodnih raziskav za merjenje socialne opore, kot so EQLS – European Quality of Life Survey, ESS – European Social Survey in ISSP – International Social Survey Program. Zgoraj navedeni avtorici sta podatke za svojo analizo, na področju medgeneracijske solidarnosti v družini, črpali iz raziskave Socialna omrežja prebivalcev Slovenije.

Iz strokovne literature je razvidno vedno večje zanimanje strokovne javnosti na področju medgeneracijske solidarnosti in sožitja med generacijami. Ta tematika postaja eno izmed ključnih vprašanj strokovnjakov. Za doseganje enakopravne družbe vseh starosti je solidarnost med generacijami bistvenega pomena za razumevanje razmerij v družini, skupnosti in med narodi (Ramovš, 2013, str. 6).

Mlajša, srednja in starejša generacija tvorijo enotno družbeno celoto, od medgeneracijske solidarnosti pa so posledično odvisni razvoj, stabilnost in obstoj družbe. Večanje deleža starega prebivalstva tako s seboj prinaša negotovost in zmedo v preostalih dveh generacijah. Kot je poudarjeno v Zeleni knjigi Sveta EU (2005,) je potrebno poskrbeti za alternative, ki bodo prispevale k boljšemu medgeneracijskemu sodelovanju ter h komuniciranju in k povezovanju, saj je prav to temelj za novo solidarnost med generacijami. Razvoj primernih strategij, metod, oblik in prostorov za medgeneracijsko sožitje bi omogočil boljše medgeneracijsko povezovanje, saj na izkušnjo naravnega družinskega sožitja med generacijami ni mogoče računati. Zelena knjiga Sveta EU razvoj nove solidarnosti med generacijami postavlja na prvo mesto in jo označuje kot glavni cilj oziroma metodo za rešitev demografskih problemov Evrope. Srednja generacija je največkrat tista, ki živi in dela s starejšo generacijo, zato je razvoj

pogojev za krepitev novega medgeneracijskega sožitja prav v kreptvi izobraževanja srednje generacije (Flogie in drugi, 2013, str. 13).

Flogie in drugi (2013, str. 14) navajajo, da je v prenovljeni strategiji za trajnostni razvoj EU mogoče med usmeritvenimi načeli politike brati, da je treba delati na solidarnosti med generacijami in znotraj njih. Prav tako govori o potrebi po družbi, ki bo temeljila na socialni vključenosti. Upoštevati je potrebno solidarnost znotraj generacij, kakor tudi solidarnost med generacijami. Če želimo zagotoviti trajno blaginjo posameznika, je potrebno zagotoviti in povečati kakovost življenja državljanov.

V Zborniku (Krevl, 2008, str. 139) so na okrogli mizi spoznali, da je novo solidarnost med generacijami mogoče doseči samo po poti naglega učenja boljšega sodelovanja in lepših osebnih odnosov med mladimi, srednjeletniki in upokojenci v družini, soseski, na delovnih mestih in v širši družbi. Odgovornost za to učenje morajo prevzeti zlasti politika z javnim šolstvom in drugimi vzvodi, krajevne skupnosti in nevladne organizacije s svojimi programi. Medgeneracijsko sodelovanje je pomembno, saj z njim preprečujemo osamljenost, dvigujemo samopodobo in ponovno vzbudimo vrednost in pomembnost človeka.

1.6 Medgeneracijsko sodelovanje

1.6.1 Opredelitev medgeneracijskega sodelovanja

Skozi vso nalogo smo že večkrat omenili, da je medgeneracijsko sodelovanje ključni dejavnik, ki vpliva na kakovost življenja vseh treh generacij. Kajti vse tri generacije morajo med seboj bivati in delovati kot celota in v sožitju, da lahko družba uspešno deluje.

Goričan (2016, str. 18) navaja Mali (2014), ki pravi, da se pojem medgeneracijskega sodelovanja danes uporablja za specifičen način delovanja in predpostavlja zavesten skupni interes predstavnikov različnih generacij s ciljem po skupnem delovanju in soustvarjanju. Z vse večjo povezanostjo in s solidarnostjo med vsemi tremi generacijami pa prihajamo do rezultata, da sodelovanje med različnimi predstavniki generacij

omogoča enakovredno zastopanje in prizadevanje za skupne cilje. Torej je na nek način dogovor o skupnem ustvarjanju, ki upošteva potrebe in pravice predstavnikov vseh treh generacij. Hkrati pa je temelj za razvoj in obstoj družbe kot celote.

Medsebojno sodelovanje generacij se pri starejših kaže kot velik pozitiven vpliv na zdravje, predvsem na duševnem področju, in posledično pri večji skrbi za lastno telo (higiena, razgibavanje). Jakšič (2016, str. 75) navaja Krajnc (2015), ki govori, da mladi, predvsem tisti, ki ne živijo s starimi starši in nimajo stika s starejšimi ljudmi, v tem sodelovanju spoznajo ovire in omejitve, ki jih prinaša starost, po drugi strani pa si pridobijo ogromno znanja ter življenjskih izkušenj.

Podobno tudi Jakšič (2019, str. 75) navaja Mlinar (2009), ki trdi, da medgeneracijsko sodelovanje pri starejših izboljša počutje, zmanjša se razmišljanje o smislu življenja, zmanjša se občutek osamljenosti, poveča se občutek pripadnosti in pomembnosti za družbo. Čim več je stikov med generacijami, tem več je priložnosti za gradnjo medgeneracijskega sožitja.

1.7 Medgeneracijsko sodelovanje in lokalna skupnost

Pomembno se mi zdi, da na tem mestu na kratko opišem pomen lokalne skupnosti v povezavi z medgeneracijskim sodelovanjem, saj sem se v svoji magistrski nalogi opredelila predvsem na medgeneracijske odnose znotraj družine v povezavi z lokalno skupnostjo.

Najprej je potrebno razjasniti, kaj sploh je lokana skupnost. Valaj (2006, str. 66–67) pravi, da ni pravni pojem, temveč družbeni pojav, ki nastane na posameznem ožjem območju. Lokalna skupnost je tako posledica uresničevanja skupnih interesov ljudi, ki bivajo na skupnem območju.

Lokalna skupnost kot pojem ima več definicij, njeni bistveni elementi so v vseh definicijah enaki (skupni interesi in potrebe ljudi, ki so naseljeni na določenem skupnem

ozemlju in imajo skupne dejavnosti, za zadovoljevanje potreb in zavesti ljudi v skupnosti, ki ji pripadajo (ibid.)).

Hlebec in drugi (2012, str. 104) govorijo o tem, da ima lokalna skupnost pomembno vlogo v življenju ljudi. Ljudem tako predstavlja skupnost ljudi v znanem okolju, med katerimi se počutijo domače, sprejete in varne. Za starejše ljudi predstavlja lokalna skupnost stalno prisotnost manjše praktične pomoči, kakor tudi boljšo povezanost s skupnostjo, tj. predvsem zaradi daljšega bivanja v isti skupnosti.

Romih (2009, str. 83) pravi, da so v Strategiji varstva starejših do leta 2010 upoštevali, da za kakovostno staranje in solidarno sožitje generacij lokalna skupnost ni bila primarno mesto. Želeli so spodbuditi, da bi občine ponudile več raznolikih storitev in programov za starejše in k ustanavljanju krajevnih medgeneracijskih središč. Prav z medgeneracijskimi središči bi tako starejša generacija kokor tudi mlada generacija pridobili novo mesto, kjer bi si lahko izmenjevali izkušnje in znanje.

Eden od izzivov, ki jih prinašajo demografske spremembe, je kako uspešno vključiti stare ljudi v različne družbene sfere (kot so skupnost, izobraževanje, sociala, trg dela in družina). Za kakovostno starost imata lokalna skupnost in okolje, v katerem stari ljudje živijo, pomembno nalogo (Filipovič Hrast, 2011, str. 61).

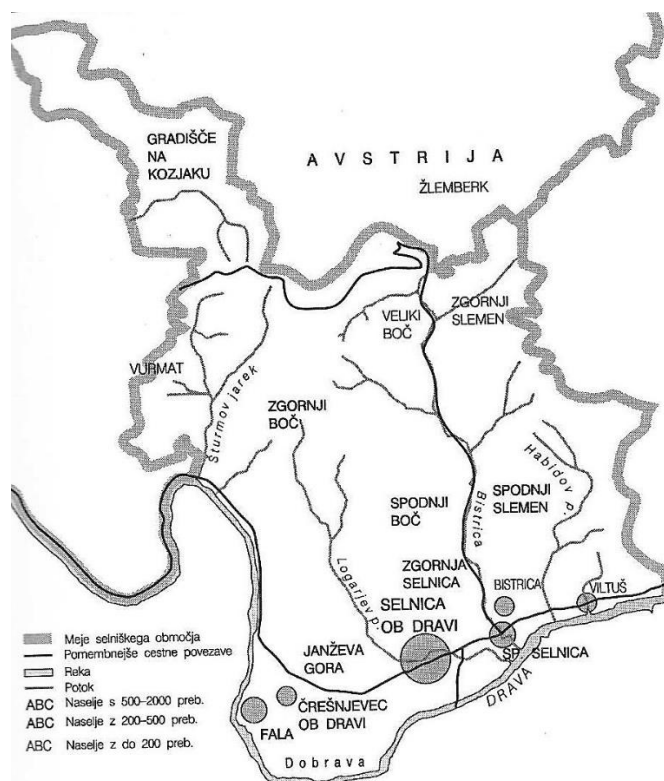
Kvaliteta življenja ljudi v vseh starostnih obdobjih je odvisna od optimalnega razmerja med osebno avtonomijo in integriranostjo v socialne mreže, saj vsak potrebuje tako samoto kot tudi družbo. Ravnovesje je še posebej pomembno v starosti, ko je človeku še posebej pomembno, da je neodvisen in samostojen, po drugi strani pa sprejet pri svojcih in v skupnosti. Če star človek zbolí ali se mora preseliti iz domačega okolja, je njegovo ravnovesje ogroženo, saj tradicionalne socialne mreže ne zmorejo več opravljati svojih nalog, nove socialne mreže pa še niso dovolj razvite, zato je veliko starih ljudi osamljenih, kar je za človeka velika psihosocialna nesreča (Ramovš, 2014, str. 50–54).

Posledica slabše prostorske vključenosti starejših je njihova povečana odvisnost od drugih virov pomoči, kot so neformalna in formalna omrežja. Zanimiv podatek je, da je

vpetost starejših v medosebna omrežja v Sloveniji pozitivna, kar pomeni, da so starejši ljudje zelo močno vpeti v omrežja socialne opore, pri tem pa se pojavlja vprašanje preobremenjenosti omenjenih omrežij. Le-ta namreč nudijo pomoč pri preprostih opravilih, kot sta nakupovanje živil, obisk banke in druga opravila. Dejstvo je, da so starejši v Sloveniji močnejše vpeti v skupnost kot v druge starostne skupine, a je v sodobnem času moč opaziti zmanjševanje te vpetosti. Na področju socialnega dela in razvoja neprofitnega sektorja na istem področju se kljub šibkejšim skupnostnim, omrežjem po tranziciji počasi, a vztrajno, razvija delovanje v skupnosti (Filipovič Hrast, 2011, str. 78–79).

1.7.1 Občina Selnica ob Dravi

Po geografski legi je naselje Selnica ob Dravi, ki se ji priključujejo tudi naselja Janževa Gora, Spodnja in Zgornja Selnica, Črešnjevce ob Dravi ter Fala, del Osrednje Dravske doline. Naselje Selnica ob Dravi je danes gručasta, obcestna vas, ki meri 65 km² in je od mesta Maribor oddaljena 12 kilometrov in 2 kilometra od občinskega središča Ruše. Je upravno in gospodarsko središče krajevne skupnosti. Leži ob magistralni cesti Maribor–Dravograd. Bližina reke Drave, dobra infrastrukturna opremljenost in položaj ob magistralni cesti so v preteklosti vplivali na razvoj kraja (Rajh, 1993, str. 7). Selnica ob Dravi ima prav tako zanimivo zgodovino tudi na kulturnem področju. Na območju občine kulturno in naravno dediščino predstavlja Viltuški grad z izjemno kulturno in umetniško vrednostjo in območje Svetega Duha na Ostrem vrhu. Tukaj se prav tako nahaja Hidroelektrarna Fala, ki je najstarejša hidroelektrarna na reki Dravi v tem delu Evrope. V njen je urejen muzej tehniške in kulturne dediščine, ki je razglašen za kulturni spomenik državnega pomena (Občina Selnica ob Dravi).

Slika 1: Karta območja Selnice ob Dravi (Rajh, 1993, str. 5)

Statistični urad Republike Slovenije je sredi leta 2016 pridobil podatke, da v občini Selnica ob Dravi prebiva približno 4.490 prebivalcev, od tega je približno 2.280 moških in 2.220 žensk. Po številu prebivalcev se je med slovenskimi občinami uvrstila na 105. mesto. Na kvadratnem kilometru površine občine je živel povprečno 70 prebivalcev. Povprečna starost občanov je bila 44 let. Med prebivalci te občine je bilo število najstarejših večje od števila najmlajših. In sicer je na 100 oseb, starih 0–14 let, prebivalo 153 oseb starih 65 let ali več. V občini je bilo leta 2016 med osebami v starosti od 15 do 64 let približno 55 % zaposlenih ali samozaposlenih oseb, kar je manj od slovenskega povprečja (Statistični urad Republike Slovenije, 2016). Trenutno je v Selnici ob Dravi registriranih 167 brezposelnih oseb, od tega je 42 oseb starejših od 55 let (Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje, 2018).

»Vizija Občine Selnica ob Dravi temelji na načelih trajnostnega razvoja, pri tem pa skrbi za aktiviranje vseh razpoložljivih potencialov ob upoštevanju kakovosti življenja ljudi in okolja ter družbeni odgovornosti do sedanjih in prihodnjih rodov. Temeljno poslanstvo Občine Selnica ob Dravi je zagotavljanje storitev in pogojev, ki prispevajo h kakovosti

življenja in dela občanov ter organizacij z zadovoljevanjem njihovih potreb glede na dane vire.« (Občina Selnica ob Dravi).

V Občini Selnica ob Dravi imamo od javnih zavodov vrtec in osnovno šolo ter Hram kulture Arnolda Tovornika, v katerem se odvijajo razne prireditve, ki so namenjene vsem generacijam.

2 Problem

2.1 Opredelitev splošnega okvirja problema

V vsebinskem priročniku (Flogie in drugi, 2013, str. 8) je zapisano, da je govor o medgeneracijski problematiki v prid tezi, da je treba zagotoviti pogoje, v katerih bo medgeneracijsko povezovanje naraven proces. V tem procesu moramo stremeti k sistematičnemu vzgajanju in usposabljanju mlade generacije za komplementarno sožitje z generacijo tretjega življenjskega obdobja, kjer bo mogoč prenos znanj in izkušenj iz ene generacije na drugo. Socialna vzgoja za poznavanje starosti bi predstavljala sestavni del vzgojnega procesa, vseživljenjsko učenje pa sestavni del življenja. Na tem mestu se mi postavljajo vprašanja, ali še sploh obstaja pristno medgeneracijsko sožitje, kot je bilo včasih, ali pa to izgublja svoj glavni namen. Zame je zelo pomembno predajanje življenjskih izkušenj, ki so staremu človeku osmislile življenje. A za marsikoga star človek predstavlja oviro na njegovi življenjski poti.

Osrednji problem naloge je ugotoviti, kakšno je medgeneracijsko sodelovanje v lokalnem okolju, natančneje v občini Selnica ob Dravi. Osredotočila se bom na vse tri generacije. Tako se bom ukvarjala z vprašanjem, na kak način so vse tri generacije med seboj povezane, kako in kje to sodelovanje poteka ter, seveda, kakšen vpliv ima medgeneracijsko sodelovanje na kakovost življenja starejše generacije.

Vsekakor pa lahko, brez da bi se poglobili v literaturo o medgeneracijskem sožitju, opazimo, da se v današnjem hitrem tempu življenja izgublja pomen medčloveških odnosov. Tukaj si postavljam vprašanje, na kakšen način lahko sama kot socialna delavka in kako lahko socialno delo s starimi ljudmi kot stroka pomaga starejšim generacijam skozi te življenjske spremembe, ki se dogajajo v današnjem času.

2.2 Raziskovalna vprašanja

H1: Predpostavljam, da še večina starostnikov skrbi sama zase in so še vedno vitalni in hkrati bolj pomagajo mlajši in srednji generaciji, kot one pomagajo njim.

H2: Predpostavljam, da je med starejšo in mlajšo generacijo boljše medgeneracijsko sodelovanje kot pa med srednjo in starejšo, kajti predvidevam, da prihaja do pomanjkanja časa zaradi prehitrega tempa življenja.

H3: Predpostavljam, da ima medgeneracijsko druženje tako pozitivne učinke na starejšo generacijo kot tudi na mlajšo generacijo. Starostniki na tak način obdržijo stik z mlajšim generacijami in postanejo aktiven akter v razvoju mlajše generacije, mlajša generacija pa se skozi druženje nauči spoštovanja do starejših ter tudi spozna, da so starostniki še vedno aktivni člani družbe.

H4: Predpostavljam, da ima medgeneracijsko sodelovanje večji vpliv na kakovost življenja starejše generacije kot pa na srednjo ali mlajšo generacijo, kajti vsak človek ima potrebo po tem, da nekomu preda svoje znanje ali pa se nauči nekaj novega.

3 Metodologija

3.1 Vrsta raziskave

Glede na vrsto zbranih podatkov gre za kvantitativno raziskavo, saj sem zbirala številčne podatke o medgeneracijskem sodelovanju. V raziskavi je uporabiljen anketni vprašalnik, v katerem so prisotna vprašanja zaptega tipa z vnaprej možnimi odgovori in vprašanje z možnostjo odgovora odprtega tipa. Tako je kot metoda raziskovanja uporabljena diskriptivna metoda empiričnega raziskovanja. Pri takšni vrsti raziskave ugotavljamo stanje na eni ali na več spremenljivkah pri določeni populaciji. V moji raziskavi tako preverjam naslednje spremenljivke:

- spol (moški/ženski);
- vrsta generacije (mlajša generacija, srednja generacija, starejša generacija);
- bivanjske razmere (s kom živijo: s starši, starimi starši, z zakoncem ali s partnerjem, sami);
- pomembnost povezovanja/sodelovanja z ljudmi različnih generacij (da, ne);
- pomembnost namenjanja svojega časa drugim generacijam (da, ne);
- razlogi za pomanjkanje prostega časa za druženje z drugimi generacijami;
- pogostost stikov (dnevno, tedensko, mesečno, manj pogosto, nikoli);
- način druženja (varstvo, pomoč pri dnevnih opravilih, družbeni dogodki, družinski dogodki, izobraževanje, druženje v institucijah);
- pomoč pri dnevnih opravilih (otroci, starši, stari starši, ostali sorodniki, prijatelji, socialna služba, drugi);
- ocena sodelovanja med generacijami (zelo slabo, slabo, dobro, zelo dobro);
- potreba po povečanju stika z ljudmi drugih generacij (da, ne);

- ocena sodelovanja med generacijami s strani lokalnega okolja (sploh ni poskrbljeno, slabo poskrbljeno, dobro poskrbljeno, zelo dobro poskrbljeno);
- ocenitev stereotipnih trditev (sploh se ne strinjam, delno se strinjam, se strinjam, se popolnoma strinjam).

Naslednje spremenljivke so samo za merjenje vitalnosti in kakovosti življenja pri starejši generaciji:

- možnost poskrbeti sam zase (da, ne);
- skrb za gospodinjstva opravila (sam, partner, svojci, drugi);
- počutje – zdravje/vitalnost (da, ne);
- pogostost udeleževanja aktivnost v družbi (dnevno, tedensko, mesečno, manj pogosto, nikoli);
- počutje osamljenosti (vedno, pogosto, včasih, nikoli);
- želja po druženju (vnuki, otroci, prijatelji, partner);
- predajanje mlajšim generacijam (ljubezen, vzgoja, druženje, vrednote, izkušnje).

3.2 Merski instrumenti in viri podatkov

V nalogi sem uporabila samo en merski instrument, tj. anketni vprašalnik, ki je bil anonimen. Vprašalnik je vseboval 20 vprašanj, in sicer je bil sestavljen iz 19 vprašanj zaprtega tipa in 1 vprašanja odprtega tipa. Prvi del vprašalnika se je nanašal na spol in uvrščanje v generacijo. Drugi del vprašalnika pa se je nanašal na odnose, stike, sodelovanje, ocenitev sodelovanja med generacijami in ocenitev stereotipnih trditev o generacijah. Tretji del vprašalnika, ki je zajemal 6 vprašanj (14–20), je bil namenjen samo starejši generaciji (66 + let), saj so se vprašanja nanašala na vitalnost, aktivnost in kakovost starejše generacije.

Celoten anketni vprašalnik je priložen v prilogi magistrske naloge (Priloga A).

Populacija in vzorčenje

Populacijo predstavljajo osebe, in sicer stare med 18 in 90 let, ki bivajo v Občini Selnica ob Dravi.

Moj vzorec je neslučajnostni in priložnostni. V vzorec so vključeni prebivalci z bivališčem v Selnici ob Dravi, ki so od dne 15. 8. 2018 do 15. 9. 2018 privolili v izpolnjevanje anketnega vprašalnika ali pa so vprašalnik izpolnili preko spleta.

Vzorec je prav tako kvotini, saj sem vprašalnik razdelila med vse tri generacije (mlada, srednja in starejša), tako sem želela, da bi bile vse tri generacije približno enako zastopane. Zastavila sem si kvoto, da predstavnikom določenega starostnega obdobja razdelim približno 150 anketnih vprašalnikov, saj sem hotela pridobiti vsaj 300 popolno izpolnjenih anketnih vprašalnikov.

3.3 Zbiranje podatkov

Metoda zbiranja podatkov je predstavljala spraševanje, natančneje anketo. Anketiranje je potekalo od dne 15. 8. 2018 do 15. 9. 2018. Anketne vprašalnike so anketiranci izpolnjevali individualno.

Sama sem razdelila 200 vprašalnikov in od tega dobila vrnjenih 120 popolno izpolnjenih anket. Le-te sem razdelila tako, da sem obiskala sosede in prijatelje, znance, ki prebivajo v občini Selnica ob Dravi, in jih nato prosila, da so te osebe vprašalnik posredovale še naprej svojim prijateljem, znancem in sorodnikom.

Anketiranje je potekalo tudi preko spleta, in sicer od 15. 8. 2018 do 15. 9. 2018. Anketni vprašalnik je bil dostopen preko spletne ankete (1ka.si). Povezavo do spletne ankete sem posredovala preko spletnih omrežij – prav tako svojim sorodnikom, prijateljem in znancem, ki prebivajo v občini Selnica ob Dravi, in jih prosila, da so povezavo posredovali naprej. Spletno anketo je odprlo 228 oseb, od teh je 68 oseb končalo anketo pri nagovoru, 152 oseb pa je končalo z izpolnjevanjem ankete do konca.

Skupno je bilo tako v obdelavo vključenih 272 popolno izpolnjenih anketnih vprašalnikov.

3.4 Obdelava in analiza podatkov

Vse zbrane podatke sem najprej vnesla v zbirnik podatkov, ki so v tabelah prikazani v prilogi (Priloga B). Podatke sem analizirala kvantitativno. Pri obdelavi le-teh sem si pomagala z računalniškima programoma Microsoft Excel in Microsoft Word. Za statistični izračun Hi-kvadrata je bilo uporabljeno programsko orodje SPSS. Rezultate sem pregledala in natančno analizirala z namenom pridobitve korelacij med vsemi tremi generacijami in korelaciji po spolu. Rezultati so prikazani v grafih in tabelah.

3.5 Predstavitev rezultatov

Demografski sklop

V raziskavo je bilo zajetih 272 ljudi, od tega je bilo anketiranih 166 žensk in 106 moških. Ni me zanimal podatek po točni starosti anketiranih, pač pa samo, v katero generacijo se anketirana oseba uvršča. Največ anketiranih, kar 112 ljudi, spada v srednje starostno obdobje, tj. od 30 do 65 let, nato sledi tretje starostno obdobje – starejša generacija, in sicer od 66 + let, saj je bilo takšnih ljudi, ki so izpolnili anketni vprašalnik, 81. 79 ljudi se uvršča v mlado generacijo, tj. od rojstva do 29 let. V tabeli, spodaj, lahko vidimo korelacijo med spolom in generacijo.

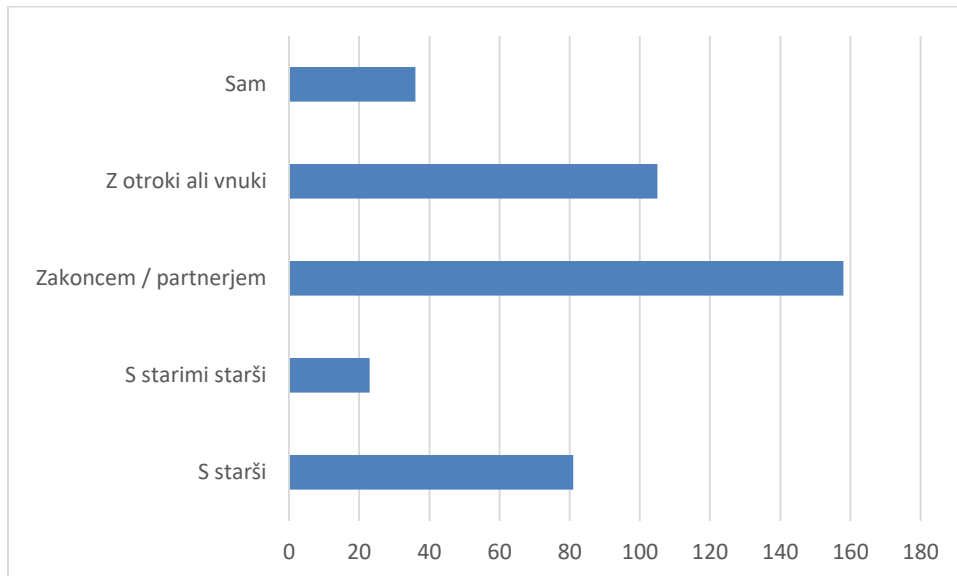
		V katero generacijo se uvrščate?			
		Mlajša generacija (0–29)	Srednja generacija (30–65)	Starejša generacija (66+)	Skupaj
Spol.	Moški	25	47	34	106
		24 %	44 %	32 %	39 %
	Ženski	54	65	47	166
		33 %	39 %	28 %	61 %
	Skupaj	79	112	81	272
		29 %	41 %	30 %	100 %

Tabela 3.5-1: Spol/generacija

Bivanjske razmere – S kom živite?

Pri drugem vprašanju, »S kom živite?«, so me zanimale bivanjske razmere anketiranih. To vprašanje je imelo možnost označitve več odgovorov, zato se ne morem osredotočiti samo na enega človeka, temveč se osredotočam na družinsko povezanost med anketiranimi ljudmi. Največ anketiranih, kar 158 ljudi, živi z zakoncem/s partnerjem,

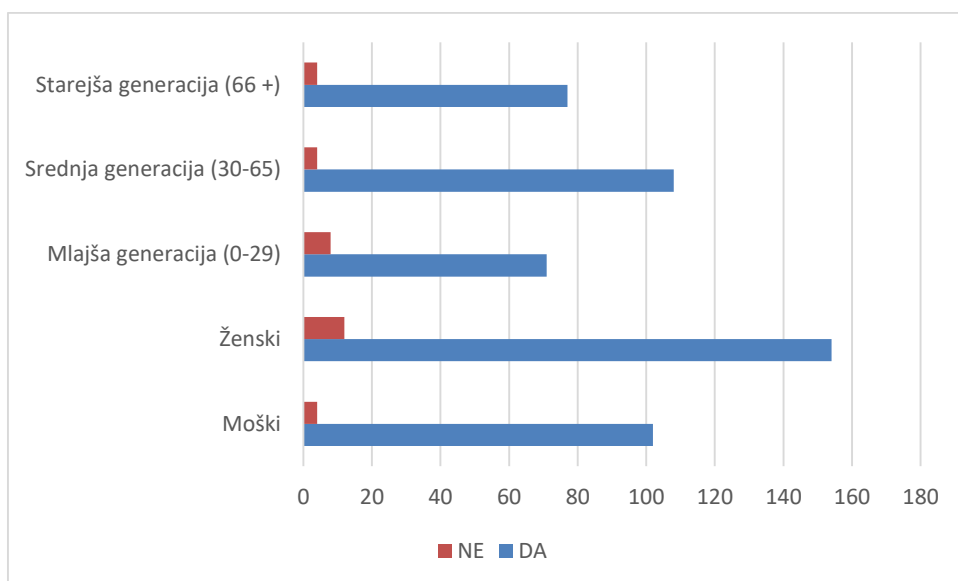
sledijo otroci ali vnuki (105 ljudi), starši (81 ljudi), stari starši (23 ljudi) in samo 36 ljudi živi samih. Od teh 36 ljudi spada kar 27 ljudi v starejšo generacijo. Iz tega lahko razberemo, da so družine v občini Selnica ob Dravi dobro povezane, in da večina anketiranih ljudi živi v hišah, kjer pod streho biva več generacij.

Graf 3.5-1: Bivanjske razmere – s kom živiš?

Pomembnost povezovanja/sodelovanja z ljudmi različnih generacij

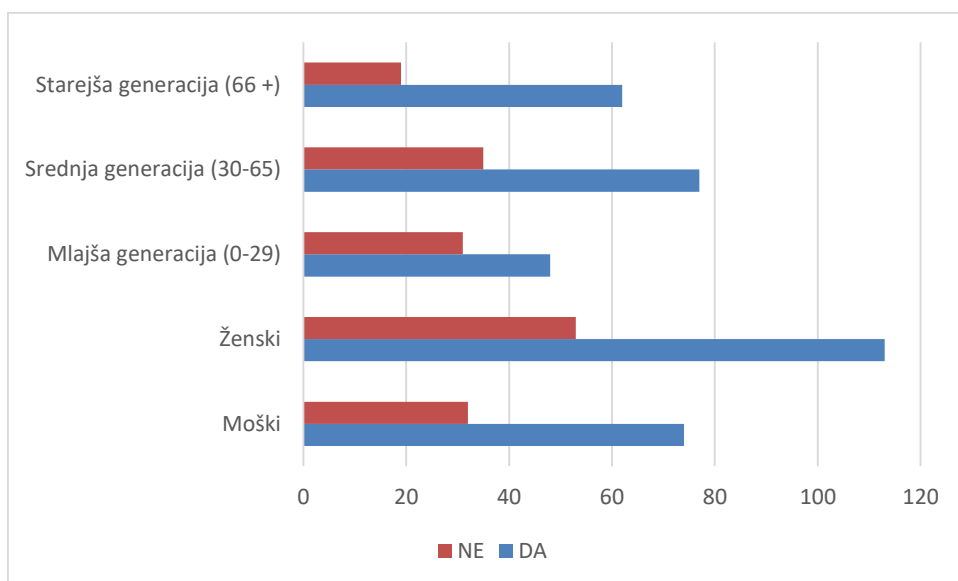
Ob vprašanju o pomembnosti druženja, povezovanja, sodelovanja z ljudmi drugih generacij se zdi 256 ljudem pomembno, da se se družijo še z drugimi generacijami in ne samo s svojo starostno skupino. Največ anketiranih ljudi, ki so na vprašanje pritrdili, spada v srednjo generacijo (108 ljudi), prav tako je med pritrdilnimi odgovori največ žensk (154 ljudi). Samo 16 anketiranih ne vidi smisla v pomembnosti povezovanja, sodelovanja med generacijami – večinoma so bile to ženske (12 ljudi), ki spadajo v vse tri generacije. Kar 8 žensk, ki se jim ne zdi sodelovanje z drugimi generacijami pomembno, spada v mlado generacijo. Iz tega lahko predvidevam, da mogoče nimajo v svoji ožji družini ljudi drugih dveh generacij in jim tako primanjkuje sodelovanja, povezovanja z drugimi generacijami.

Graf 3.5-2: Pomembnost druženja in povezovanja/sodelovanja z ljudmi različnih generacij

Pomembnost namenjanja svojega časa drugim generacijam

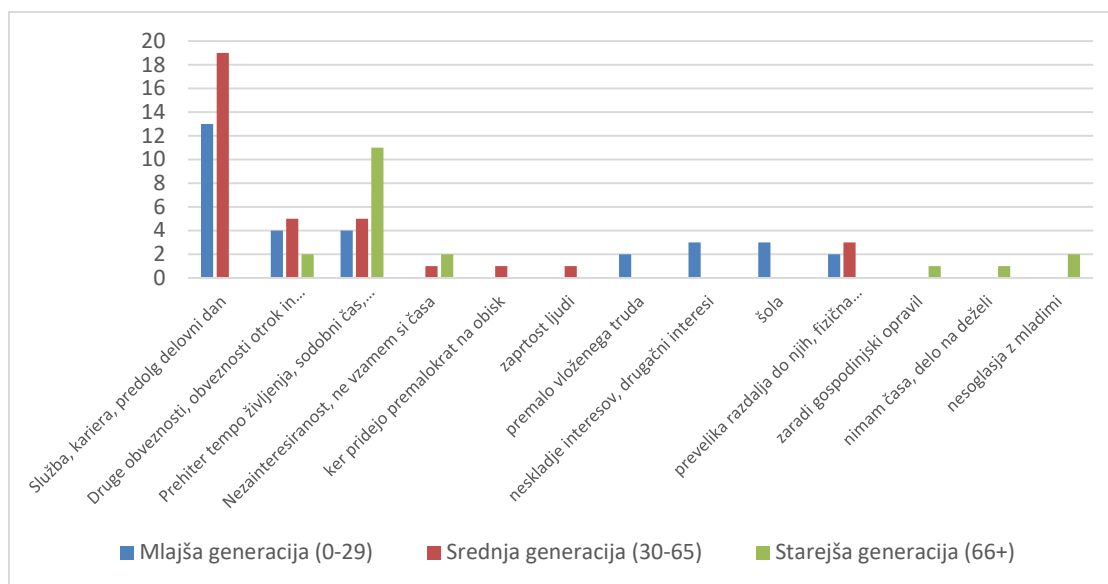
Naslednje vprašanje je bilo sestavljeno iz dveh delov, in sicer je prvi del vseboval zaprti tip vprašanj, kjer so se anketirani odločili med dvema ponujenima odgovoroma. Odločali so se med tem, ali namenijo druženju z drugimi generacijami dovolj svojega prostega časa ali ne. Drugi del vprašanja pa je bil odprti tip vprašanja, tj. v namen, kadar so se anketirani odločili, da ne namenijo dovolj svojega časa druženju z ostalimi generacijami. Zanimalo me je predvsem, kaj so tisti razlogi in v katero generacijo spadajo. Iz grafa je tudi razvidno, da je malo manj kot tričetrt anketiranih ljudi (69 %) odgovorilo, da nameni dovolj svojega časa drugim generacijam. Samo slaba tretjina anketiranih ljudi (31 %) je odgovorila, da ne nameni dovolj svojega časa druženju z drugimi generacijami. Iz grafa spodaj je prav tako razvidno, da največ ljudi, ki meni, da nameni dovolj svojega časa, spada v srednjo generacijo (77 ljudi), nato sledi starejša generacija (62 ljudi) in na koncu mlajša generacija, in sicer samo 48 ljudi.

Graf 3.5-3: Pomembnost namenjanja svojega časa drugim generacijam

Med 85 anketiranimi ljudmi, ki so izbrali odgovor »ne«, je ponovno največ ljudi iz srednje generacije (41 %), vendar je takoj za njimi mlajša generacija (36 %). Tukaj se je pokazalo predvsem to, da so med anketiranimi mlajše generacije ljudje, ki že imajo svoje družine in službo. Prav tako se je negativno opredelilo nekaj ljudi iz starejše generacije (22 %). Med najpogostejše razloge, zakaj menijo, da ne namenijo dovolj svojega časa druženju z drugimi generacijami, so navedli, da je to služba, kariera, predolg delovni dan. Za te razloge se je odločilo 19 ljudi iz srednje generacije in 13 ljudi iz mlajše generacije. 4 ljudje iz mlajše, 5 ljudi iz srednje in dva iz starejše generacije so napisali, da imajo druge obveznosti, obveznosti otrok in družine ter vzgojo otrok. Enako število ljudi iz mlajše in srednje generacij je podalo tudi razloge, da ne namenijo dovolj svojega časa zaradi prehitrega tempa življenja, sodobnega časa, pomanjkanje časa, vedno manj prostega časa. Tukaj nisem pričakovala, da bo kar 11 ljudi iz starejše generacije podalo takšne razloge. Eden iz srednje generacije in dva iz starejše generacije so navedli kot razlog nezanimanje in da si enostavno ne vzamejo dovolj časa za druženje z ljudmi ostalih generacij. Prav tako sem bila presenečena nad odgovorom osebe iz srednje generacije, ki je zapisala, da ostale generacije pridejo premalokrat na obisk. Eden iz srednje generacije pravi, da drugim generacijam ne nameni dovolj svojega časa predvsem zaradi zaprtosti ljudi. 3 ljudje srednje generacije in 2 iz mlajše generacije navajajo kot razlog preveliko razdaljo med njimi. Mladi so še med razloge zapisali slednje, in sicer šola, da vlagajo premalo svojega truda v to, da bi se družili z ljudmi drugih generacij, prav tako

prihaja med mladimi in ostalima dvema generacijama do neskladja, drugačnih interesov. Tudi 2 iz starejše generacije sta zapisala, da prihaja do neskladja z mladimi. Anketirani starejše generacije so podali kot razlog še delo na kmetiji in gospodinjstva opravila.

Graf 3.5-4: Razlogi za pomanjkanje prostega časa za druženje z drugimi generacijami

Pogostost stikov z mlado, s srednjo in starejšo generacijo

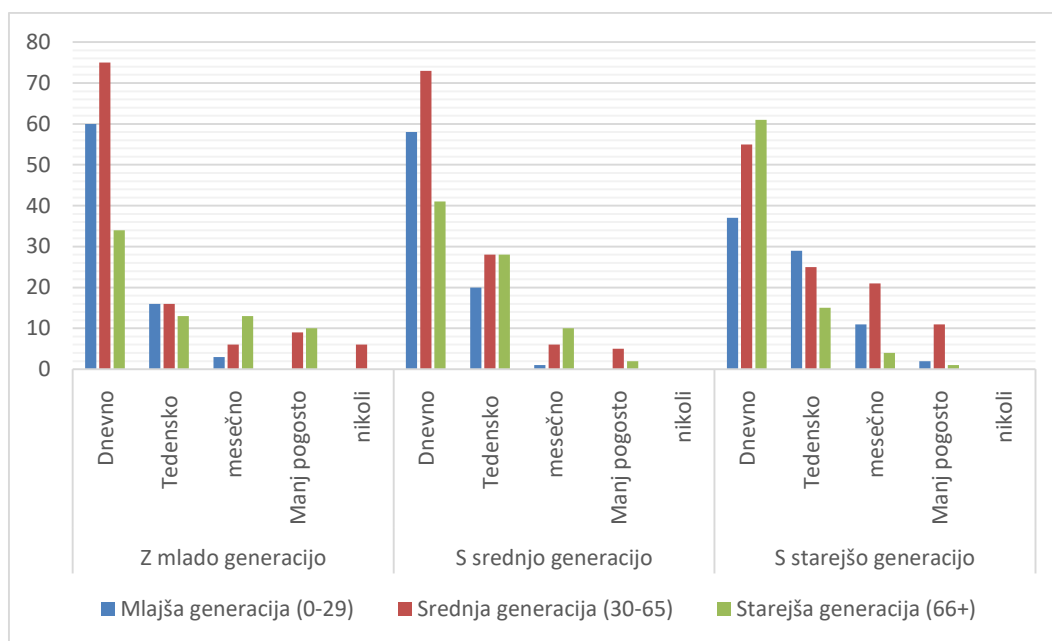
Kot vemo, prihaja danes zaradi hitrega tempa življenja do tega, da je vedno manj priložnosti za stike med različni generacijami. Posledica tega je, da se mladi in stari ljudje med seboj slabo poznajo, hkrati prihaja tudi do slabšega medosebnega odnosa.

Ob vprašanju – »Kako pogosto imate stike oziroma se družite z ostali generacijami?«, me je zanimala korelacija med posameznimi generacijami. Iz spodnjega grafa lahko razberemo, da imajo z mlajšo generacijo anketiranci srednjega starostnega obdobja (75 ljudi) vsakodnevne stike. 16 anketiranih je z mlajšo generacijo v stiku tedensko, 13 ljudi mesečno in 9 izmed anketiranih ljudi je v stiku z mladimi manj pogosto. Samo 6 izmed vseh anketiranih ljudi srednje generacije nima nikoli stika z mlajšo generacijo. 34 ljudi starejše generacije je prav tako dnevno v stiku z mladimi. Približno enako število starejših ljudi se je odločilo, da imajo z mladimi stike tako tedensko (13 ljudi), mesečno (13 ljudi) kot manj pogosto (10 ljudi).

Pri pogostosti stikov s srednjo generacijo lahko iz grafa razberemo, da so mladi ljudje največkrat v stiku z ljudmi srednjega starostnega obdobja dnevno (58 ljudi) in nato tedensko (20 ljudi). Samo eden ima stik s srednjo generacijo mesečno. Starejši ljudje so v stiku s srednjo generacijo približno enako kot z mlajšo generacijo, le da se je več ljudi

opredelilo za tedenske stike. Samo dva izmed ljudi starejše generacije imata s srednjo generacijo manj pogoste stike.

Pri pogostosti stikov s starejšo generacijo ni veliko razlik kot pri ostalih dveh generacijah. Tako lahko iz grafa vidimo, da ima več ljudi srednje generacije dnevno stik (55 ljudi) s starejšo generacijo kot mladi ljudje (37 ljudi). Pri tedenskih stikih s starejšo generacijo se tako mlajša (29 ljudi) kot srednja generacija (25 ljudi) skoraj izenačujeta. Mesečno imajo več stika s starejšo generacijo ljudje srednjih let (21 ljudi). Tudi za odgovor »manj pogosto« se je odločilo več ljudi srednjega starostnega obdobja (11 ljudi) kot mladih. Tukaj se ponovno kaže, da je sodelovanje med vsemi tremi generacijami dobro. Prav tako lahko predvidevamo, da si tisti mladi, ki imajo dnevno ali vsaj tedensko stike s starejšimi ljudmi, ali z njimi živijo, na tak način pridobivajo ogromno življenjskih izkušenj.

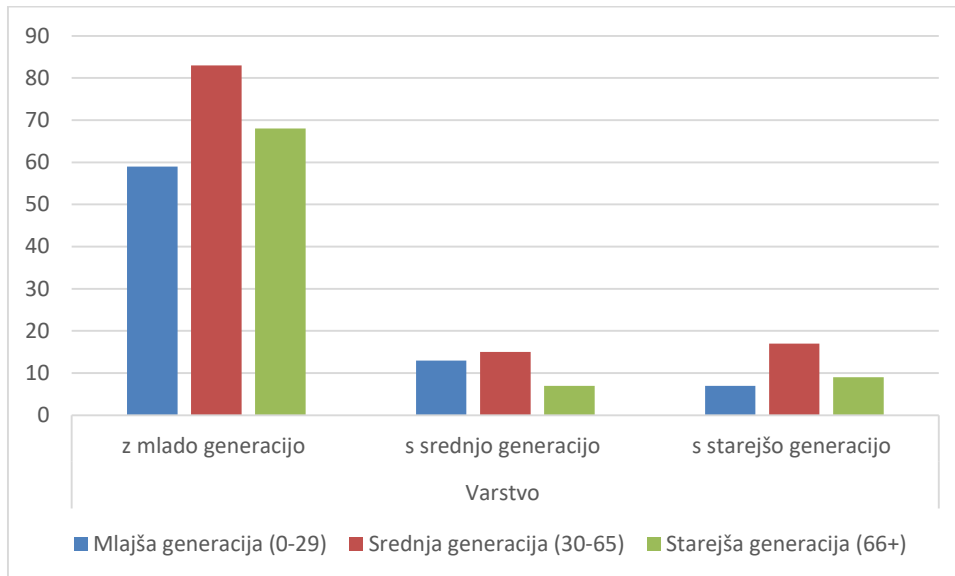
Graf 3.5-5: Pogostost stikov z mlajšo, s srednjo in starejšo generacijo

Način druženja

Pri vprašanju – »Na kakšen način se družite z ostalimi generacijami?«, so imeli anketirani vnaprej ponujene odgovore in so se nato opredelili na kakšen način se družijo z vsako generacijo. Možnih je bilo več odgovorov, tako so se lahko anketirani odločili, da se družijo preko določene vrste dejavnosti z eno, dvema ali vsemi tremi generacijami.

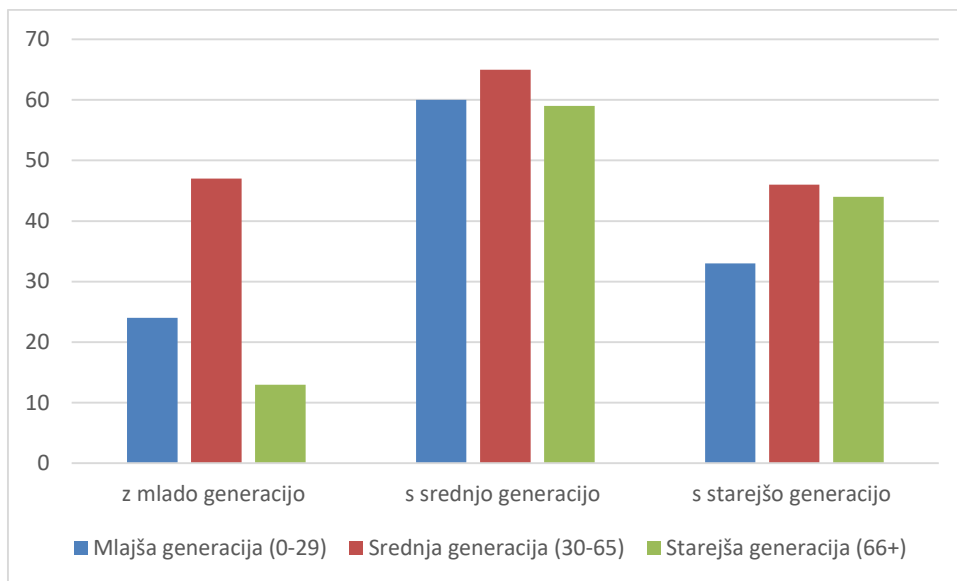
Iz spodnjega grafa lahko razberemo, da se preko varstva otrok, vnukov ali starih staršev generacije dobro povezujejo. Vse tri generacije se z mlado generacijo družijo preko

varstva, in sicer 40 % anketiranih spada v srednjo generacijo, 32 % anketiranih v starejšo in 28 % anketiranih v mlajšo generacijo. Obenem lahko razberemo iz grafa, da se je zelo malo mladih ljudi, kakor tudi ljudi, ki spadajo v srednjo generacijo (7 ljudi), odločilo za odgovor, da varujejo starejše ljudi.

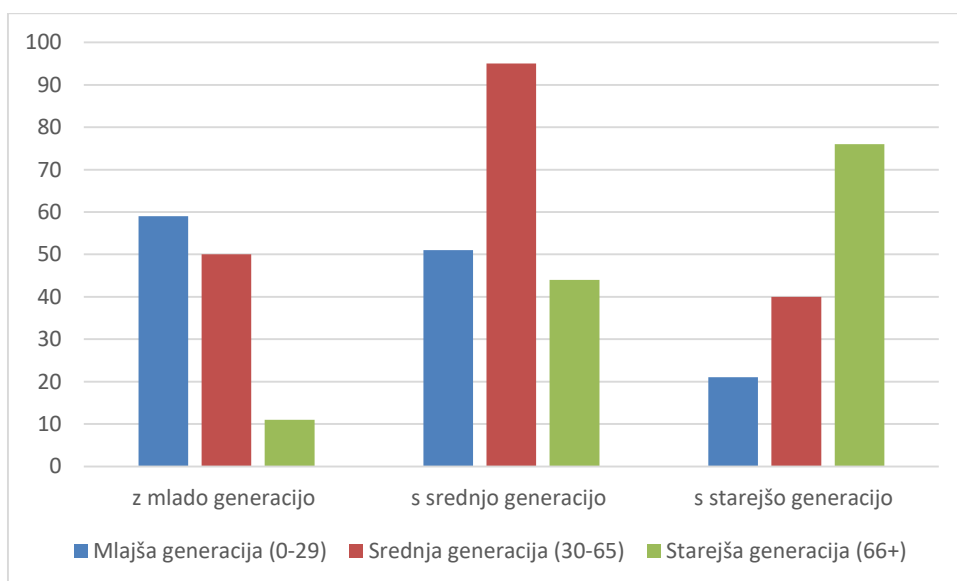
Graf 3.5-6: Način druženja – varstvo

Pri načinu druženja skozi pomoč pri dnevnih opravilih je situacija podobna kakor pri varstvu, s tem da je vsa pomoč osredotočena predvsem pri srednji generaciji. Največ anketiranih ljudi, kar 65, spada v srednjo generacijo in tako lahko razberemo iz grafa, da pomoč pri dnevnih opravilih največkrat nudijo ljudem istega starostnega obdobja. Nato sledi mlajša generacija, tj. 60 anketiranih ljudi, in takoj za njimi, z 59 anketiranimi ljudmi, starejša generacija. Na grafu lahko opazimo, da samo 13 ljudi iz starejše generacije pomaga pri dnevnih opravilih mlajši generaciji.

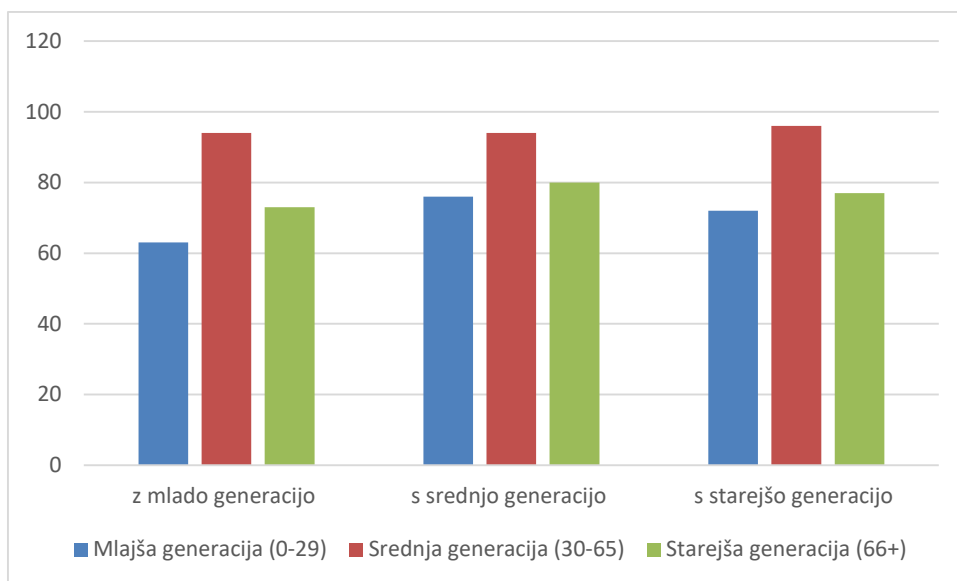
Graf 3.5-7: Način druženja – pomoč pri dnevnih opravilih

Pri načinu druženja preko družbenih dogodkov je tako prišlo do pričakovanih rezultatov, saj je analiza pokazala, da se najpogosteje na družbenih dogodkih družijo osebe iz svojega starostnega obdobja, hrati so prisotne na teh dogodkih osebe iz bližnje generacije. Če pogledamo na graf, lahko vidimo, da se mlajša generacija najpogosteje druži s svojo generacijo (59 ljudi) in s srednjo generacijo (50 ljudi). Le srednja generacija (95 ljudi) se na družbenih dogodkih druži z mlajšo generacijo (51 ljudi) kakor tudi s starejšo generacijo (44 ljudi). Starejša generacija (76 ljudi) se tako najpogosteje na družbenih dogodkih druži z ljudmi svoje generacije in z ljudmi, ki spadajo v srednjo generacijo (40 ljudi), le redko se jim na takšnih dogodkih pridružijo mladi.

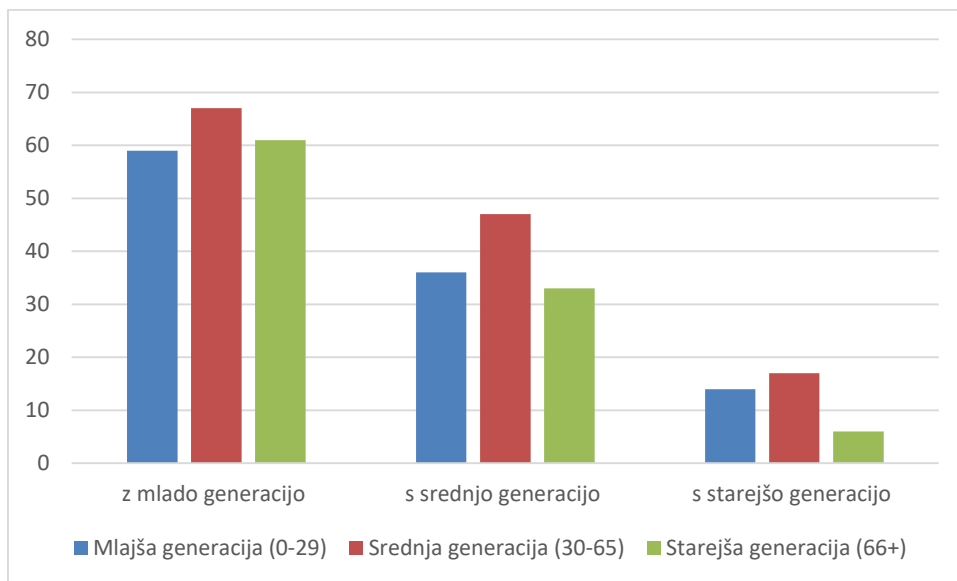
Graf 3.5-8: Način druženja – družbeni dogodki

Iz grafa lahko vidimo, da se vse tri generacije približno enako udeležujejo družinskih dogodkov, kar je bil tudi pričakovani rezultat, saj se na takšnih dogodkih največkrat srečamo z vsemi svojimi sorodniki, ki prihajajo iz različnih generacij.

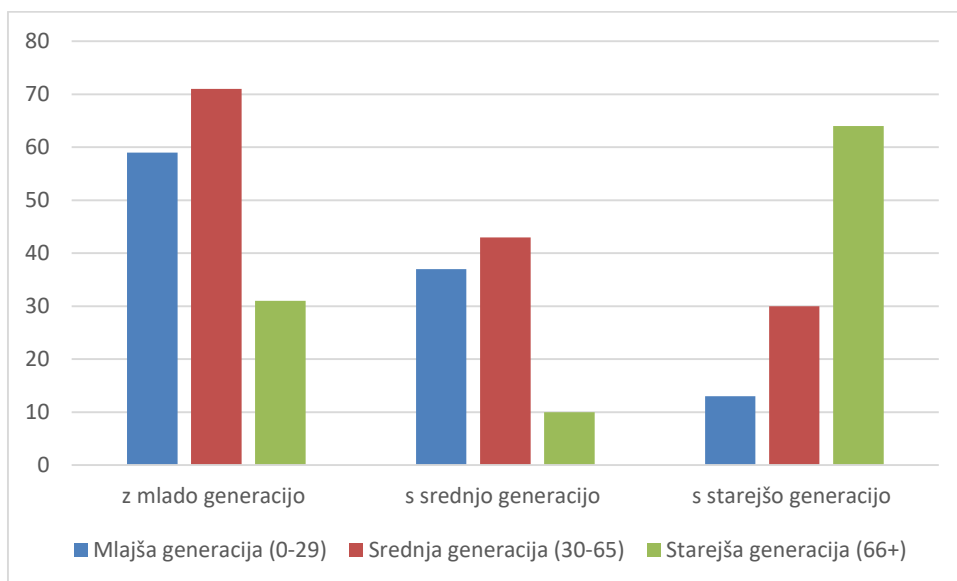
Graf 3.5-9: Način druženja – družinski dogodki

Predajanje znanja, učenje novih stvari, pridobivanje novih življenjskih izkušenj so potrebe, pri katerih največkrat sodelujejo vse tri generacije. Iz grafa lahko razberemo, da starejša generacija (61 ljudi) v veliki meri prenaša svoje izkušnje in znanje na mlajšo generacijo. Prav tako je mlajša generacija deležna novih znanj, izkušenj s strani srednje generacije (67 ljudi). Takšen rezultat sem tudi pričakovala, saj kot smo že pri vprašanju o bivanjskih razmerah v občini Selnica ob Dravi ugotovili, živi veliko ljudi v medgeneracijskih hišah in se na ta način najlažje prenašajo dragocene življenjske izkušnje in spoznanja.

Graf 3.5-10: Način druženja – izobraževanje (predajanje znanja, učenje novih stvari itd.)

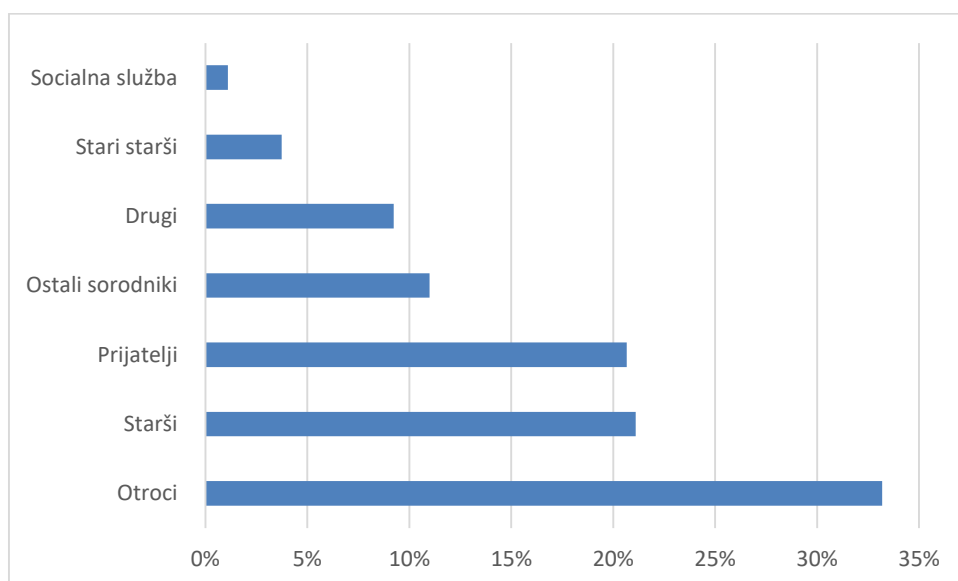
Pri načinu druženja različnih generacij v institucijah lahko iz spodnega graf razberemo, da se z mlado generacijo v institucijah druži (predvidevam, da sta to vrtec, šola) 71 anketiranih ljudi srednje generacije in 31 anketiranih ljudi starejše generacije. Takšen odgovor s strani starejše generacije sem tudi pričakovala, saj v naši občini v vrtcu poteka program »posvojimo babico«. Prav tako lahko razberemo iz grafa, da se največ starejših ljudi (64) druži s svojo starostno skupino, predvidevam, da gre za razne domove za starejše, društva upokojencev itd.

Graf 3.5-11: Način druženja – druženje v institucijah

Pomoč pri dnevnih opravilih

Pri vprašanju – »Kdo vam običajno pomaga pri dnevnih opravilih?« – je bila ponovno na voljo možnost izbire med več odgovori, tako da so lahko anketiranci izbrali več oseb. Najpogostejši odgovor s strani srednje in starejše generacije so bili, seveda, otroci. Otroci so najpogostejše tisti člani družine, ki so dolžni pomagati starejšim od sebe. Za ta odgovor se je odločilo 33 % anketiranih. Sledi odgovor »starši« (21 %), ki je bil najpogostejši pri mlajši in srednji generaciji. Kot tretji najpogostejši odgovor so bili navedeni »prijatelji« (21 %). Največkrat se na pomoč obrnejo osebe srednje generacije, nato starejši ljudje in najmanjkrat mladi ljudje. Za pomoč ostalih sorodnikov (11 %) se pogosto odločajo starejši ljudje. Mladi ljudje in ljudje srednje generacije tudi za pomoč zaprosijo druge osebe (9 %), ki ne spadajo v njihovo socialno mrežo družine in prijateljev. Samo redki mladi in ljudje srednjih let za pomoč zaprosijo stare starše (4 %). Le peščica anketiranih oseb starejših ljudi potrebuje pomoč socialne službe (1 %). Podrobnejša tabela, kjer je razvidna točna korelacija med generacijami, se nahaja v prilogi (Priloga B – Tabela 8).

Graf 3.5-12: Pomoč pri dnevnih opravilih

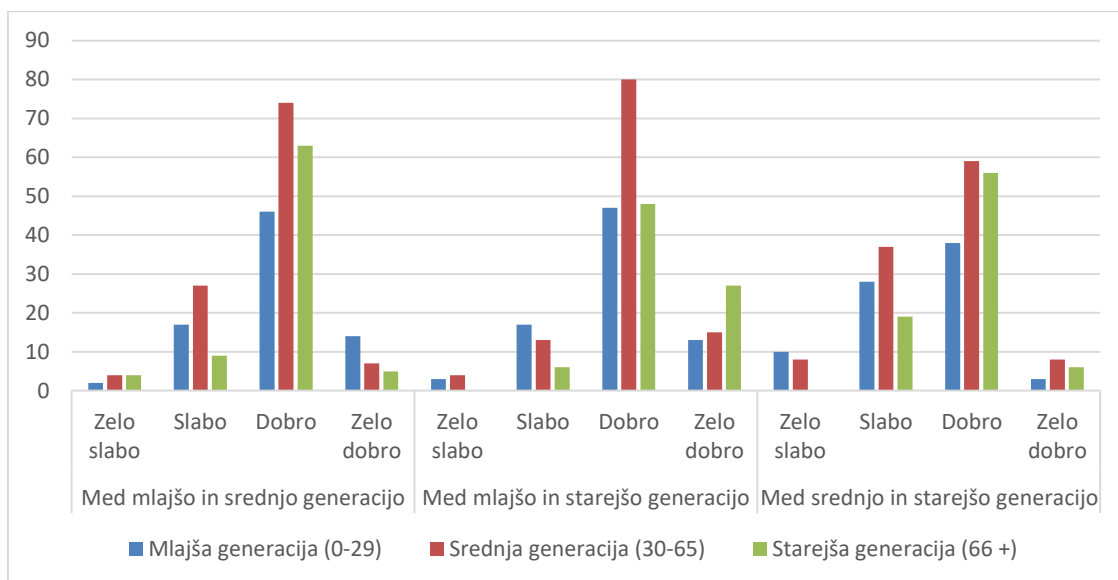
Ocena sodelovanja med generacijami

46 anketiranih ljudi meni, da je sodelovanje med mlajšo in srednjo generacijo dobro, medtem ko je 14 anketiranih ljudi mnenja, da je sodelovanje med njima zelo dobro, kar predstavlja skupaj 76 %. Podobnega mnenja je tudi srednja generacija, saj 74 anketiranih ljudi meni, da je sodelovanje med generacijama dobro, 7 ljudi pa je podalo mnenje, da je sodelovanje zelo dobro, tj. skupaj 73 %. Nič kaj drugačna slika se ne pokaže pri srednji

generaciji, kjer 63 ljudi meni, da je sodelovanje dobro, 5 ljudi pa je mnenja, da je zelo dobro, kar skupaj znaša 84 %. Le nekateri anketirani menijo, da je sodelovanje med mlajšo in srednjo generacijo zelo slabo (4 %) ali slabo (19 %).

Iz spodnjega grafa lahko vidimo zelo podobno sliko kot pri sodelovanju med mlajšo in srednjo generacijo, saj anketirani menijo, da je sodelovanje med mlajšo in starejšo generacijo dobro, tako jih meni 64 % (175 ljudi), ali zelo dobro, za kar se je odločilo 20 % anketiranih (55 ljudi). Le 36 anketiranih ljudi, od tega kar 17 ljudi iz mlajše generacije, meni, da je sodelovanje med tema dvema generacijama slabo.

Pri sodelovanju med srednjo in starejšo generacijo se pokaže nekoliko drugačna slika, in sicer 84 anketiranih ljudi meni, da je sodelovanje slabo, 18 ljudi pa je podalo mnenje, da je le-to zelo slabo. Takšnega mnenja so predvsem anketiranci mlajše (10 ljudi – zelo slabo, 28 ljudi – slabo) in srednje generacije (8 ljudi – zelo slabo in 37 ljudi – slabo). Temu mnenju se pridružujejo tudi nekateri starejši ljudje (19 ljudi). Seveda še vedno prevladuje mnenje, da je sodelovanje med srednjo in starejšo generacijo dobro, za ta odgovor se je odločilo 153 anketiranih ljudi.

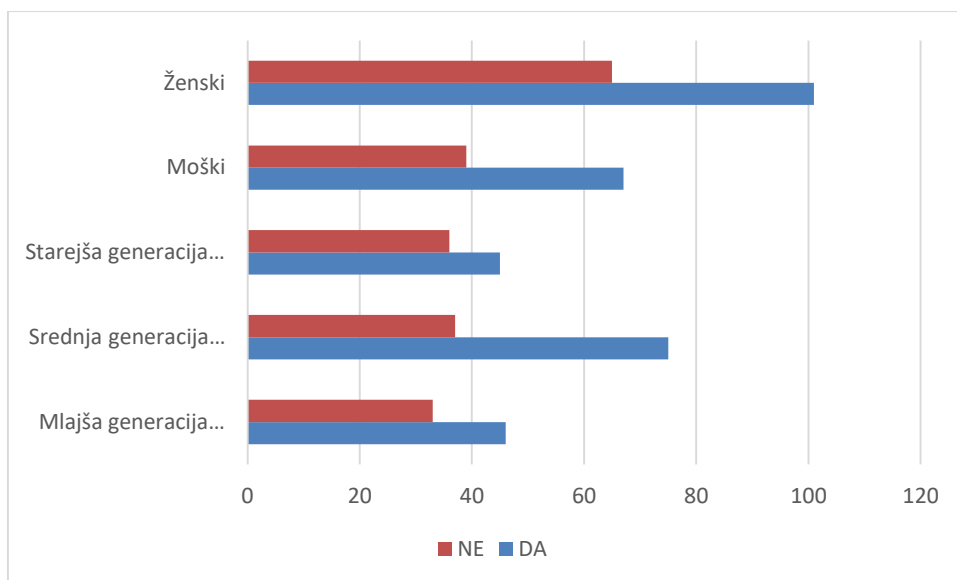
Graf 3.5-13: Ocena sodelovanja med generacijami

Podrobnejša tabela, kjer je razvidna točna korelacija med generacijami, se nahaja v prilogi (Priloga B).

Potreba po povečanju stika z ljudmi drugih generacij

Iz spodnjega grafa lahko vidimo, da se kaže potreba po povečanju stika z ljudmi drugih generacij. Če pogledamo najprej po spolu, in sicer kakšna je potreba po povečanju stika,

lahko vidimo, da si tega želi več žensk (60 %) kakor moških (40 %). Ker nas zanima, kakšna je potreba po povečanju stika z drugimi generacijami med posamezno generacijo, lahko vidimo, da si takšnega stika najbolj želi srednja generacija (45 %), nato ji skoraj enakovredno sledita mlajša in starejša. Podrobnejša tabela, kjer je razvidna točna korelacija med generacijami in korelacija po spolu, se nahaja v prilogi (Priloga B).

Graf 3.5-14: Potreba po povečanju stika z ljudmi drugih generacij

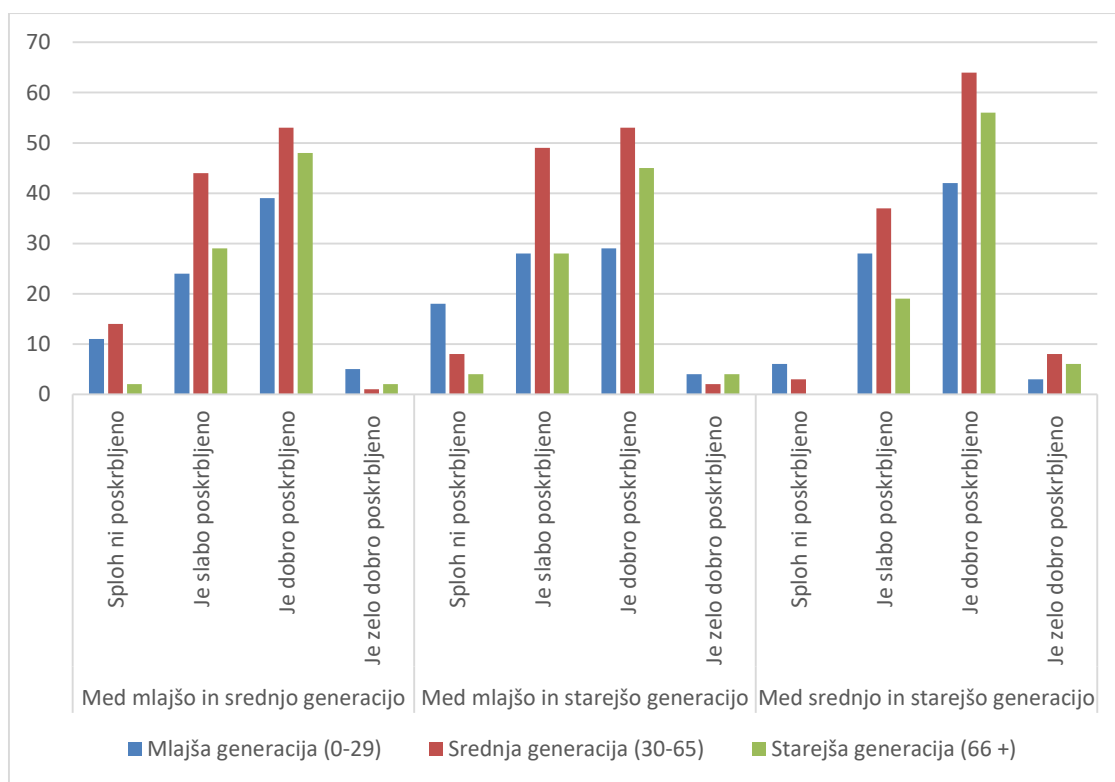
Ocena sodelovanja med generacijami s strani lokalnega okolja

Na spodnjem grafu lahko vidimo, da so ljudje, ki so bili zajeti v raziskavo, nekoliko neopredeljeni glede sodelovanja med generacijami s strani lokalnega okolja. Če pogledamo graf na hitro, lahko vidimo, da so se pri sodelovanju med generacijami anketiranci vseh treh generacij odločili, da je zanje s strani lokalnega okolja dobro poskrbljeno. Ko se poglobimo v podrobnejšo analizo, lahko opazimo, da se je pri sodelovanju med mlajšo in srednjo generacijo kar nekaj ljudi srednjega starostnega obdobja odločilo, da za sodelovanje med njimi s strani lokalnega okolja sploh ni poskrbljeno (14 ljudi) ali je slabo poskrbljeno (44 ljudi). Če vsoti seštejemo, dobimo višji rezultat kot pri tistih ljudeh s srednje generacije, ki so se odločili, da je zanje s strani lokalnega okolja dobro poskrbljeno. Torej lahko ugotovimo, da ljudje srednjega starostnega obdobja niso najbolj zadovoljni s tem, koliko lokalno okolje prispeva za sodelovanje med njimi in mladimi ljudmi.

Zelo podobni rezultati so se pokazali pri oceni sodelovanja med mlajšo in starejšo generacijo s strani lokalnega okolja. S tem da so tukaj mladi tisti, pri katerih prihaja do

tega, da je več tistih, ki so ocenili, da za sodelovanje s strani lokalnega okolja zanje ni poskrbljeno (18 ljudi) ali je za to slabo poskrbljeno (28 ljudi), kot tistih, ki so izbrali, da je s strani lokalnega okolja za sodelovanje dobro poskrbljeno (29 ljudi). Srednja generacija je pri odgovorih neopredljena, saj se je približno enako število anketiranih ljudi odločilo za negativno (57 ljudi) kot pozitivno sodelovanje (55 ljudi) s strani lokalnega okolja. Starejši ljudje se strinjajo, da je s strani lokalnega okolja dobro poskrbljeno za sodelovanje med njimi in mladimi.

Pri oceni sodelovanja s strani lokalnega okolja med srednjo in starejšo generacijo sem nekoliko presenečena nad odgovori, saj sem pričakovala drugačen, in sicer bolj negativen rezultat, kajti nikjer v občinskih glasilih in drugih informativnih sredstvih ni zaslediti ničesar o sodelovanju med tema dvema generacijama. Pri sodelovanju med tema dvema generacijama so vse tri generacije bolj ali manj složne, da je za sodelovanje s strani lokalnega okolja dobro poskrbljeno.

Graf 3.5-15: Ocena sodelovanja med generacijami s strani lokalnega okolja

Ocenitev stereotipnih trditev

Pri ocenitvi stereotipnih trditev o vseh treh generacijah me je zanimalo, kakšni so odnosi oziroma kakšno je povezovanje med generacijami, ki ga lahko zaznamo preko

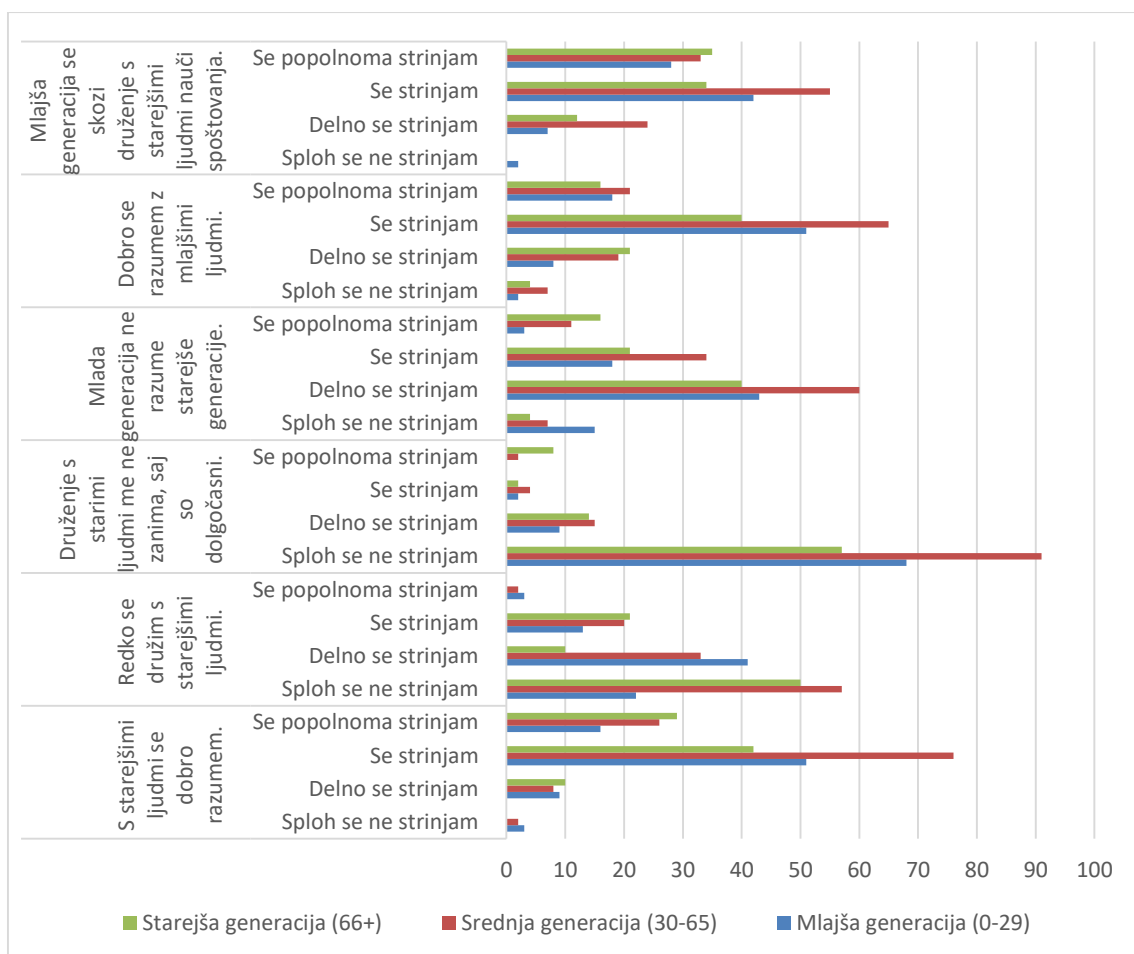
stereotipnih trditev, prav tako me je zanimalo, kako gledajo različne generacije na pogoste stereotipe, ki se pojavljajo v družbi. Vprašanje je bilo sestavljeno iz devetnajstih trditev, ki so bile razdeljene na pet ocenitvenih stopenj strinjanja. Za lažjo analizo sem si trditve uredila v posamezne sklope, nato sem posameznemu sklopu dodala še pripadajočo spremenljivko in trditev. S tem načinom sem hotela ugotoviti, kako se posamezna generacija, ki je zastopana v trditvi, z določenim stereotipom strinja ter kako na ta stereotip gledata ostali dve generaciji. Tako lahko vidimo razlike pri posameznih generacijah ob dojemanju istih stereotipov. Pri analizi trditev sem ugotovila, da so odgovori vseh treh generacij večinoma složni. Večjih deviacij pri posamezni trditvi ni bilo zaznati.

Sklop	Spremenljivka	Trditve
Druženje med generacijami	Starejši ljudje	S starejšimi ljudmi se dobro razumem.
		Redko se družim s starejšimi ljudmi.
		Druženje s starimi ljudmi me ne zanima, saj so dolgočasni.
	Mladi ljudje	Mlada generacija ne razume starejše generacije.
		Dobro se razumem z mlajšimi ljudmi.
		Mlajša generacija se skozi druženje s starejšimi ljudmi nauči spoštovanja.
Odnos	s starejšimi ljudmi	Stari ljudje se veliko pritožujejo in so večinoma slabe volje.
		Stari ljudje so pozabljivi in imajo slab spomin.
Odvisnost od pomoči drugih generacij	Starejši ljudje	Starejši ljudje potrebujejo pomoč ostalih generacij.
		Starejša generacija več pomaga mlajši in srednji generaciji kot one njim.
	Srednja generacija	Srednja generacija mora skrbeti za mlajšo generacijo.
		Srednja generacija mora skrbeti za stare ljudi.
	Mlada generacija	Mlada generacija nima časa za pomoč in druženje s starejšimi ljudmi.
Sposobnost prenašanja znanja in izkušenj	Starejši ljudje	Stari ljudje imajo veliko različnih izkušenj in nas zaradi tega lahko veliko naučijo.
	Mladi ljudje	Od mlade generacije se lahko veliko naučim.
		Mlad imajo izkušnje in znanja, ki jih lahko posredujejo starejšim ljudem.

Aktivnost v družbi	Starejša generacija	Stari ljudje več niso aktivni akterji v družbi.
	Srednja generacija	Srednja generacija je najbolj aktivna generacija.
		Ljudje v srednjih letih imajo zelo malo prostega časa zaradi veliko obveznosti.

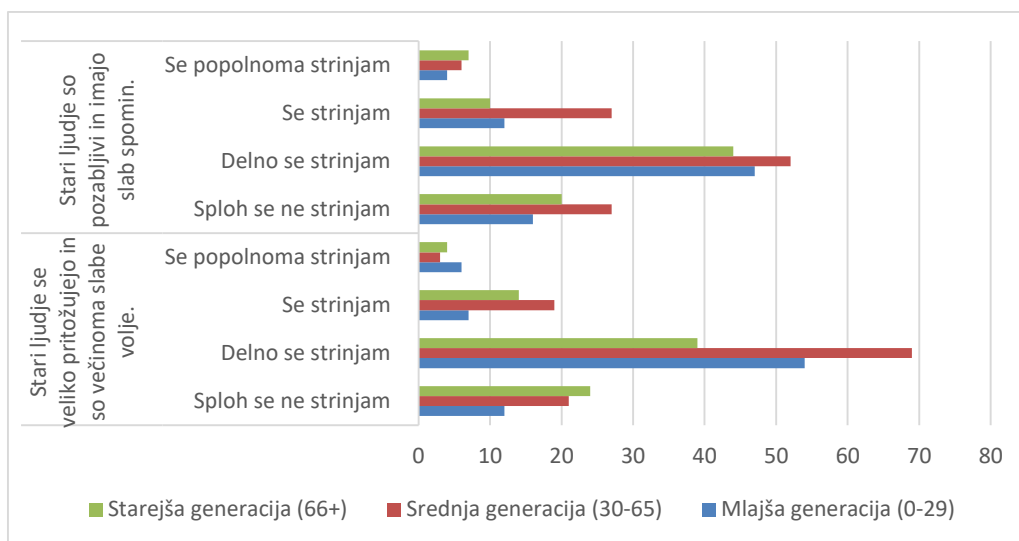
Tabela 3.5-2: Sklop, spremenljivke in pripadajoče trditve

Vse tri generacije so potrdile, da se s starejšimi ljudmi dobro razumejo, kar nakazuje na dober medsebojni odnos s starejšimi ljudmi. To potrjujejo tudi z nestrinjanjem s trditvijo, da se redko družijo s starejšimi ljudmi, in z nestrinjanjem, da jih druženje s starejšo generacijo zanima in zanjo le-ti niso dolgočasni, saj se velika večina s to trditvijo sploh ni strinjala. Mlajša generacija je celo potrdila, da se skozi druženje s starejšimi ljudmi lahko naučijo spoštovanja, s čimer se strinjajo tudi starejši ljudje. Hkrati lahko iz grafa razberemo, da se s trditvijo –»*Mlada generacija ne razume starejše generacije*« – vse tri generacije le delno strinjajo.

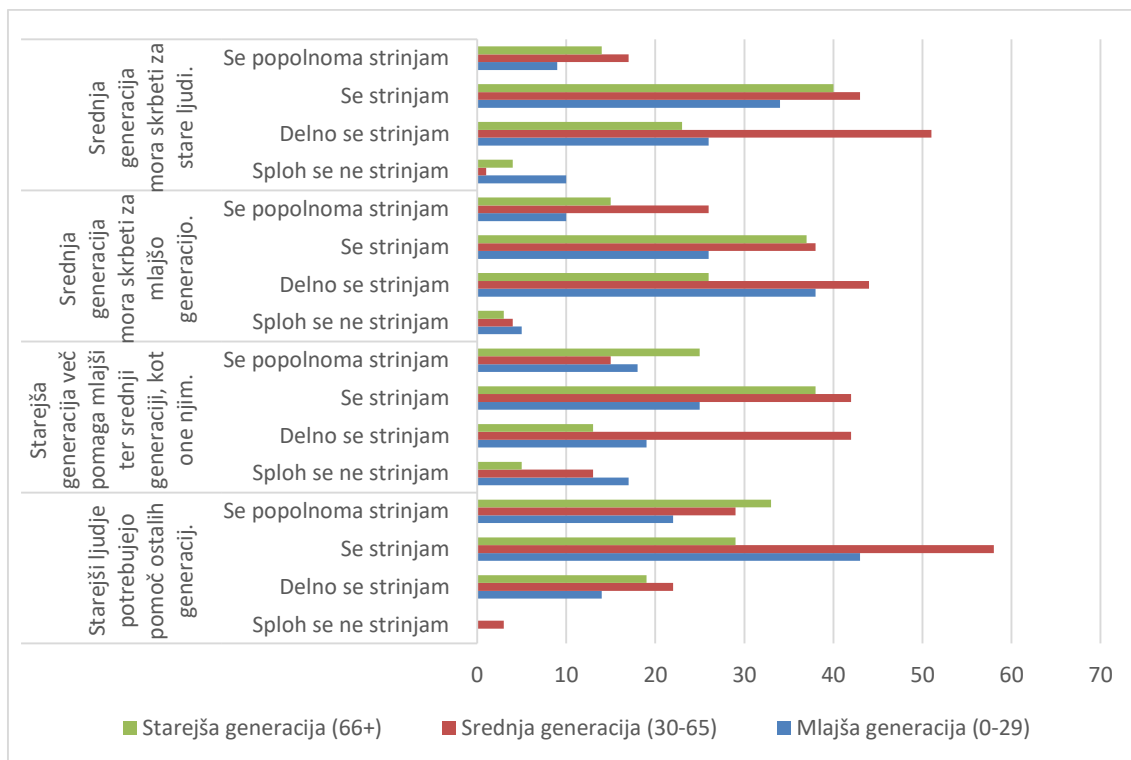
Graf 3.5-16: Druženje med generacijami

Pozitiven odnos do starejše generacije potrjujejo tudi z odgovori pri trditvi – »*Stari ljudje se veliko pritožujejo in so večinoma slabe volje*«– ter »*Stari ljudje so pozabljivi in imajo slab spomin*«, saj je večina odgovorila, da se s tem le delno strinja oziroma sploh ne.

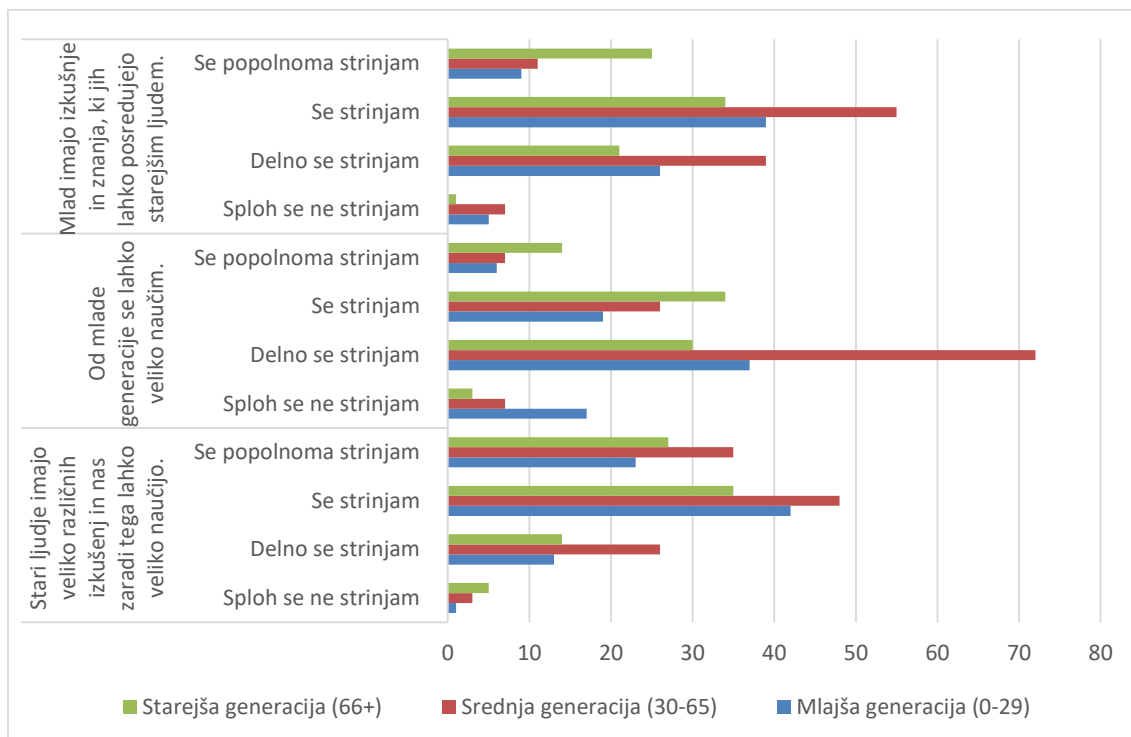
Graf 3.5-17: Odnos s starejšimi ljudmi

Pri podrobnejši analizi trditve – »*Starejši ljudje potrebujejo pomoč ostalih generacij*« – sem ugotovila, da se večina starih ljudi s to trditvijo popolnoma strinja. Torej se starejša generacija zaveda, da potrebujejo pomoč drugih generacij, saj sami več ne morejo opraviti določenih opravil, tako kot so jih bili zmožni včasih. Tako mlada kot starejša generacija se strinjata s trditvijo – »*Srednja generacija mora skrbeti za stare ljudi*« – pri čemer se srednja generacija le delno strinja. Starejša generacija je tista, ki še vedno najpogosteje pomaga mlajši in srednji generaciji. To so pri trditvi – »*Starejša generacija več pomaga mlajši in srednji generaciji kot one njim*« – zaznale vse tri generacije.

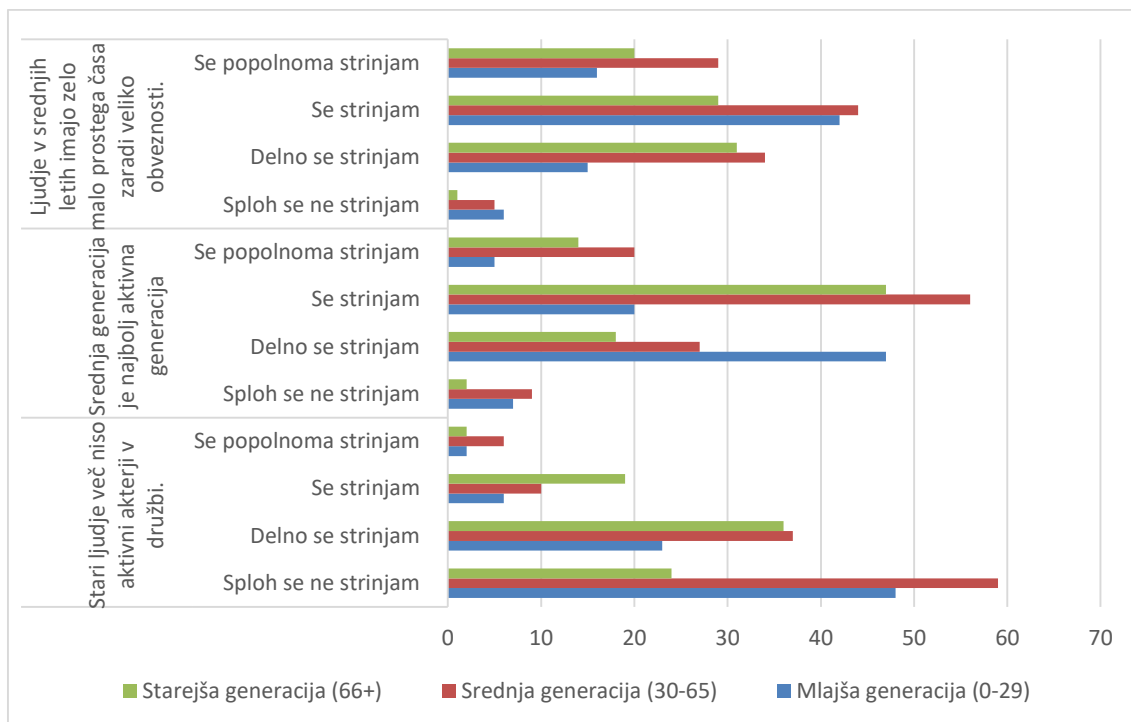
Graf 3.5-18: Odvisnost od pomoči drugih generacij

Generacije se medseboj tudi pozitivno ocenjujejo, saj vsaka misli, da se lahko od drugih generacij kaj nauči in jim preda nova znanja in izkušnje. Iz spodnjega grafa lahko vidimo, da je pri vseh treh trditvah o prenašanju znanja najpogostejši odgovor »se strinjam« ali »se vsaj delno strinjam«. Prav tako lahko vidimo, da so anketirani iz srednje generacije najpogosteje izbrali takšna odgovora pri vseh trditvah.

Graf 3.5-19: Sposobnost prenašanja znanja in izkušenj

Analiza trditve – »*Stari ljudje več niso aktivni akterji v družbi*« – je pokazala, da sta tako mlada kot srednja generacija zaznali, da so starejši ljudje še vedno pomembni akterji v družbi, kar potrjujejo tudi sami za sebe. Kot najbolj aktivno generacijo v družbi zaznavajo srednjo generacijo, pri čemer se mlajša generacija le delno strinja s tem. To lahko povežemo s trditvijo – »*Ljudje v srednjih letih imajo zelo malo prostega časa zaradi veliko obveznosti*« – ki so jo vse tri generacije pritrdile. Analiza trditve – »*Mlada generacija nima časa za pomoč in druženje s starejšimi ljudmi*« – je pokazala, da se starejša generacija z njo strinja, medtem ko mlajša in srednja ne zaznavata pomanjkanja v druženju in nudenju pomoči mlade starejši generaciji.

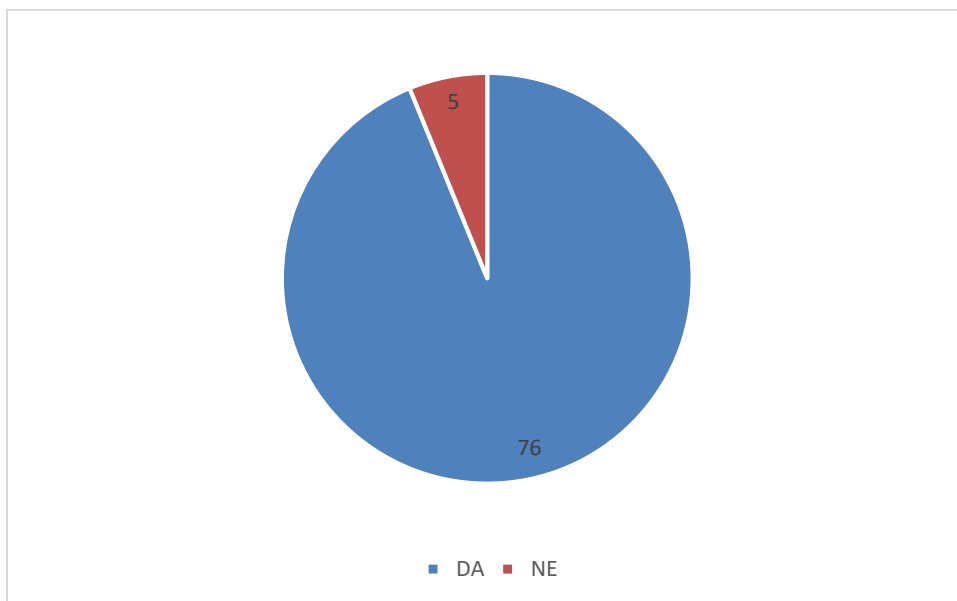

Graf 3.5-20: Aktivnost v družbi

Pri naslednjih vprašanjih sem se osredotočila samo na starejšo generacijo, saj me je zanimalo, ali menijo, da imajo kakovostno starost. V raziskavo je bilo tako zajetih 81 starejših ljudi, od tega je bilo 34 moških in 47 žensk. Podrobnejše tabele za naslednja vprašanja, kjer je razvidna točna korelacija po spolu, se nahajajo v prilogi (Priloga B).

Možnost poskrbeti sam zase

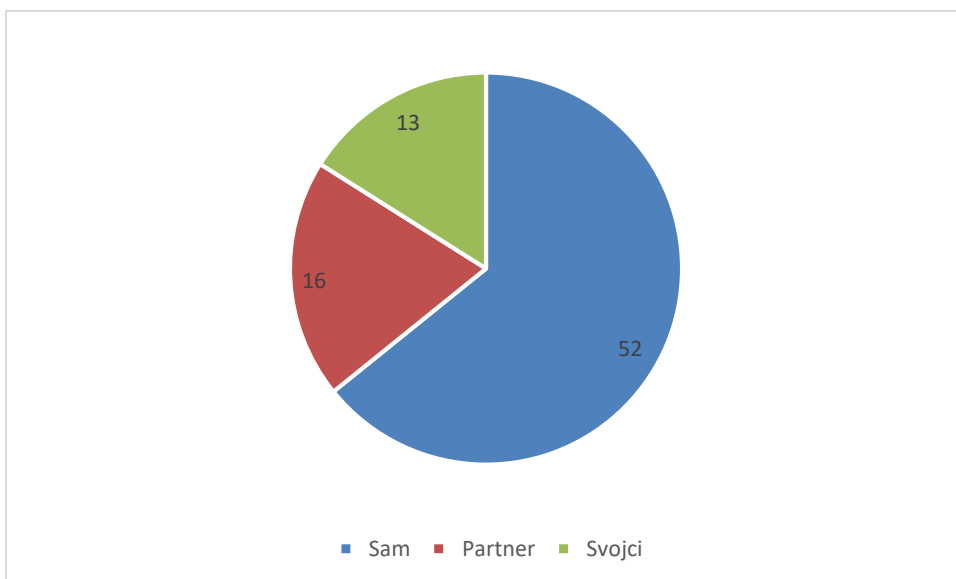
Pri tem vprašanju me je zanimalo, koliko starejših anketiranih ljudi še vedno skrbi samih zase. Iz spodnjega grafa lahko vidimo, da 90 % ljudi še lahko poskrbi za svoje osnovne življenjske potrebe. Podrobnejša analiza je pokazala, da zase lahko poskrbi 44 anketiranih žensk in 32 moških.

Graf 3.5-21: Možnost poskrbeti sam zase

Skrb za gospodinjska opravila

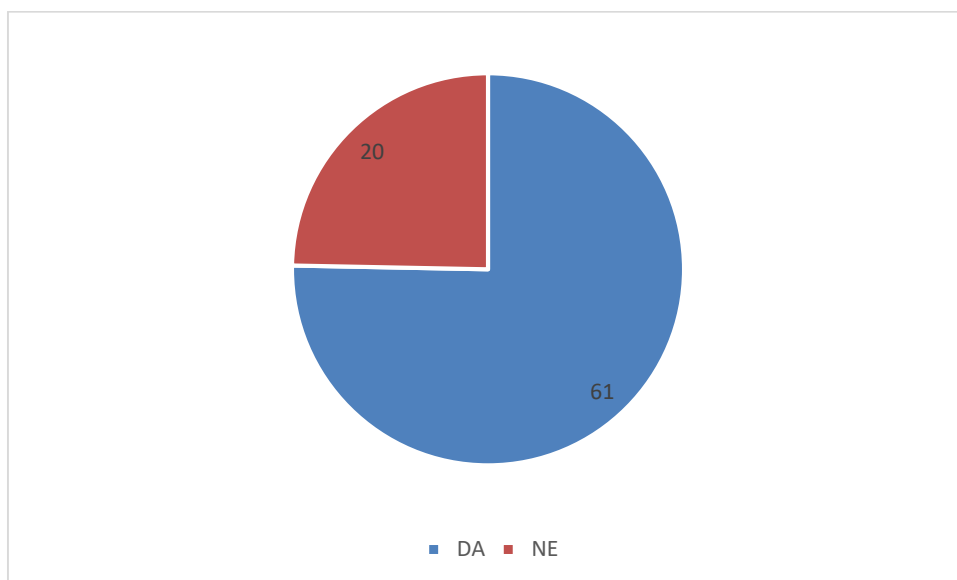
Na vprašanje – »Kdo skrbi za gospodinjska opravila?« – je 52 ljudi odgovorilo, da sami, nato partner (16 ljudi) in svojci (13 ljudi). Za ponujen odgovor »drugi« se ni odločil noben od anketiranih starejših ljudi. Podrobnejša analiza je pokazala, da za gospodinjska opravila najpogosteje skrbijo ženske. Prav tako lahko skeptam iz odgovorov, ki so jih podali moški, na ponujen odgovor »partner«, da po večini skrbi za gospodinjska opravila ženska.

Graf 3.5-22: Skrb za gospodinjska opravila

Počutje – zdravje/vitalnost

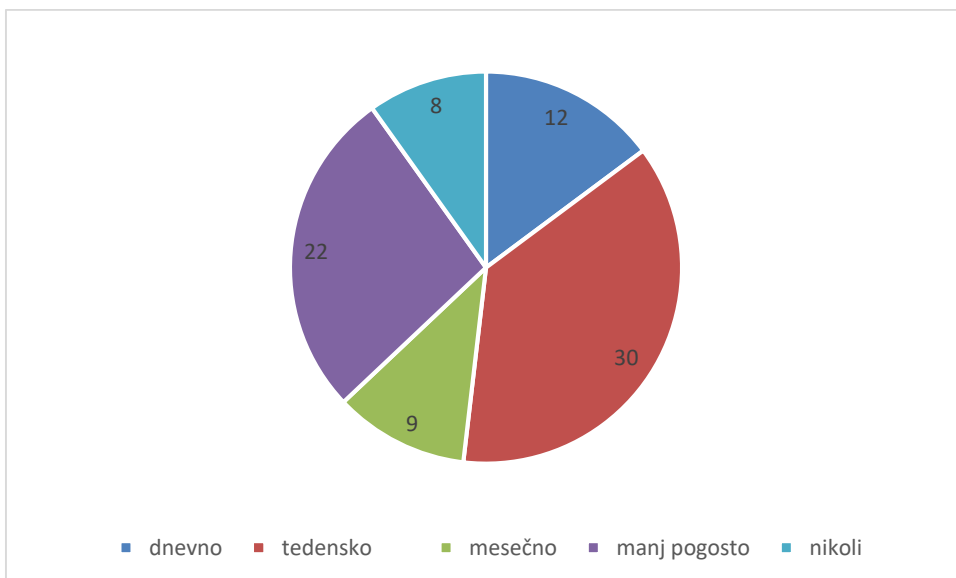
Pri tem vprašanju me je zanimalo, kako gledajo na svoje zdravje, saj je kvaliteta življenja v starosti odvisna tudi od tega, ali je človek zdrav in se še vedno počuti vitalnega. Iz grafa lahko razberemo, da se tričetrt anketiranih počuti zdravega, vitalnega. Kar 37 žensk od 47 je odgovorilo z odgovorom »da«, isto razmerje je vidno tudi pri moških.

Graf 3.5-23: Počutje – zdravje/vitalnost

Pogostost udeleževanja aktivnost v družbi

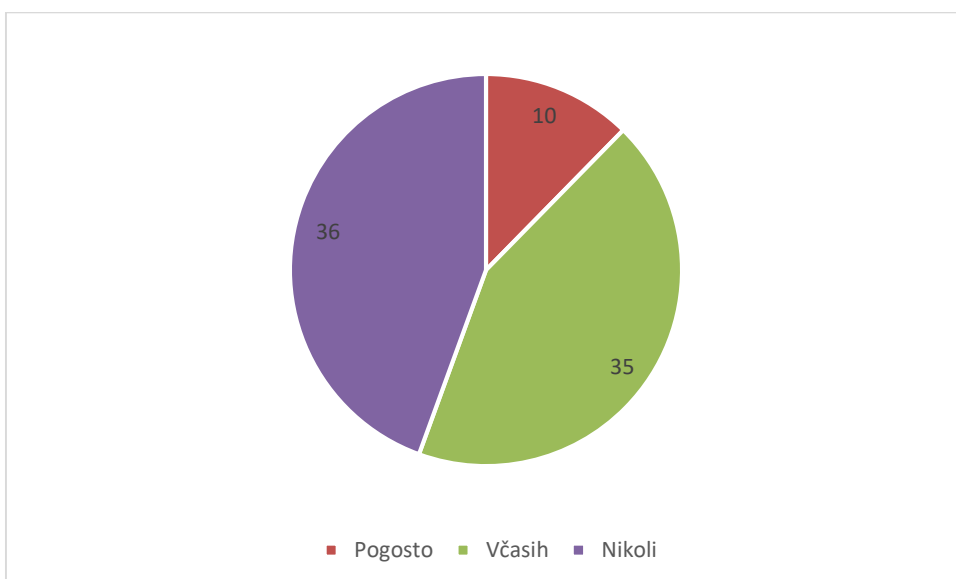
Kako pogosto so starejši ljudje še aktivno udeleženi v družbi, je prav tako povezano z zgornjim vprašanjem o zdravju. Saj se pri starejših ljudeh, ki so aktivni akterji v družbi, to pozitivno kaže tudi na njihovem zdravju, tako na duševnem, kakor tudi na fizičnem področju. Posledično se tako ljudje več gibajo in s tem skrbijo za svoje lastno telo. Iz grafa lahko razberemo, da so starejši občani Selnice ob Dravi še kar aktivni, saj je 30 anketiranih starejših ljudi še vedno vsaj tedensko aktivnih v družbi. Prav tako sta oba spola zastopana približno enako. Kar nekaj ljudi je zelo aktivnih v družbi, saj so vsakodnevno (12 ljudi) vključeni v različne aktivnosti. Samo 8 izmed 81 anketiranih se ne udeležuje nobene aktivnosti.

Graf 3.5-24: Pogostost udeleževanja aktivnosti v družbi

Počutje osamljenosti

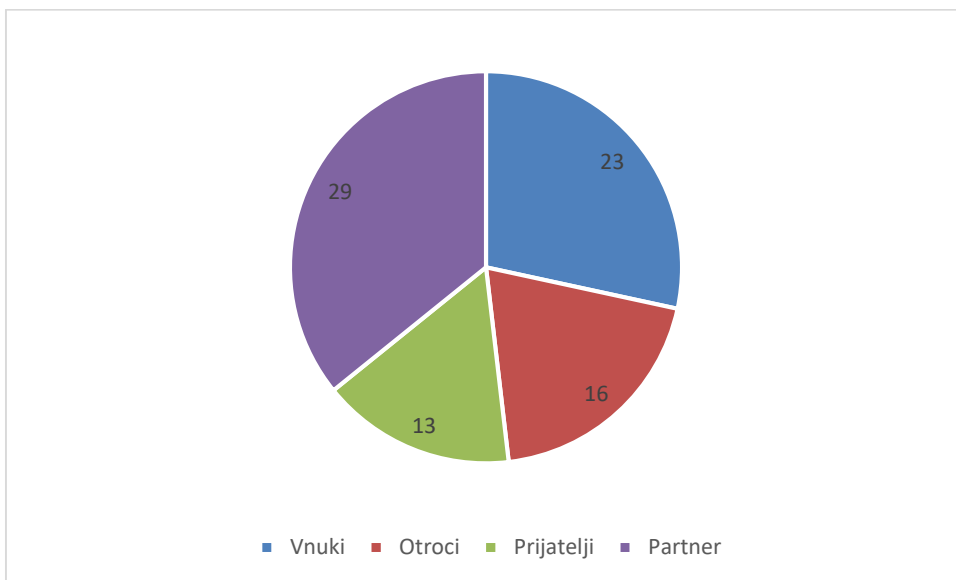
Ena od potreb, ki naj bi bila zadovoljena pri starejših ljudeh, je vsekakor potreba po osebnih medčloveških odnosih, ki se pri starejših ljudeh lahko pričnejo krhati in s tem prihaja do izključenosti iz družbe in občutka praznine. Vse to lahko pripelje do osamljenosti. Zato me je pri tem vprašanju zanimalo, kako je zadovoljena ta potreba pri anketiranih starejših ljudeh. Iz grafa lahko razberemo, da je zelo malo tistih starejših ljudi, ki se pogosto počutijo osamljene (10 ljudi), kar 36 starejših ljudi se nikoli ne počuti osamljene. Prav nihče od anketiranih se ni odločil za odgovor »vedno«. Vse to kaže na dobre medčloveške odnose pri starejših ljudeh v Selnici ob Dravi.

Graf 3.5-25: Počutje osamljenosti

Želja po druženju

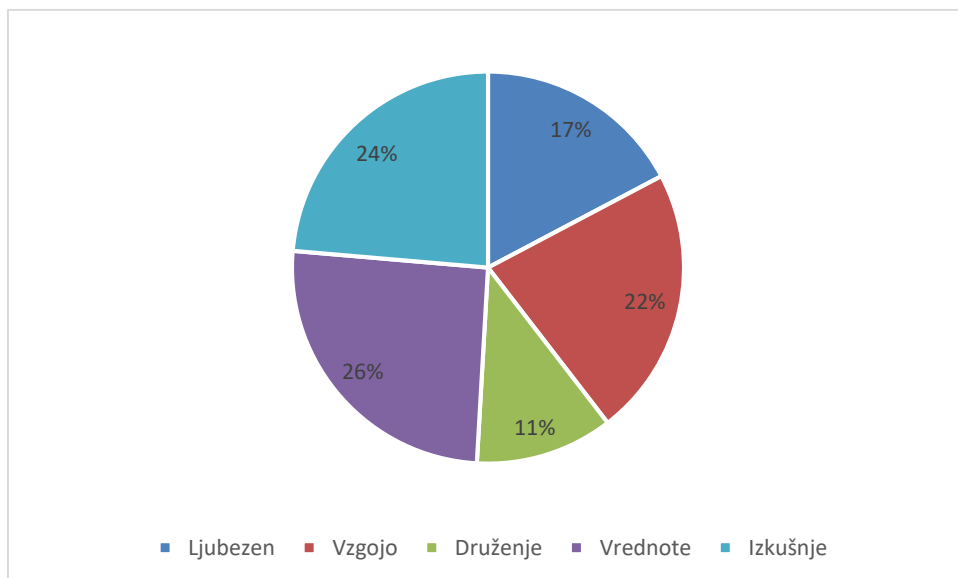
Želja po druženju je povezana z osamljenostjo, saj lahko imamo okrog sebe veliko oseb, ki so prisotne zgolj v fizičnem smislu in si z njimi ne moremo krajšati svojega časa. Tako lahko prihaja tudi do poslabšanja socialne mreže starejših ljudi. Zanimalo me je, s kom si starejši ljudje želijo več druženja. Na prvo mesto so postavili partnerja (29 ljudi), nato so sledili vnuki (23 ljudi), otroci (16 ljudi) in na zadnjem mestu so prijatelji (13 ljudi).

Graf 3.5-26: Želja po druženju

Ljubezen, vzgoja, druženje, vrednote in izkušnje, ki bi jih predali mlajši generaciji

Znanja, veščine in druge življenjske stvari, ki so jih doživeli starejši ljudje tekom svojega življenja, so dragocen vir informacij. Zato me je zanimalo, kaj je tisto, kar si želijo prenesti na mlajše generacije. Iz grafa lahko vidimo, da so vrednote (25 %) in izkušnje (24 %), ki so jih starejši ljudje pridobili tekom svojega življenja za njih najpomembnejše in jih želijo prenesti na mlajše rodove. Takoj za tem so navedli odgovora »vzgoja« (22 %) in »ljubezen« (17 %) ter kot zadnjega izbrali še »druženje« (11 %).

Graf 3.5-27: Ljubezen, vzgoja, druženje, vrednote in izkušnje, ki bi jih predali mlajši generaciji

4 Razprava

V magistrski nalogi sem obravnavala medgeneracijsko sodelovanje in povezovanje v občini Selnica ob Dravi. V raziskavo sem poskušala zajeti občane vseh treh generacij, saj me je zanimalo, na kakšen način so med seboj povezani, kako in kje poteka medgeneracijsko sodelovanje ter seveda, kakšen vpliv ima medgeneracijsko sodelovanje na kakovost življenja starejše generacije. Postavila sem si štiri hipoteze.

Na podlagi dobljenih rezultatov lahko le delno potrdim prvo hipotezo, ki pravi, da še večina starostnikov, ki bivajo v občini Selnica ob Dravi, lahko poskrbi sama zase, saj so še vedno vitalni in hrati bolj pomagajo mlajši in srednji generaciji kot one njim. Prvi del hipoteze lahko povsem potrdim, in sicer z vprašanji, ki so bila namenjena izključno starejši generaciji. Ugotovila sem, da samo 6 % anketiranih starejših ljudi ni zmožnih poskrbeti samih zase ter da se tričetrť starejših ljudi počuti zdrave, saj kot vemo, je zdravje eden od ključnih dejavnikov v starosti, ki vpliva na kakovostno starost starejšega človeka. S tem je povezano tudi dejstvo, kako pogosto so starejši ljudje udeleženi v družbi. Rezultati so pokazali, da je več kot polovica starejših ljudi pogosto aktivna v družbi na različnih področjih, iz tega lahko ugotovimo, da so starejši ljudje v občini še kako vitalni. Drugi del hipoteze sem preverjala s trditvijo – *»Starejša generacija več pomaga mlajši in srednji generaciji kot one njim«* – kjer lahko vidimo, da so vse tri generacije zaznale, da je starejša generacija tista, ki najpogoste pomaga srednji in mlajši generaciji. Delno sem za preverjanje hipoteze pridobila podatke tudi s pomočjo vprašanja – *»Kdo vam običajno pomaga pri dnevnih opravilih in na kakšen način se družite z ostalimi generacijami?«*, kjer sem ugotovila, da srednja generacije kar veliko pomaga starejši generaciji skozi različna vsakodnevna opravila. Na nek način sem predvidevala, da so starejši ljudje tisti, ki priskočijo na pomoč mladi in srednji generaciji. Kot pravi Ramovš (2003, str. 88), je odnos med generacijami vzejemen, hkrati prihaja tudi do komplementarne pomoči iz obeh generacij. Tako pri trditvi, kakor tudi pri prej omenjenemu vprašanju, se je pokazal visok odstotek pri mladih in ljudeh srednje generacije, ki pravita, da za pomoč največkrat zaprosita starejšo generacijo. Dandanes so stari starši tisti, ki nudijo pomoč predvsem mladim družinam, na primer pri varstvu svojih vnukov in pa tako ali drugače finančno ali materialno priskočijo na pomoč srednji

generaciji. Če pogledamo še izračun hi-kvadrata, lahko vidimo, da velika večina starejše generacije skrbi sama zase, prav tako se večina počuti vitalne. Vsaj tedensko je v družbi aktivnih 51,25 % starejših, manj kot mesečno oz. sploh neaktivnih je 37,5 % starejših. Udeleženci mlajše in srednje generacije, ki so sodelovali v anketi, se ne strinjajo s tem, da bi starejši njim pomagali več kot oni starejšim. Po drugi strani udeleženci starejše generacije smatrajo, da oni več pomagajo mlajši in srednji generaciji, kot oni njim. Hipoteze H1 tako ne moremo ne potrditi in ne ovreči. Kot kažejo odgovori, so sicer starejši prepričani, da oni sam več pomagajo mlajši in srednji generaciji kot obratno, a predstavniki mlajše in srednje generacije se s tem ne strinjajo.

Pri analizi rezultatov sem prišla do ugotovitve, da vprašanje – *»Na kakšen način se družite z ostalimi generacijami?«* – ni bilo najbolje zastavljeno, saj sem naredila napako pri navodilu izpolnjevanja vprašanja pri spletni anketi. Namreč anketirani so morali označiti za vse generacije točno za vsako dejavnost, na kakšen način se družijo, saj jih drugače računalniški sistem ni spustil na naslednje vprašanje. Tako da je prišlo do manjših odstopanj pri analizi odgovorov. A kljub temu sem dobila verodostojne rezultate.

Rezultati hi-kvadrata so pokazali, da udeleženci v anketi sodelovanje med starejšo in mlajšo generacijo ocenjujejo slabše ($p < 0.001$, povprečje odgovorov je 2.75) kot sodelovanje med srednjo in starejšo generacijo ($p < 0.001$, povprečje odgovorov je 3.06). Hipoteze H2 ne moremo potrditi in jo zato ovržemo. Izkaže pa se, da je glavni razlog za slabše sodelovanje med generacijami res pomanjkanje časa zaradi prehitrega tempa življenja, ki ga udeleženci ankete navajajo statistično značilno pogostejše od drugih vzrokov ($p < 0.000$). To dokazuje tudi dejstvo, da je srednja generacija najaktivnejša v družbi in jim zaradi tega primankuje časa za medgeneracijsko druženje. Nekateri izmed njih so navedli, da ne namenijo dovolj svojega časa zaradi neskladja interesov. Strinjam se z Milošević (2008, str. 25), ki pravi, da se morajo generacije zavedati, da potrebujejo druga drugo, da bi lahko dosegle dober odnos med generacijami. Menim, da se vedno lahko najde neka skupna točka zanimanja med ljudmi različnih starosti. Tukaj lahko veliko pripomoremo tudi socialni delavci, kadar aktivno povabimo vse v iskanje skupnih

rešitev. Potrebno je delati predvsem na sporazumevanju, dogovarjanju skupaj z ljudmi, saj lahko le na tak način oblikujemo skupne rešitve.

Zanimivo je dejstvo, da se skoraj vsem anketiranim v raziskavi zdi pomembno, da sodelujejo, se povezujejo z ljudmi različnih generacij, kar so potrdili tudi z odgovori na vprašanje – »*Kako pogosto imate stike z ljudmi različnih generacij?*«, saj so pri tem vprašanju večinoma odgovorili, da imajo dnevno stike z vsemi tremi generacijami.

Tekom pisanja magistrske naloge smo že večkrat omenili, da je zaradi prehitrega tempa življenja vedno manj priložnosti za dobre medsebojne odnose in stike med generacijami. A vendar so rezultati pokazali, da imajo občani Selnice ob Dravi pozitiven pogled na ostale generacije, saj v njih vidijo vir pomoči, s tem si tudi širijo svojo socialno mrežo.

Kot pravi Dragoš (2000a), je pomembno, da so socialne mreže čim številčnejše in raznovrstnejše, saj je tako večja možnost, da bodo bolje ustrezale potrebam posameznika. Vendar lahko prihaja do tega, da je lahko specializiranost takšnih mrež dojeta kot slabost. Največkrat so takšne mreže primerne samo za eno vrsto pomoči, kar se lahko izpostavlja bolj kot prednost kakor slabost, saj se prav ta ozkost, specializiranost lahko kompenzira s številčnostjo vezi, hkrati pa poveča kvaliteto stikov v smislu avtonomije. V takšnih socialnih mrežah smo manj ujeti in bolj fleksibilni, vzdrževanje tovrstnih vezi pa je lažje. Potrebno je izpostaviti, da so tudi manjše in enovrstne mreže boljše, kot če le-teh ni. Lastnosti, ki se skozi socialne interakcije producirajo na mikro ravneh (družina, sosedi itd.), odločilno vplivajo na učinkovitost interakcij tudi na makro nivoju, npr. na ravni države. Socialna mreža in interakcije med ljudmi niso pomembne zgolj za zadovoljevanje materialnih potreb, ampak je življenje lažje na vseh področjih, če imaš na razpolago vire, s katerimi kolektivno rešuješ individualno nerešljiva tveganja.

Raziskava je pokazala, da ima medgeneracijsko druženje pozitivne učinke na starejšo generacijo. Skozi vprašanja sem lahko ugotovila, da mlada in srednja generacija še vedno dojemata starejšo kot aktivnega akterja družbe, od katerega lahko še vedno prejemata veliko. Čeprav se vse generacije strinjajo, da so stari ljudje še vedno aktivni akterji v družbi ($p < 0.001$), pa je zanimivo, da so mladi o tem najbolj prepričani (le 11,27 % mladih meni, da stari ljudje več niso aktivni akterji v družbi), srednja generacija je o tem še zmeraj močno prepričana, a nekoliko manj od mladih (14,95 % predstavnikov srednje

generacije meni, da stari ljudje več niso aktivni akterji v družbi), najmanj pa so o tem prepričani prav starejši (kar 25,93 % starejših meni, da več niso aktivni akter v družbi). Na tak način se starejša generacija počuti cenjeno, saj jo preostali generaciji vključujeta v njihovo vsakdanjo rutino življenja in je ne izključujeta iz svojega življenja. S tem ko mladi ljudje sprejemajo starejšo generacijo in se družijo s starejšimi ljudmi na različni dogodkih, tako družbenih kakor tudi družinskih, se učijo spoštovanja do starejših ljudi. Prav tako se vse generacije strinjajo, da se mlajša generacija skozi druženje s starejšimi ljudmi nauči spoštovanja ($p < 0.001$), o čemer so najbolj prepričani mladi (kar 87,32 % se jih s tem strinja) in starejši (s tem se jih strinja 85,19 %), najmanj pa srednja generacija (strinja se 77,57 % predstavnikov srednje generacije). Izkaže se, da je število mlajših in starejših, ki se družijo skozi družinske in družbene dogodke, statistično značilno manjše od tistih, ki se na tak način ne družijo ($p < 0.001$). Glede na rezultate vseh testov lahko potrdimo, da ima medgeneracijsko druženje pozitivne učinke tako na starejšo kot tudi na mlajšo generacijo. Predvsem se izkaže, da medgeneracijsko druženje pozitivno vpliva na to, da se mlajša generacija skozi druženje s starejšimi ljudmi nauči spoštovanja, medtem ko velja splošno prepričanje, da so stari ljudje še vedno aktivni akter v družbi. Glede na vse to lahko hipotezo H3 potrdimo.

Strinjam se z Ramovšem (2003, str. 98–99), ki pravi, da imajo stari ljudje veliko socialno potrebo po tesnih medosebnih stikih. Socialna vključenost posamezniku omogoča biti del skupnosti, v okviru katere se prepletajo socialne interakcije, ki večajo občutke pripadnosti, sprejetosti in povezanosti, kar pomembno vpliva na kakovost življenja. To dokazujejo tudi rezultati raziskave, v kateri je lahko razbrati, da se generacije med seboj sprejemajo. To ima največji vpliv na starejšo generacijo, ki ima tako možnost, da svoje znanje in izkušnje predaja mlajšim ljudem. Prav tako se je potrdilo, da so tudi mlajši ljudje tisti, ki imajo izkušnje in znanja, ki lahko kaj naučijo starejšo generacijo skozi medgeneracijsko sodelovanje. Pri konceptu soustvarjanja kakovostnega življenja starega človeka je tako potrebno slediti oblikam pomoči in podpori, ki zagotavljaja kakovost. Znotraj koncepta skrbi za ljudi je bilo v Sloveniji narejenega že veliko dobrega, vendar se danes še spoznavamo z novo paradigmo soustvarjanja kakovosti življenja v projektu sodelovanja vseh generacij. V današnjem hitrem tempu življenja mnogokrat spregledamo, da je prav sožitje med generacijami tisto, kjer so skriti še neizkoriščeni viri

ustvarjalnega skupnega učenja, novih znanj, spoznanj, razumevanja in spretnosti. Velikokrat pozabimo, da potrebujemo medsebojno komunikacijo in povezanost vseh generacij, kar se nikoli ne konča. Potreben je odprt pogovor za vse, tako za stare, otroke in odrasle, saj vsak govori o sebi in svojih izkušnjah, tako se med seboj preverjajo, ali so se razumeli. Vse generacije so dolžne soustvarjati svet, v katerem bo dovolj prostora za vse generacije skupaj, saj ena brez druge ne more uspešno soustvarjati sveta, v katerem živimo (Čačinovič Vogrinčič, 2014, str. 8). Tako sem potrdila še zadnjo, četrto tezo svoje raziskovalne naloge. Izkaže se, da se vsi udeleženci ankete močno strinjajo s trditvijo, da imajo stari ljudje veliko različnih izkušenj in nas zaradi tega lahko veliko naučijo ($p < 0.001$) – o tem so si enotni, tako mlajši, kot ljudje srednje in starejše generacije. Po drugi strani predstavniki mlajše ($p = 0.285$) in srednje generacije ($p = 0.147$) niso prepričani, da imajo mladi izkušnje in znanja, ki jih lahko posredujejo starejšim ljudem, medtem ko so starejši statistično značilno prepričani ($p < 0.001$), da jih lahko mladi veliko naučijo. Ob tem vse generacije ocenjujejo, da je sodelovanje med generacijami dobro (povprečje 2.8847). Čeprav se vsem generacijam zdi pomembno, da se družijo in povezujejo oz. sodelujejo z ljudmi različnih generacij ($p < 0.001$), pa je le-to najpomembnejše srednji generaciji, od katerih tako meni kar 97,30 %, in le malenkost manj starejšim (da je druženje in sodelovanje pomembno, meni 95,06 % starejših), medtem ko je takega prepričanja najmanjši delež mladih (le 89,87 %). Glede na te ugotovitve lahko ocenimo, da medgeneracijsko sodelovanje v največji meri vpliva na kakovost življenja starejše generacije, ki si tovrstnega povezovanja in druženja tudi najbolj želi, ob tem pa so starejši edini, ki menijo, da lahko tudi mladi njih veliko naučijo. Menim, da lahko s tem hipotezo H4 potrdimo.

Pokazalo se je, da si občani Selnice ob Dravi želijo še več stika z ljudmi drugih generacij. Pri podrobnejši analizi sem ugotovila, da se kaže potreba po povečanju stikov z ljudmi drugih generacij, in sicer najbolj pri ljudeh srednje generacije. Kot posledici lahko tudi tukaj navedemo prehitro tempo življenja in pomanjkanje časa za druženje zaradi službenih in drugih obveznosti. Prav tako sem ugotovila, da se občanom Selnice ob Dravi zdi povezovanje, sodelovanje z ljudmi različnih generacij zelo pomembno, saj samo 6 % anketiranih ne vidi smisla v medgeneracijskem povezovanju, sodelovanju. Nisem pričakovala tako pozitivnega rezultata. Tako dober odziv lahko pripišemo temu, da se v

zadnjem času v javnosti veliko govori o medgeneracijskem sodelovanju in o pomembnosti medgeneracijskih odnosov. Ker je raziskava potekala v lokalnem območju, me je zanimalo, kako občani Selnice ob Dravi ocenjujejo sodelovanje med generacijami s strani lokalnega okolja. Na kar nekaj anketah sem pod tem vprašanjem dobila naslednja, dokaj negativno zapisana sporočila:

»V naši občini se nič ne dogaja na tem področju.«

»Občina ne zna poskrbeti za medgeneracijsko sodelovanje.«

»V naši občini je potrebno nekaj narediti na področju medgeneracijskega sodelovanja.«

Ob teh sporočilih sem se zamislila in se vprašala, ali se občina res tako malo ukvarja z medgeneracijskimi odnosi in sodelovanjem v našem kraju, kajti od kar živim v tej občini, sama nisem dobila takšnega občutka, vendar so to po vsej verjetnosti napisali ljudje, ki že celo življenje živijo tukaj in imajo drugačen pogled na to tematiko kot jaz. Rezultati raziskave so pokazali, da so občani nekoliko neopredeljeni glede sodelovanja med generacijami s strani lokalnega okolja. Ugotovila sem, da so se pri sodelovanju med generacijami anketiranci vseh treh generacij odločili, da je s strani lokalnega okolja dobro poskrbljeno. Zaradi zgoraj zapisanih sporočil sem opravila podrobnejšo analizo odgovorov in ugotovila, da je s strani lokalnega okolja slabo poskrbljeno za sodelovanje med mlajšo in srednjo generacijo; to so zaznali predvsem ljudje srednje generacije. Torej lahko ugotovimo, da ljudje srednjega starostnega obdobja niso najbolj zadovoljni s tem, koliko lokalno okolje prispeva za sodelovanje med njimi in mladimi ljudmi. Do podobnih ugotovitev sem prišla pri sodelovanju med mlajšo in starejšo generacijo s strani lokalnega okolja. S tem da so tukaj mladi tisti, ki zaganavajo, da je slabo poskrbljeno za medgeneracijsko sodelovanje s strani lokalnega okolja. Pri oceni sodelovanja s strani lokalnega okolja med srednjo in starejšo generacijo sem nekoliko presenečena nad odgovori, saj sem pričakovala drugačen, bolj negativen rezultat glede na rezultate pri ostalih dveh navezah med generacijami. Kajti nikjer v občinskih glasilih in drugih informativnih sredstvih nisem zasledila ničesar o sodelovanju med tema dvema generacijama, a vendar so bile vse tri generacije bolj ali manj složne, da je za sodelovanje s strani lokalnega okolja dobro poskrbljeno.

Glede na tako pozitiven odziv anketirancev menim, da bi bilo dobro, če bi se v občini naredila obsežnejša raziskava, ki bi zajela več občanov, kot sem jih lahko trenutno jaz, saj bi se lahko oblikovali programi in projekti, ki bi bili bolj strukturirani in bi vključevali vse tri generacije. Tako da se mi nadaljnje raziskovanje na tem področju zdi še kako smiselno.

Vsekakor lahko, brez da bi se poglobili v literaturo o medgeneracijskem sožitju, opazimo, da se v današnjem hitrem tempu življenja izgublja pomen medčloveških odnosov. Postavlja se mi vprašanje, na kakšen način lahko sama kot socialna delavka in kako lahko socialno delo s starimi ljudmi kot stroka pomaga starejšim generacijam skozi te življenjske spremembe, ki se dogajajo v današnjem času. Prišla sem do ugotovitve, da je socialni delavec na področju medgeneracijskih odnosov največkrat posrednik med ljudmi različnih starostnih skupin. Pogosto prihaja do tega, da so starejši ljudje obravnavani kot manjvredni in izključeni iz družbe. Raziskava je pokazala, da so starejši občani Selnice ob Dravi zelo dobro integrirani v družbo in imajo dobre medgeneracijske odnose z ostalimi generacijami. Kot socialni delavci lahko pomagamo tistim posameznikom, ki se počutijo izključene iz družbe, na takšen način, da krepimo njihovo moč in skupaj z njimi iščemo želene rešitve. Skupni cilji so osnova za medgeneracijsko sodelovanje, te lahko dosežemo le na tak način, da vse tri generacije enakovredno uspešno sodelujejo, ob tem pa se bodo počutile kompetentne in pomembne, hkrati bodo njihove izkušnje in znanje dobrineslo k izboljšanju medgeneracijskega sodelovanja.

Socialni delavci si prizadevamo za odpravo stereotipov med generacijami in enakovredno vključevanje starih ljudi v današnjo družbo. Dobro medgeneracijsko sodelovanje v družbi prispeva k strpnosti in medsebojni solidarnosti med generacijami. Potrebno bi bilo spodbujati enakopravnost vseh generacij, saj bi s tem pridobili boljše zadovoljstvo ljudi, od otrok pa do starostnikov, kajti prav to je nujno za uspešno medsebojno sodelovanje. Nikakor si ne želimo, da bi izločili katero od generacij, saj ima prav vsaka starostna skupina svoje kvalitete.

Pri izračunih hi-kvadratov smo imeli kar precej težav, saj sem ugotovila, da sem si hipoteze zastavila preveč obširno/nejasno zapisane in tako niso neposredno izračunljive

iz odgovorov anket. Tako smo si ponekod pomagali s filtriranjem po generacijah (izračunali smo za vsako generacijo posebej) in skozi primerjavo prišli do zgoraj zapisanih ugotovitev. Najbolj zanimiva se mi je osebno zdela ugotovitev, da vsi verjamemo, da nas lahko starejši kaj naučijo, medtem ko le starejši verjamejo, da lahko tudi mladi njih veliko naučijo. Najtežje je bilo dobiti ustrezen sklep pri H4, ker je iz podatkov neposreden sklep skoraj nemogoč. Menim pa, da je tudi takšna razlaga po moji oceni ustrezna.

5 Sklep

Občani Selnice ob Dravi, ki spadajo v tretjo generacijo, so še vedno zelo vitalni in zdravi, saj so skoraj vsakodnevno vključeni v družbo ostalih dveh generacij. So tisti, ki najpogosteje priskočijo na pomoč srednji in mlajši generaciji skozi različna vsakodnevna opravila, ter jim nudijo materialno pomoč. Prav tako so tudi sami deležni pomoči s strani drugih dveh generacij, še posebej srednje.

Medgeneracijsko sodelovanje med starejšo in mlajšo generacijo je boljše kakor sodelovanjem med srednjo in starejšo. Tako je ocena odnosov med srednjo in starejšo generacijo pokazala, da je sodelovanje med tema dvema generacijama slabo. Razlog za to je pomanjkanje prostega časa srednje generacije za druženje s starejšo generacijo. Kljub temu imajo v povprečju anketirani občani dobre medsebojne odnose z vsemi tremi generacijami.

Predstavnikom vseh treh generacij, ki so bili zajeti v raziskavi, se zdi pomembno, da sodelujejo, se povezujejo z ljudmi različnih generacij.

Prav tako imajo anketirani občani pozitiven pogled na ostale generacije, saj v njih vidijo vir pomoči, s tem si širijo tudi svojo socialno mrežo, kar je še posebej pomembno za starejše ljudi.

Občani Selnice ob Dravi si želijo več stika z ljudmi drugih generacij, še posebej ljudje srednje generacije, katerim zmanjka prostega časa za druženje z ostalimi generacijami.

Medgeneracijsko druženje ima pozitivne učinke na starejše ljudi. Mlada in srednja generacija pa dojemata starejšo generacijo kot aktivnega akterja družbe. Mladi ljudje se s sprejemanjem starejše generacije in z druženjem z njimi na različnih dogodkih učijo spoštovanja do starejših ljudi. Mlade ne sme nič ovirati pri sodelovanju s starimi ljudmi, saj so prav oni tisti, ki imajo za seboj največ bogatih življenjskih izkušenj. Mladi jih morajo, skozi pripovedovanje njihovih življenjskih zgodb, le prepoznati, izkoristiti in ustrezno uporabiti v svojem življenju. Prav podajanje življenjskih spoznanj in izkušenj mlajšim generacijam je ena izmed najpomembnejših smiselnih nalog v starosti. Vsekakor

je pomembno ohranjati tradicije, spodbujati vseživljenjsko učenje, krepiti medsebojno pomoč in podporo med generacijami ter prebuditi občutljivost za sočloveka v širši in ožji skupnosti. Potrebno je razvijati zdrav in pristen odnos do sovrstnikov, kakor tudi do drugih generacij, krepitev socialnih vezi in sožitja. Anketirani so pozitivno pritrdili, da lahko z medgeneracijskim sodelovanjem predajo svoja znanja in izkušnje tako starejši kakor tudi mlajši generaciji.

Anketirani občani Selnice ob Dravi so neopredeljeni glede medgeneracijskega sodelovanja s strani lokalne skupnosti. Anketirani so ocenili, da je za sodelovanje med srednjo in starejšo generacijo s strani lokalne skupnosti slabo poskrbljeno. Prav tako srednja generacija ni zadovoljna, kako je poskrbljeno za medgeneracijsko sodelovanje med njimi in mladimi ljudmi. Medtem ko so anketirani zadovoljni, kako je poskrbljeno za sodelovanje med srednjo in starejšo generacijo.

6 Predlogi

Potrebno bo izvesti še veliko raziskav na tem področju, da ga bomo popolnoma razumeli in tako lahko uspešno gradili medgeneracijsko sožitje. Predlagam, da bi se na ravni celotne občine izpeljala obsežnejša raziskava na tem področju. S tem bi pridobili relevantne podatke, kakšnega medgeneracijskega druženja si želijo občani Selnice ob Dravi in kakšne programe, projekte bi bilo potrebno izpeljati.

Potrebno bi bilo izpeljati čim več projektov, kjer bi vse tri generacije skupaj soustvarjale in izvajale projekte, saj je večina projektov sedaj izpeljanih samo enosmerno, ali s strani mladih, ki pripravljajo različne projekte za starejšo generacijo in obratno, ali ko starejša povabi medse mlajšo generacijo.

Potrebno je okrepiti samopodobo občanov Selnice ob Dravi in jih aktivno vključiti v dejavnosti, kjer bi sodelovale vse tri generacije. Socialni delavci lahko k temu pripomoremo tako, da ljudi vseh generacij aktivno povabimo k skupnemu iskanju rešitev in soustvarjanju dogovorov, v ospredje postavimo njihovo pravico do izbire različnih vrst pomoči. Skupaj z njimi krepimo njihove zmožnosti, jim pomagamo pri soočanju s težavami in pri premagovanju njihovih problemov.

Potrebno bi bilo ustanoviti kakšen medgeneracijski krajevni center, saj bi s tem okrepili medgeneracijsko sožitje predvsem na lokalni ravni. S tem bi ustvarili nove priložnosti za medgeneracijske stike, prav tako pa bi to pomagalo ljudem, ki so vključeni v te programe, širiti svojo socialno mrežo.

7 Seznam virov

- Čačinovič Vogrinčič, G. (1998). *Psihologija družine*. Ljubljana: Založba Sophia.
- Dragoš, S. (2000a). Socialne mreže in starost. *Socialno delo*, 39 (4–5), 213–314.
- Dragoš, S. (2000b). Staranje v luči socialnega kapitala (na Slovenskem). *Socialno delo*, 39(4–5), 241–252.
- Filipovič Hrast, M. & Hlebec, V. (2009). Medgeneracijska solidarnost v družini. V Tašner, V. (ur.) *BREZ spopada: kultur, spolov, generacij* (str. 257–273). Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- Filipovič Hrast, M. (2011). Socialna izključenost starejših: Slovenija v primerjalni perspektivi. V: Mandič, S. (ur.), Filipovič Hrast, M. (ur.). *Blaginja pod pritiski demografskih sprememb*. (str. 61–84). Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Filipovič Hrast, M. & Hlebec, V. (2015). Staranje prebivalstva: oskrba, blaginja in solidarnost: učbenik. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Flaker, V., Mali, J., Kodele, T., Grebenc, V., Škerjanc, J., Urek, M. (2008). *Dolgotrajna oskrba očrt potreb in odgovorov nanje*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Flaker, V. (2012). *Direktno socialno delo*. Ljubljana: založba/*cf.
- Hlebec, V., Filipovič Hrast, M., Kump, S., Jelenc Krašovec, S., Pahor, M., Domajnko, B. (2012). *Medgeneracijska solidarnost v Sloveniji*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Hozjan, T. (2010). Aktualne dejavnosti na področju medgeneracijskega sodelovanja v Sloveniji. *Andragoška spoznanja*; 4 (16): 45–52.
- Jakšič, E. (2016). Pomen medgeneracijskega sodelovanja za starega človeka in dvig kakovosti življenja. V 4. mednarodna znanstvena konferenca: Za človeka gre: družba in znanost v celostni skrbi za človeka, 72–77. Maribor: Alma mater Europaea.
- Krevl, I. (ur.) (2008). *Zbornik – 8. festival za tretje življenjsko obdobje*. Ljubljana, Inštitut Hevrek!
- Kump, S. (2008). Nova paradigma medgeneracijskega učenja. *Andragoška spoznanja*; 3 (4): 62–74.

- Leskošek, V. & Hrženjak, M. (2002). Spremenjene vloge nevladnih organizacij. Ljubljana: Mirovni inštitut, inštitut za sodobne družbene in politične študije.
- Mali, J. (2008). *Od hiralnic do domov za stare*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo Univerze v Ljubljani.
- Mali, J. (2008a). Možnosti za nove in kreativne oblike socialnega dela s starimi ljudmi. V Zbornik – 8. festival za tretje življenjsko obdobje, ur. I. Krevl, 62–64. Ljubljana, Inštitut Hevrek!
- Mali, J. (2009). *Sožitje med generacijami, kot ga razumemo v socialnem delu: sožitje generacij*. V Vloga starejših v sodobni slovenski družbi: zbornik, ur. S. Bezjak, 70–76. Ljubljana, Inštitut Hevrek!
- Mali, J. (2012). Socialno delo s starimi ljudmi in nova socialna zakonodaja. Časopis za kritiko znanosti, 39, 250: 128–137.
- Miheljak, V. (2000). *Mladina 2000, Slovenska mladina na prehodu v tretje tisočletje*. Ljubljana: Založba Aristej.
- Milošević Arnold, V. (2006). Razvoj domov za stare ljudi. V: Zaviršek, D. (ur.), Leskovšek, V. (ur.), *Zgodovina socialnega dela v Sloveniji*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo (263–279).
- Milošević, V. (2008). Za strpno in socialno medgeneracijsko sožitje. V Zbornik /8. festival za tretje življenjsko obdobje, ur. I. Krevl, (str. 24–27). Ljubljana, Inštitut Hevrek!
- Narat, T., Boškić, R., Rakar, T., Bojka, U. & Kobal Tomc, B. (2012). Medgeneracijska solidarnost v skupnosti: analiza stanja in priprava predlogov (Končno poročilo št. IRSSV 24/2012). Ljubljana: Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo.
- Pahor, M., Domajnko, B., Hlebec, V. (2009). Spleti zdravja in bolezni: socialna omrežja kot dejavnik zdravja. V: Hlebec, V. (ur). *Starejši ljudje v družbi sprememb*. Maribor: Aristej (221–236).
- Pečjak, V. (2007). Psihologija staranja. Bled: Samozaložba.
- Pihlar, T. (2012). Švicarsko poročilo o generacijah. *Kakovostna starost, letnik 15, številka 2, str. 41–46*.

- Rajh, B. (1993), Selnica ob Dravi: zbornik ob 900-letnici kraja. Selnica ob Dravi: Krajevna skupnost.
- Ramovš, J. (1999), Mreža medgeneracijskih skupin za kakovostno starost v domu za stare ljudi. *Kakovostna starost* 2, 2: 11–38.
- Ramovš, J. (2000). Medgeneracijska povezanost, samopomoč in kakovostna starost. *Socialno delo*, 39(4–5), 315–320.
- Ramovš, J. (2003). *Kakovostna starost: socialna gerontologija in gerontagogika*. Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka.
- Ramovš, J. (2014), Socialna mreža. *Kakovostna starost*, 17, 1: 50–54.
- Ramovš, K. (2013). *Medgeneracijsko sožitje in solidarnost*. *Kakovostna starost*, 16, 4: 3–33.
- Rapoša Tajnšek, P. (1993). Skupnostno socialno delo in skupnostna usmeritev v praksi socialnega dela v Sloveniji. *Socialno delo*, št. 32, 5–6: 139–151.
- Romih, J. (2009). Medgeneracijski centri, kaj je to?. V: Bezjak, S. (ur.), Vloga starejših v sodobni slovenski družbi: zbornik/ 9. festival za tretje življenjsko obdobje. Ljubljana: inštitut Hevrek! (strategij 83–84).
- *Slovar slovenskega knjižnega jezika* (1998), SAZU, Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- Šadl, Z. in V. Hlebec. 2011. Stiki med mladimi in starimi ljudmi ter neformalna skrb za stare ljudi v Evropi. V: Mandič, S., Filipovič Hrast, M. (ur.). *Blaginja pod pritiski demografskih sprememb* (107–139). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Urad Republike Slovenije za mladino; Maribor: Aristej.
- Valaj, S. (2006). Teorija javne uprave. Ljubljana: Fakulteta za upravo.

SPLETNI VIRI

- Flogie, A., Hamler, L., Štuhec, I., Šverc, M. & Veber, S. (2013). Medgeneracijsko sožitje za kakovost življenja: vsebinski priročnik. Maribor: Zavod Antona Martina Slomška. Pridobljeno 20.12.2017 s http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/odrasli/Gradiva_ESS/NIO/NIO_29ZAMS_Medgeneracijsko.pdf.
- Golob, S. & Kožuh Novak, M. (2015). *Kako izboljšati medgeneracijsko sožitje v Sloveniji*. Pridobljeno 20.12.2017 s <http://www.zdus->

zveza.si/docs/AHA.SI/Kako_izboljsati_medgeneracijsko_sozitje_v_Sloveniji_LEK_T.pdf.

- Goričan, B. (2017) Model medgeneracijskega skupnostnega centra v Sloveniji (Magistrsko delo). Pridobljeno 29.1.2018 s
<http://ediplome.fsd.si/search/extshow/1578>.
- Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, (2008). *Konferenca Medgeneracijska solidarnost za družbe sožitja in socialne povezanosti*. Pridobljeno 21.12.2017 s
http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti_p df/solidarity_slo.pdf.
- Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, (2006). *Strategija varstva starejših do leta 2010 – solidarnost, sožitje in kakovostno staranje prebivalstva*. Pridobljeno 20.12.2017 s
http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti_p df/strategija_varstva_starejsih_splet_041006.pdf.
- Občina Selnica ob Dravi. *O nas: vizija-strategija-cilji*. Pridobljeno 25.4.2018 s
<http://www.selnica.si/o-nas/vizija-strategija-cilji/>
- Občina Selnica ob Dravi. *O nas: predstavitev*. Pridobljeno 25.4.2018 s
<http://www.selnica.si/o-nas/predstavitev/>.
- Ramovš, J. (2008). *Krajevno medgeneracijsko središče*. *Kakovostna starost* 11, 1: 26–45. Pridobljeno 20.12.2017 s
<http://www.inst-antonatrstenjaka.si/slike/868-1.pdf>.
- Ramovš, J. (2010). *Gerontologija: Slovar: generacija*. Pridobljeno 5.9.2018 s
<http://www.inst-antonatrstenjaka.si/gerontologija/slovar/1046.html>.
- Ramovš, J. & Slana, M. (2010). *Komuniciranje med generacijami*. *Kakovostna starost* 13, 3: 16–25. Pridobljeno 20. 12. 2017 s
<http://www.inst-antonatrstenjaka.si/slike/868-1.pdf>.
- Statistični urad Republike Slovenije. Pridobljeno 25.4.2018 s
<http://www.stat.si/obcine/sl/2016/Municip/Index/147>.
- Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje. Pridobljeno 25.4.2018 s
https://www.ess.gov.si/files/10813/2018_BP_uradi_starostni_razredi.xls.

8 Priloge

Priloga A: Anketni vprašalnik

Anketni vprašalnik – Medgeneracijsko sodelovanje v občini Selnica ob Dravi

Sem Nataša Domanjko, študentka Fakultete za socialno delo v Ljubljani in pripravljam magistrsko nalogo z naslovom Medgeneracijsko sožitje in sodelovanje v občini Selnica ob Dravi. Namen raziskave je ugotoviti, kakšni so medgeneracijski odnosi v naši občini. Vaše sodelovanje je za raziskavo ključno, saj le z vašimi odgovori tako dobim vpogled v to, kakšni so medgeneracijski odnosi v naši občini.

Anketa je anonimna, prosim vas, če mi lahko posvetite nekaj minut in odgovorite na spodnja vprašanja. Zbrani podatki bodo uporabljeni izključno za pripravo te magistrske naloge. Za lažje izpolnjevanje vprašalnika podajam razmejitve generacij.

Vprašanja od 14 do 19 so namenjena samo ljudem starejšim od 66 let.

Mlada generacija: rojstvo–29 let

Srednja generacija: 30 let–65 let

Stara generacija: 66 + let

1 – Spol.

- ☐ Moški
☐ Ženski

2 – V katero generacijo se uvrščate?

- ☐ Mlajša generacija (0–29)
☐ Srednja generacija (30–65)
☐ Starejša generacija (66 +)

3 – S kom živite?

Možnih je več odgovorov

- ☐ S starši
☐ S starimi starši
☐ Z zakoncem
☐ Z otroki ali vnuki
☐ Sam

4 – Ali se vam zdi pomembno, da se družite in povezujete/sodelujete z ljudmi različnih generacij?

- ☐ DA
☐ NE

5 – Ali menite, da namenite druženju z drugimi generacijami dovolj svojega časa?

- ☐ DA
☐ NE

6 – Če ste izbrali odgovor "NE", kateri so tisti razlogi, da prihaja do pomanjkanja vašega časa za druženje?

7 – Kako pogosto imate stike oz. se družite z ostalimi generacijami?

	Dnevno	Tedensko	Mesečno	Manj pogosto	Nikoli
z mlado generacijo	☐	☐	☐	☐	☐
s srednjo generacijo	☐	☐	☐	☐	☐
s starejšo generacijo	☐	☐	☐	☐	☐

8 – Na kakšen način se družite z ostalimi generacijami?

Možnih je več odgovorov

	z mlado generacijo	s srednjo generacijo	s starejšo generacijo
Varstvo	☐	☐	☐
Pomoč pri dnevnih opravilih	☐	☐	☐
Družbeni dogodki	☐	☐	☐
Družinski dogodki	☐	☐	☐
Izobraževanja (predajanje znanja, učenje novih stvari itd.)	☐	☐	☐
Druženje v institucijah (vrtec, šola, dnevni centri, domovi za starejše itd.)	☐	☐	☐
Se ne družim	☐	☐	☐

9 – Kdo vam običajno pomaga pri različnih dnevnih opravilih?

Možnih je več odgovorov

- ☐ Otroci
☐ Starši
☐ Stari starši
☐ Ostali sorodniki
☐ Prijatelji
☐ Socialna služba
☐ Drugi

10 – Na spodnji lestvici ocenite, kakšno je sodelovanje med različnimi generacijami.

	Zelo slabo	Slabo	Dobro	Zelo dobro
med mlajšo in srednjo generacijo	☐	☐	☐	☐
med mlajšo in starejšo generacijo	☐	☐	☐	☐
med srednjo in starejšo generacijo	☐	☐	☐	☐

11 – Bi si želeli več stika z ljudmi drugih generacij?

- ☐ DA
☐ NE

12 – Na spodnji lestvici ocenite, kako dobro je po vašem mnenju poskrbljeno za medgeneracijsko sodelovanje v vašem lokalnem okolju.

	Sploh ni poskrbljeno	Je slabo poskrbljeno	Je dobro poskrbljeno	Je zelo dobro poskrbljeno
med mlajšo in srednjo generacijo	☐	☐	☐	☐
med mlajšo in starejšo generacijo	☐	☐	☐	☐
med srednjo in starejšo generacijo	☐	☐	☐	☐

13 – V kolikšni meri se strinjate s spodnjimi trditvami?

	Sploh se ne strinjam	Delno se strinjam	Se strinjam	Se popolnoma strinjam
S starejšimi ljudmi se dobro razumem.	☐	☐	☐	☐
Stari ljudje se veliko pritožujejo in so večinoma slabe volje.	☐	☐	☐	☐
Redko se družim s starejšimi ljudmi.	☐	☐	☐	☐
Stari ljudje so pozabljivi in imajo slab spomin.	☐	☐	☐	☐
Starejši ljudje potrebujejo pomoč ostalih generacij.	☐	☐	☐	☐
Starejša generacija več pomaga mlajši in srednji generaciji kot one njim.	☐	☐	☐	☐
Stari ljudje imajo veliko različnih izkušenj in nas zaradi tega lahko veliko naučijo.	☐	☐	☐	☐
Druženje s starimi ljudmi me ne zanima, saj so dolgočasni.	☐	☐	☐	☐
Stari ljudje več niso aktivni akterji v družbi.	☐	☐	☐	☐
Srednja generacija je najbolj aktivna generacija.	☐	☐	☐	☐
Ljudje v srednjih letih imajo zelo malo prostega časa zaradi veliko obveznosti.	☐	☐	☐	☐
Srednja generacija mora skrbeti za mlajšo generacijo.	☐	☐	☐	☐
Srednja generacija mora skrbeti za stare ljudi.	☐	☐	☐	☐
Mlada generacija ne razume starejše generacije.	☐	☐	☐	☐
Od mlade generacije se lahko veliko naučim.	☐	☐	☐	☐
Dobro se razumem z mlajšimi ljudmi.	☐	☐	☐	☐
Mlada generacija nima časa za pomoč in druženje s starejšimi ljudmi.	☐	☐	☐	☐
Mladi imajo izkušnje in znanja, ki jih lahko posredujejo starejšim ljudem.	☐	☐	☐	☐
Mlajša generacija se skozi druženje s starejšimi ljudmi nauči spoštovanja.	☐	☐	☐	☐

Naslednja vprašanja so namenjena samo starejši generaciji (66 + let).

14 – Ali lahko še vedno sami skrbite zase?

- ☐ DA
- ☐ NE

15 – Kdo skrbi za gospodinjska opravila (čiščenje, priprava hrane itn.)?

- ☐ Sam
- ☐ Partner
- ☐ Svojci
- ☐ Drugi

16 – Se počutite zdravega/vitalnega?

- ☐ DA
- ☐ NE

17 – Označite, kako pogosto ste še aktivni v družbi (športno, kulturno, družbeno itd.).

- ☐ Dnevno
- ☐ Tedensko
- ☐ Mesečno
- ☐ Manj pogosto
- ☐ Nikoli

18 – Se kdaj počutite osamljeno?

- ☐ Vedno
- ☐ Pogosto
- ☐ Včasih
- ☐ Nikoli

19 – Čigave družbe si najbolj želite?

- ☐ Vnuki
- ☐ Otroci
- ☐ Prijatelji
- ☐ Partner

20 – Kaj bi po vašem mnenju marali prenesti na mlajše generacije?

Možnih je več odgovorov

☐ Ljubezen	☐ Vrednote
☐ Vzgoja	☐ Izkušnje
☐ Druženje	

Priloga B: Analiza anketnega vprašalnika

Rezultati statistične analize za izračun hi-kvadrat statističnega testa je za potrebe magistrske naloge izračunal dr. Vili Podgorelec. V nadaljevanju je prikazan izračun in razlaga rezultatov.

H1: Predpostavljam, da še večina starostnikov skrbi sama zase in so še vedno vitalni in hkrati bolj pomagajo mlajši in srednji generaciji, kot one pomagajo njim.

Q14: 93.8 % starejše populacije skrbi sama zase (93.9 % M, 93.6% Ž). Hi-kvadrat=61.250, $p < 0.001$ ($p = 0.000$)

Q16: 75.9 % se počuti vitalne (71.9 % M, 78.7 % Ž). Hi-kvadrat=21.278, $p < 0.001$ ($p = 0.000$)

Q13f (Starejša generacija več pomaga mlajši in srednji generaciji, kot one njim.):

»Sploh se ne strinjam«:35, »Delno se strinjam«:69, »Se strinjam«:97, »Se popolnoma strinjam«:58. Povprečje=2.6873. Hi-kvadrat=30.714, $p < 0.001$ ($p = 0.000$)

Izračun glede na vsako generacijo posebej – primerjamo ali se strinjajo s trditvijo (»se strinjam« oz. »se popolnoma strinjam«) ali pa ne (»sploh se ne strinjam« in »delno se strinjam«):

Mlajši: 17, 19, 17, 18 (skupaj: 71) Hi-kvadrat=0.014, $p = 0.906$

Srednja: 13, 36, 42, 15 (skupaj: 107) Hi-kvadrat=0.458, $p = 0.499$

Starejši: 5, 13, 38, 25 (skupaj: 81) Hi-kvadrat=25.000, $p < 0.001$ ($p = 0.000$)

Q17 (Kako pogosto ste še aktivni v družbi):

»dnevno«: 11, »tedensko«: 30, »mesečno«: 9, »manj pogosto«: 22, »nikoli«: 8.

Velika večina starejše generacije skrbi sama zase, prav tako se večina počuti vitalne. Vsaj tedensko je aktivnih v družbi 51.25 % starejših, manj kot mesečno oz. sploh neaktivnih je 37.5 % starejših. Udeleženci mlajše in srednje generacije, ki so sodelovali v anketi, se ne strinjajo s tem, da bi starejši njim pomagali več kot oni starejšim. Po drugi strani udeleženci starejše generacije smatrajo, da oni več pomagajo mlajši ter srednji generaciji, kot one njim. Hipoteze H1 tako ne moremo ne potrditi in ne ovreči. Kot kažejo odgovori, so sicer starejši prepričani, da oni sam več pomagajo mlajši in srednji generaciji kot obratno, a predstavniki mlajše in srednje generacije se s tem ne strinjajo.

Razlaga izračuna in pomena statistike. Statistika je izračunana s programskim orodjem SPSS. Hi-kvadrat se izračuna na dva načina oz. je primeren za reševanje dveh vrst nalog: hi-kvadrat za preizkus hipoteze neodvisnosti in hi-kvadrat za preizkus hipoteze enake verjetnosti. Prvi način, ki je sicer najpogostejši, se uporablja, ko želimo preveriti ali sta dve spremenljivki neodvisni oz. ali se med seboj povezuje. Drugi način se uporablja, ko imamo samo eno spremenljivko in želimo preveriti ali se rezultati opazovane spremenljivke razlikujejo od rezultatov, ki bi jih prineslo golo naključje.

Drugi način (ena spremenljivka). V tem primeru smo za vprašanja Q14 in Q16 uporabili drugi način (ker imamo samo eno spremenljivko). S statističnim testom tako preverjamo ali se odgovori udeležencev ankete nagibajo v neko smer, torej niso naključni (se razlikujejo od tega, če bi nekdo kar naključno tipkal odgovore). Če je vrednost signifikance (vrednost p) manjša od 0.05, potem se rezultati razlikujejo od golega naključja. Pri vprašanju Q14 (Ali lahko še vedno sami skrbite zase?) je vrednost $p = 0.000$, kar pomeni, da se odgovori nagibajo bodisi k »DA« ali k

»NE«. Ker je več odgovorov »DA« (kar 94% starejše generacije je odgovorilo »DA«), lahko statistično potrdimo, da (vsaj po mnenju teh, ki so odgovarjali) starejši skrbijo sami zase.

Za trditev Q13f (Starejša generacija več pomaga mlajši in srednji generaciji, kot one njim) smo izračunali statistiko glede na vsako generacijo posebej (mlajšo, srednjo, starejšo), pri tem pa smo preverjali trditev Q13f. Statistiko hi-kvadrat smo tako izračunali trikrat – za odgovore vsake generacije posebej smo spet izračunali hi-kvadrat test glede na trditev Q13f. Ker je bilo možnih 4 odgovorov, smo primerjali ali se udeleženci (posamezne generacije) strinjajo s trditvijo (upoštevali smo odgovora »se strinjam« oz. »se popolnoma strinjam«) ali pa ne (upoštevali smo odgovora »sploh se ne strinjam« in »delno se strinjam«). Pri mlajši ($p=0.906$) in srednji generaciji ($p=0.499$) ni statistično značilne razlike med strinjanjem oz. nestrinjanjem s trditvijo, kar pomeni, da ne moremo zagotovo trditi niti, da se strinjajo, niti da se ne strinjajo. Po drugi strani odgovori starejše generacije ($p=0.000$, kar se običajno označi kot $p<0.001$) kažejo na to, da se značilno bolj nagibajo v eno stran – ker je bistveno več odgovorov, da se strinjajo, lahko s statističnim testom sklenemo, da starejši menijo, da sami več pomagajo mlajši in srednji generaciji, kot pa oni njim. Ker se eni (starejši) strinjajo s trditvijo, drugi (mlajši in srednji) pa ne, hipoteze v splošnem ne moremo ne potrditi, ne ovreči. Lahko pa seveda podamo nedvoumen za vsako generacijo posebej.

H2: Predpostavljam, da je med starejšo in mlajšo generacijo boljše medgeneracijsko sodelovanje kot pa med srednjo in starejšo, kajti predvidevam, da prihaja do pomanjkanja časa zaradi prehitrega tempa življenja.

Q10a (Sodelovanje med mlajšo in srednjo generacijo):

»Zelo slabo«: 10, »Slabo«: 48, »Dobro«: 179, »Zelo dobro«: 26. Povprečje=2.8403. Hi-kvadrat=271.160, $p<0.001$ ($p=0.000$)

Q10b (Sodelovanje med mlajšo in starejšo generacijo):

»Zelo slabo«: 17, »Slabo«: 55, »Dobro«: 168, »Zelo dobro«: 23. Povprečje=2.7490. Hi-kvadrat=224.711, $p<0.001$ ($p=0.000$)

Q10c (Sodelovanje med srednjo in starejšo generacijo):

»Zelo slabo«: 5, »Slabo«: 28, »Dobro«: 175, »Zelo dobro«: 55. Povprečje=3.0646. Hi-kvadrat=261.091, $p<0.001$ ($p=0.000$)

Q6 (upoštevamo vse tiste odgovore, ki kažejo na pomanjkanje časa zaradi hitrega tempa življenja):

Razlog je hiter tempo: 71, Razlog je nekaj drugega (npr. nezainteresiranost, ...): 14. Hi-kvadrat=38.224, $p<0.001$ ($p=0.000$)

Udeleženci v anketi sodelovanje med starejšo in mlajšo generacijo ocenjujejo slabše (ker je $p<0.001$, se odgovori nagibajo v neko smer; povprečje odgovorov je 2.75) kot sodelovanje med srednjo in starejšo generacijo ($p<0.001$, povprečje odgovorov je 3.06) – povprečje 3.06 je boljše od 2.75, kar pomeni, da je sodelovanje med srednjo in starejšo generacijo ocenjeno bolje kot sodelovanje med mlajšo in starejšo generacijo. Po drugi strani se izkaže, da je pomanjkanje časa zaradi hitrega tempa življenja (uporabljeni so odgovori, ki kot razlog navajajo kariero, službo, hiter tempo, preveč obveznosti, ...) statistično značilno ($p<0.001$) pomembnejši razlog od ostalih (npr. pomanjkanje interesa, fizična razdalja, ...) za slabše sodelovanje med generacijami.

H3: Predpostavljam, da ima medgeneracijsko druženje tako pozitivne učinke na starejšo generacijo kot tudi na mlajšo generacijo. Starostniki na tak način obdržijo stik z mlajšim generacijami, in postanejo aktiven akter v razvoju mlajše generacije, mlajša generacija pa se skozi druženje nauči spoštovanja do starejših, ter tudi spozna, da so starostniki še vedno aktivni člani družbe.

Q13s (Mlajša generacija se skozi druženje s starejšimi ljudmi nauči spoštovanja):

»Sploh se ne strinjam«:2, »Delno se strinjam«:43, »Se strinjam«:118, »Se popolnoma strinjam«:96. Povprečje=3.1892. Hi-kvadrat=126.992, $p<0.001$ ($p=0.000$)

Izračun glede na vsako generacijo posebej – primerjamo ali se strinjajo s trditvijo (»se strinjam« oz. »se popolnoma strinjam«) ali pa ne (»sploh se ne strinjam« in »delno se strinjam«):

Mladi: strinjajo 62 (87.32 %), ne 9. Hi-kvadrat=39.563, $p<0.001$ ($p=0.000$)

Srednji: strinjajo 83 (77.57%), ne 24. Hi-kvadrat=32.533, $p<0.001$ ($p=0.000$)

Starejši: strinjajo 69 (85.19%), ne 12. Hi-kvadrat=40.111, $p<0.001$ ($p=0.000$)

vse generacije: strinjajo 214, ne 45. Hi-kvadrat=110.274, $p<0.001$ ($p=0.000$)

Q13i (Stari ljudje več niso aktivni akterji v družbi):

»Sploh se ne strinjam«:118, »Delno se strinjam«:96, »Se strinjam«:35, »Se popolnoma strinjam«:10. Povprečje=1.7568. Hi-kvadrat=126.992, $p<0.001$ ($p=0.000$)

Izračun glede na vsako generacijo posebej – primerjamo ali se strinjajo s trditvijo (»se strinjam« oz. »se popolnoma strinjam«) ali pa ne (»sploh se ne strinjam« in »delno se strinjam«):

Mladi: ne 63, strinjajo 8 (11.27%). Hi-kvadrat=42.606, $p<0.001$ ($p=0.000$)

Srednji: ne 91, strinjajo 16 (14.95%). Hi-kvadrat=52.570, $p<0.001$ ($p=0.000$)

Starejši: ne 60, strinjajo 21 (25.93%). Hi-kvadrat=18.778, $p<0.001$ ($p=0.000$)

vse generacije: ne 214, strinjajo 45. Hi-kvadrat=110.274, $p<0.001$ ($p=0.000$)

Q8 (Mladi in starejši se družijo pri družinski in družbenih dogodkih):

Se družijo: 32, se ne družijo: 131, hi-kvadrat=60.129, $p<0.001$ ($p=0.000$)

Čeprav se vse generacije strinjajo, da so stari ljudje še vedno aktivni akterji v družbi ($p<0.001$), pa je zanimivo, da so mladi o tem najbolj prepričani (le 11.27% mladih meni, da stari ljudje več niso aktivni akterji v družbi), srednja generacija je o tem še zmeraj močno prepričana, a nekoliko manj od mladih (14.95% predstavnikov srednje generacije meni, da stari ljudje več niso aktivni akterji v družbi), najmanj pa so o tem prepričani prav starejši (kar 25.93% starejših meni, da več niso aktivni akter v družbi).

Prav tako se vse generacije strinjajo, da se mlajša generacija skozi druženje s starejšimi ljudmi nauči spoštovanja ($p<0.001$), o čemer so najbolj prepričani mladi (kar 87.32% se s tem strinja) in starejši (s tem se jih strinja 85.19%), najmanj pa srednja generacija (strinja se 77.57% predstavnikov srednje generacije).

Izkaže se, da je število mlajših in starejših, ki se družijo skozi družinske in družbene dogodke, statistično značilno manjše od tistih, ki se na tak način ne družijo ($p<0.001$).

Vpliv Q8 (Mladi in starejši se družijo pri družinski in družbenih dogodkih) na Q13s (Mlajša generacija se skozi druženje s starejšimi ljudmi nauči spoštovanja):

Med tistimi mlajšimi in starejšimi, ki se družijo na družinskih in družbenih dogodkih:

Se strinjajo, da se mlajši naučijo spoštovanja: 29, ne strinjajo: 1 (3.33%)

Med tistimi, ki se ne družijo na družinskih in družbenih dogodkih:

Se strinjajo, da se mlajši naučijo spoštovanja: 102, ne strinjajo: 20 (16.39%)

Hi-kvadrat=3.449, $p=0.063$

Čeprav razlika ni povsem statistično značilna ($p=0.063$), se izkaže, da med tistimi mlajšimi in starejšimi, ki se med seboj družijo, izrazito velika večina meni, da se mlajša generacija skozi druženje s starejšimi ljudmi nauči spoštovanja – s tem se ne strinja zgolj 3.33%. Po drugi strani se s trditvijo ne strinja kar 16.39% tistih mlajših in starejših, ki se med seboj ne družijo.

Pri tem izračunu je uporabljen prvi način izračuna hi-kvadrata (imamo dve spremenljivki). Pri tem načinu opazujemo, ali prva spremenljivka (neodvisna spremenljivka, v tem primeru gre za podatek o druženju mlajših in starejših) vpliva na drugo spremenljivko (odvisno spremenljivko, v tem primeru gre za strinjanje glede tega, da se mladi skozi druženje s starejšimi naučijo spoštovanja). S statističnim testom tako preverjamo ali se odgovori udeležencev ankete pri drugi (odvisni) spremenljivki bistveno razlikujejo glede na vrednost prve (neodvisne) spremenljivke. Če je vrednost signifikance (vrednost p) manjša od 0.05, potem se rezultati značilno razlikujejo in lahko trdimo, da prva (neodvisna) spremenljivka bistveno vpliva na vrednost druge (odvisne) spremenljivke. V zgornjem primeru bi to pomenilo, da je mlajši bolj naučijo spoštovanja če se družijo, kot pa če se ne bi družili. Vrednost testa v tem primeru sicer ne kaže popolne signifikatnosti ($p=0.068$), vendar je rezultat »skoraj« statistično značilen (je le malenkost nad 0.05).

Tak način izračuna hi-kvadrata je uporabljen tudi v naslednjem primeru.

Vpliv Q8 (Mladi in starejši se družijo pri družinski in družbenih dogodkih) na Q13i (Stari ljudje več niso aktivni akterji v družbi):

Med tistimi mlajšimi in starejšimi, ki se družijo na družinskih in družbenih dogodkih:

Se strinjajo, da so stari ljudje še aktivni akterji v družbi: 23, ne strinjajo: 7 (23.33%)

Med tistimi, ki se ne družijo na družinskih in družbenih dogodkih:

Se strinjajo, da so stari ljudje še aktivni akterji v družbi: 100, ne strinjajo: 22 (18.03%)

Hi-kvadrat=0.438, $p=0.508$

Rezultat testa kaže, da na strinjanje o tem, ali so stari ljudje še aktivni akterji v družbi ali ne, medgeneracijsko druženje med mladimi in starejšimi bistveno ne vpliva ($p=0.508$). Ugotovimo lahko, da se udeleženci ankete v zelo veliki večini strinjajo s tem, da so stari ljudje še vedno aktivni akter v družbi, čeprav se z njimi morda ne družijo.

H4: Predpostavljam, da ima medgeneracijsko sodelovanje večji vpliv na kakovost življenja starejše generacije kot pa na srednjo ali mlajšo generacijo, kajti vsak človek ima potrebo po tem, da nekomu preda svoje znanje ali pa se nauči nekaj novega.

Q13g (Stari ljudje imajo veliko različnih izkušenj in nas zaradi tega lahko veliko naučijo):

»Sploh se ne strinjam«:9, »Delno se strinjam«:53, »Se strinjam«:112, »Se popolnoma strinjam«:85. Povprečje=3.0541. Hi-kvadrat=90.946, $p<0.001$ ($p=0.000$)

Izračun glede na vsako generacijo posebej – primerjamo ali se strinjajo s trditvijo (»se strinjam« oz. »se popolnoma strinjam«) ali pa ne (»sploh se ne strinjam« in »delno se strinjam«):

Mladi: ne 14, strinjajo 57. Hi-kvadrat=26.042, $p<0.001$ ($p=0.000$)

Srednji: ne 29, strinjajo 78. Hi-kvadrat=22.439, $p<0.001$ ($p=0.000$)

Starejši: ne 19, strinjajo 62. Hi-kvadrat=22.827, $p<0.001$ ($p=0.000$)

vse generacije: ne 62, strinjajo 192. Hi-kvadrat=70.367, $p<0.001$ ($p=0.000$)

Q13r (Mladi imajo izkušnje in znanja, ki jih lahko posredujejo starejšim ljudem):

»Sploh se ne strinjam«:13, »Delno se strinjam«:86, »Se strinjam«:115, »Se popolnoma strinjam«:45. Povprečje=2.7413. Hi-kvadrat=93.355, $p<0.001$ ($p=0.000$)

Izračun glede na vsako generacijo posebej – primerjamo ali se strinjajo s trditvijo (»se strinjam« oz. »se popolnoma strinjam«) ali pa ne (»sploh se ne strinjam« in »delno se strinjam«):

Mladi: ne 31, strinjajo 40. Hi-kvadrat=1.141, $p=0.285$

Srednji: ne 46, strinjajo 61. Hi-kvadrat=2.103, $p=0.147$

Starejši: ne 22, strinjajo 59. Hi-kvadrat=16.901, $p<0.001$ ($p=0.000$)

vse generacije: ne 99, strinjajo 160. Hi-kvadrat=14.367, $p<0.001$ ($p=0.000$)

Q10 (vse tri možnosti skupaj):

»Zelo slabo«: 32, »Slabo«: 131, »Dobro«: 522, »Zelo dobro«: 104. Povprečje=2.8847.

Q4 (Ali se vam zdi pomembno, da se družite in povezujete/sodelujete z ljudmi različnih generacij?):

Izračun glede na vsako generacijo posebej – primerjamo odgovora DA in NE:

Mladi: da 71 (89.87%), ne 8. Hi-kvadrat=50.241, $p<0.001$ ($p=0.000$)

Srednji: da 108 (97.30%), ne 3. Hi-kvadrat=99.324, $p<0.001$ ($p=0.000$)

Starejši: da 77 (95.06%), ne 4. Hi-kvadrat=65.790, $p<0.001$ ($p=0.000$)

vse generacije: da 256, ne 15. Hi-kvadrat=214.321, $p<0.001$ ($p=0.000$)

Izkaže se, da se vsi udeleženci ankete močno strinjajo s trditvijo, da imajo stari ljudje veliko različnih izkušenj in nas zaradi tega lahko veliko naučijo ($p<0.001$) – o tem so si enotni tako mlajši, kot ljudje srednje in starejše generacije. Po drugi strani predstavniki mlajše ($p=0.285$) in srednje generacije ($p=0.147$) niso prepričani, da imajo mladi izkušnje in znanja, ki jih lahko posredujejo starejšim ljudem, medtem ko so starejši statistično značilno prepričani ($p<0.001$), da jih lahko mladi veliko naučijo. Ob tem vse generacije ocenjujejo, da je sodelovanje med generacijami dobro (povprečje 2.8847).

Čeprav se vsem generacijam zdi pomembno, da se družijo in povezujejo oz. sodelujejo z ljudmi različnih generacij ($p<0.001$), pa je le-to najpomembnejše srednji generaciji, od katerih tako meni kar 97.30%, in le malenkost manj starejšim (da je druženje in sodelovanje pomembno, meni 95.06% starejših), medtem ko je takega prepričanja najmanjši delež mladih (le 89.87%).

V nadaljevanju so prikazani še rezultati vseh vprašanj v tabelah.

Tabela 1: Spol/generacija

		V katero generacijo se uvrščate?			
		Mlajša generacija (0–29)	Srednja generacija (30–65)	Starejša generacija (66 +)	Skupaj
Spol.	Moški	25	47	34	106
		24 %	44 %	32 %	39 %
	Ženski	54	65	47	166
		33 %	39 %	28 %	61 %
	Skupaj	79	112	81	272
		29 %	41 %	30 %	100 %

Tabela 2: S kom živite?

S kom živite?	Navedbe	
	Frekvence	%
S starši	81	20 %
S starimi starši	23	6 %
Z zakoncem/s partnerjem	158	39 %
Z otroki ali vnuki	105	26 %
Sam	36	9 %
SKUPAJ	403	100 %

Tabela 3: Ali se vam zdi pomembno, da se družite in povezujete/sodelujete z ljudmi različnih generacij? / spol/ generacija

		Ali se vam zdi pomembno, da se družite in povezujete/sodelujete z ljudmi različnih generacij?		
		DA	NE	Skupaj
Spol	Moški	102	4	106
		96 %	4 %	100 %
	Ženski	154	12	166
		93 %	7 %	100 %
	Skupaj	256	16	272
		94 %	6 %	100 %
V katero generacijo se uvrščate?	Mlajša generacija (0–29)	71	8	79
		90 %	10 %	100 %
	Srednja generacija (30–65)	108	4	112
		96 %	4 %	100 %
	Starejša generacija (66 +)	77	4	81
		95 %	6 %	100 %
	Skupaj	256	16	272
		94 %	6 %	100 %

Tabela 4: Ali menite, da namenite druženju z drugimi generacijami dovolj svojega časa? / spol/ generacija

		Ali menite, da namenite druženju z drugimi generacijami dovolj svojega časa?		
		DA	NE	Skupaj
Spol	Moški	74	32	106
		70 %	30 %	100 %
	Ženski	113	53	166
		68 %	32 %	100 %
	Skupaj	187	85	272
		69 %	31 %	100 %
V katero generacijo se uvrščate?	Mlajša generacija (0–29)	48	31	79
		61 %	39 %	100 %
	Srednja generacija (30–65)	77	35	112
		68 %	32 %	100 %
	Starejša generacija (66 +)	62	19	81
		77 %	23 %	100 %
	Skupaj	187	85	272
		69 %	31 %	100 %

Tabela 5: Če ste izbrali odgovor "NE", kateri so tisti razlogi, da prihaja do pomanjkanja vašega časa za druženje? / generacija

		V katero generacijo se uvrščate?			
		Mlajša generacija (0–29)	Srednja generacija (30–65)	Starejša generacija (66 +)	Skupaj
Če ste izbrali odgovor "NE", kateri so tisti razlogi, da prihaja do pomanjkanja vašega časa za druženje?	Služba, kariera, predolg delovni dan	13	19	0	32
		41 %	59 %	0 %	100 %
	Druge obveznosti, obveznosti otrok in družine, vzgoja otrok	4	5	2	11
		36 %	45 %	18 %	100 %
	Prehiter tempo življenja, sodobni čas, pomanjkanje časa, dejansko ni časa, vedno manj prostega časa	4	5	11	20
		20 %	25 %	55 %	100 %
	Nezainteresiranost, ne vzamem si časa	0	1	2	3
		0 %	33 %	67 %	100 %
	Ker pridejo premalokrat na obisk	0	1	0	1
		0 %	100 %	0 %	100 %
	Zaprtoost ljudi	0	1	0	1
		0 %	100 %	0 %	100 %
	Premalo vloženega truda	2	0	0	2
		100 %	0 %	0 %	100 %
	Neskladje interesov, drugačni interesi	3	0	0	3
		100 %	0 %	0 %	100 %
	Šola	3	0	0	3
		100 %	0 %	0 %	100 %
	Prevelika razdalja do njih, fizična oddaljenost	2	3	0	5
		40 %	60 %	0 %	100 %
	Zaradi gospodinjstskih opravil	0	0	1	1
		0 %	0 %	100 %	100 %
	Nimam časa, delo na deželi	0	0	1	1
		0 %	0 %	100 %	100 %
	Nesoglasja z mladimi	0	0	2	2
		0 %	0 %	100 %	100 %
	Skupaj	31	35	19	85
		36 %	41 %	22 %	100 %

Tabela 6: Kako pogosto imate stike oz. se družite z ostalimi generacijami?

		V katero generacijo se uvrščate?			
Kako pogosto imate stike oz. se družite z ostalimi generacijami?		Mlajša generacija (0–29)	Srednja generacija (30–65)	Starejša generacija (66 +)	Skupaj
Z mlado generacijo	Dnevno	60	75	34	169
		36 %	44 %	20 %	100 %
	Tedensko	16	16	13	56
		29 %	29 %	59 %	100 %
	Mesečno	3	6	13	22
		14 %	27 %	59 %	100 %
	Manj pogosto	0	9	10	19
		0 %	47 %	59 %	100 %
S srednjo generacijo	Dnevno	0	6	0	6
		0 %	100 %	0 %	100 %
	Tedensko	79	112	81	272
		29 %	41 %	30 %	100 %
	Mesečno	58	73	41	172
		34 %	42 %	24 %	100 %
	Manj pogosto	20	28	28	76
		26 %	37 %	37 %	100 %
S starejšo generacijo	Dnevno	1	6	10	17
		6 %	35 %	59 %	100 %
	Tedensko	0	5	2	7
		0 %	71 %	29 %	100 %
	Mesečno	0	0	0	0
		0 %	0 %	0 %	100 %
	Manj pogosto	79	112	81	272
		29 %	41 %	30 %	100 %

Tabela 7: Na kakšen način se družite z ostalimi generacijami? / V katero generacijo se uvrščate?

Na kakšen način se družite z ostalimi generacijami?		V katero generacijo se uvrščate?			Skupaj
		Mlajša generacija (0–29)	Srednja generacija (30–65)	Starejša generacija (66 +)	
Varstvo	z mlado generacijo	59	83	68	210
		28 %	40 %	32 %	100 %
	s srednjo generacijo	13	15	7	35
		37 %	43 %	20 %	100 %
Pomoč pri dnevnih opravilih	z mlado generacijo	7	17	9	33
		21 %	52 %	27 %	100 %
	s srednjo generacijo	24	47	13	84
		29 %	56 %	15 %	100 %
Družbeni dogodki	z mlado generacijo	60	65	59	184
		33 %	35 %	32 %	100 %
	s srednjo generacijo	33	46	44	123
		27 %	37 %	36 %	100 %
Družinski dogodki	z mlado generacijo	59	50	11	120
		49 %	42 %	9 %	100 %
	s srednjo generacijo	51	95	44	190
		27 %	50 %	23 %	100 %
Izobraževanja (predajanje znanja, učenje novih stvari itd.)	z mlado generacijo	21	40	76	137
		15 %	29 %	55 %	100 %
	s srednjo generacijo	63	94	73	230
		27 %	41 %	32 %	100 %
Druženje v institucijah (vrtec, šola, dnevni centri, domovi za starejše itd.)	z mlado generacijo	76	94	80	250
		30 %	38 %	32 %	100 %
	s srednjo generacijo	72	96	77	245
		29 %	39 %	31 %	100 %
Družbeni dogodki	z mlado generacijo	59	67	61	187
		32 %	36 %	33 %	100 %
	s srednjo generacijo	36	47	33	116
		31 %	41 %	28 %	100 %
Družbeni dogodki	z mlado generacijo	14	17	6	37
		38 %	46 %	16 %	100 %
	s srednjo generacijo	59	71	31	161
		37 %	44 %	19 %	100 %
Družbeni dogodki	z mlado generacijo	37	43	10	90
		41 %	48 %	11 %	100 %
	s srednjo generacijo	13	30	64	107
		12 %	28 %	60 %	100 %

Tabela 8: Kdo vam običajno pomaga pri različnih dnevnih opravilih? / V katero generacijo se uvrščate?

		V katero generacijo se uvrščate?			
		Mlajša generacija (0–29)	Srednja generacija (30–65)	Starejša generacija (66 +)	Skupaj
Kdo vam običajno pomaga pri različnih dnevnih opravilih? (možnih je več odgovorov)	Otroci	15	68	68	151
		10 %	45 %	45 %	100 %
	Starši	57	38	1	96
		59 %	40 %	1 %	100 %
	Stari starši	12	5	0	17
		71 %	29 %	0 %	100 %
	Ostali sorodniki	9	17	24	50
		18 %	43 %	39 %	100 %
	Prijatelji	17	40	37	94
		18 %	43 %	39 %	100 %
	Socialna služba	0	0	5	5
		0 %	0 %	100 %	100 %
	Drugi	20	18	4	42
		48 %	43 %	10 %	100 %
	Skupaj	130	186	139	455
		29 %	41 %	31 %	100 %

Tabela 9: Na spodnji lestvici ocenite, kakšno je sodelovanje med različnimi generacijami.

		Med mlajšo in srednjo generacijo					Med mlajšo in starejšo generacijo					Med srednjo in starejšo generacijo				
		Zelo slabo	Slabo	Dobro	Zelo dobro	Skupaj	Zelo slabo	Slabo	Dobro	Zelo dobro	Skupaj	Zelo slabo	Slabo	Dobro	Zelo dobro	Skupaj
V katero generacijo se uvrščate?	Mlajša generacija (0–29)	2	17	46	14	79	3	17	47	13	79	10	28	38	3	79
		3 %	22 %	58 %	17 %	100 %	4 %	22 %	59 %	16 %	100 %	13 %	35 %	48 %	4 %	100 %
	Srednja generacija (30–65)	4	27	74	7	112	4	13	80	15	112	8	37	59	8	112
		4 %	24 %	66 %	6 %	100 %	4 %	12 %	71 %	13 %	100 %	7 %	33 %	53 %	7 %	100 %
	Starejša generacija (66 +)	4	9	63	5	81	0	6	48	27	81	0	19	56	6	81
		5 %	11 %	78 %	6 %	100 %	0 %	7 %	59 %	33 %	100 %	0 %	23 %	69 %	7 %	100 %
	Skupaj	10	53	183	26	272	7	36	175	55	272	18	84	153	17	272
		4 %	19 %	67 %	6 %	100 %	6 %	13 %	64 %	20 %	100 %	7 %	31 %	56 %	6 %	100 %

Tabela 10: Bi si želeli več stika z ljudmi drugih generacij?

		V katero generacijo se uvrščate?				Spol		
		Mlajša generacija	Srednja generacija	Starejša generacija	Skupaj	Moški	Ženski	Skupaj
		...	...	...				
Bi si želeli več stika z ljudmi drugih generacij?	DA	46	75	45	166	67	101	168
		28 %	45 %	27 %	61 %	40 %	60 %	62 %
	NE	33	37	36	106	39	65	104
		31 %	35 %	34 %	39 %	38 %	63 %	38 %
	Skupaj	79	112	81	272	106	166	272
		29 %	41 %	30 %	100 %	39 %	61 %	100 %

Tabela 11: Na spodnji lestvici ocenite, kako dobro je po vašem mnenju poskrbljeno za medgeneracijsko sodelovanje v vašem lokalnem okolju.

		Med mlajšo in srednjo generacijo					Med mlajšo in starejšo generacijo					Med srednjo in starejšo generacijo				
		Sploh ni poskrbljeno	Je slabo poskrbljeno	Je dobro poskrbljeno	Je zelo dobro poskrbljeno	Skupaj	Sploh ni poskrbljeno	Je slabo poskrbljeno	Je dobro poskrbljeno	Je zelo dobro poskrbljeno	Skupaj	Sploh ni poskrbljeno	Je slabo poskrbljeno	Je dobro poskrbljeno	Je zelo dobro poskrbljeno	Skupaj
V katero generacijo se uvrščate?	Mlajša generacija (0–29)	11 14 %	24 30 %	39 50 %	5 6 %	79 100 %	18 23 %	28 35 %	29 37 %	4 5 %	79 100 %	6 8 %	28 35 %	42 53 %	3 4 %	79 100 %
	Srednja generacija (30–65)	14 13 %	44 39 %	53 47 %	1 1 %	112 100 %	8 7 %	49 44 %	53 47 %	2 2 %	112 100 %	3 3 %	37 33 %	64 57 %	8 7 %	112 100 %
	Starejša generacija (66 +)	2 2 %	29 36 %	48 59 %	2 2 %	81 100 %	4 5 %	28 35 %	45 56 %	4 5 %	81 100 %	0 %	19 %	56 %	6 %	81 100 %
	Skupaj	27 10 %	97 36 %	140 51 %	8 3 %	272 100 %	30 11 %	105 39 %	127 47 %	10 3 %	272 100 %	9 3 %	84 31 %	162 60 %	17 6 %	272 100 %

Tabela 12: V kolikšni meri se strinjate s spodnjimi strditvami?

		V katero generacijo se uvrščate?			
		Mlajša generacija (0–29)	Srednja generacija (30–65)	Starejša generacija (66 +)	Skupaj
S starejšimi ljudmi se dobro razumem.	Sploh se ne strinjam	3	2	0	5
		60 %	40 %	0 %	100 %
	Delno se strinjam	9	8	10	27
		33 %	30 %	37 %	100 %
	Se strinjam	51	76	42	169
		30 %	45 %	25 %	100 %
Stari ljudje se veliko pritožujejo in so večinoma slabe volje.	Sploh se ne strinjam	16	26	29	71
		23 %	37 %	41 %	100 %
	Delno se strinjam	79	112	81	272
		29 %	41 %	30 %	100 %
	Se strinjam	12	21	24	57
		21 %	37 %	42 %	100 %
Redko se družim s starejšimi ljudmi.	Sploh se ne strinjam	54	69	39	162
		33 %	43 %	24 %	100 %
	Delno se strinjam	7	19	14	40
		18 %	48 %	35 %	100 %
	Se strinjam	6	3	4	13
		46 %	23 %	31 %	100 %
Redko se družim s starejšimi ljudmi.	Sploh se ne strinjam	79	112	81	272
		29 %	41 %	30 %	100 %
	Delno se strinjam	22	57	50	129
		17 %	44 %	39 %	100 %
	Se strinjam	41	33	10	84
		49 %	39 %	12 %	100 %
Redko se družim s starejšimi ljudmi.	Sploh se ne strinjam	13	20	21	54
		24 %	37 %	39 %	100 %
	Delno se strinjam	3	2	0	5
		60 %	40 %	0 %	100 %
	Se strinjam	79	112	81	272
		29 %	41 %	30 %	100 %

Stari ljudje so pozabljivi in imajo slab spomin.	Sploh se ne strinjam	16 25 %	27 43 %	20 32 %	63 100 %
	Delno se strinjam	47 33 %	52 36 %	44 31 %	143 100 %
	Se strinjam	12 24 %	27 55 %	10 20 %	49 100 %
	Se popolnoma strinjam	4 24 %	6 35 %	7 41 %	17 100 %
	Skupaj	79 29 %	112 41 %	81 30 %	272 100 %
Starejši ljudje potrebujejo pomoč ostalih generacij.	Sploh se ne strinjam	0 0 %	3 100 %	0 0 %	3 100 %
	Delno se strinjam	14 25 %	22 40 %	19 35 %	55 100 %
	Se strinjam	43 33 %	58 45 %	29 22 %	130 100 %
	Se popolnoma strinjam	22 26 %	29 35 %	33 39 %	84 100 %
	Skupaj	79 29 %	112 41 %	81 30 %	272 100 %
Starejša generacija več pomaga mlajši in srednji generaciji kot one njim.	Sploh se ne strinjam	17 49 %	13 37 %	5 14 %	35 100 %
	Delno se strinjam	19 26 %	42 57 %	13 17 %	74 100 %
	Se strinjam	25 24 %	42 40 %	38 36 %	105 100 %
	Se popolnoma strinjam	18 31 %	15 26 %	25 43 %	58 100 %
	Skupaj	79 29 %	112 41 %	81 30 %	272 100 %
Stari ljudje imajo veliko različnih izkušenj in nas zaradi tega lahko veliko naučijo.	Sploh se ne strinjam	1 11 %	3 33 %	5 56 %	9 100 %
	Delno se strinjam	13 25 %	26 49 %	14 26 %	53 100 %
	Se strinjam	42	48	35	125

		34 %	38 %	28 %	100 %
		23	35	27	85
		9 %	41 %	32 %	100 %
		79	112	81	272
		29 %	41 %	30 %	100 %
Druženje s starimi ljudmi me ne zanima, saj so dolgočasni.	Sploh se ne strinjam	68	91	57	216
		31 %	42 %	26 %	100 %
	Delno se strinjam	9	15	14	38
		24 %	39 %	37 %	100 %
	Se strinjam	2	4	2	8
		25 %	50 %	25 %	100 %
	Se popolnoma strinjam	0	2	8	10
		0 %	20 %	80 %	100 %
	Skupaj	79	112	81	272
		29 %	41 %	30 %	100 %
Stari ljudje več niso aktivni akterji v družbi.	Sploh se ne strinjam	48	59	24	131
		37 %	45 %	18 %	100 %
	Delno se strinjam	23	37	36	96
		24 %	39 %	38 %	100 %
	Se strinjam	6	10	19	35
		17 %	29 %	54 %	100 %
	Se popolnoma strinjam	2	6	2	10
		20 %	60 %	20 %	100 %
	Skupaj	79	112	81	272
		29 %	41 %	30 %	100 %
Srednja generacija je najbolj aktivna generacija	Sploh se ne strinjam	7	9	2	18
		39 %	50 %	11 %	7 %
	Delno se strinjam	47	27	18	92
		51 %	29 %	20 %	100 %
	Se strinjam	20	56	47	123
		16 %	46 %	38 %	100 %
	Se popolnoma strinjam	5	20	14	39
		13 %	51 %	36 %	100 %
	Skupaj	79	112	81	272
		29 %	41 %	30 %	100 %

Ljudje v srednjih letih imajo zelo malo prostega časa zaradi veliko obveznosti.	Sploh se ne strinjam	6 50 %	5 42 %	1 8 %	12 100 %
	Delno se strinjam	15 19 %	34 43 %	31 39 %	80 100 %
	Se strinjam	42 37 %	44 38 %	29 25 %	115 100 %
	Se popolnoma strinjam	16 25 %	29 45 %	20 31 %	65 100 %
	Skupaj	79 29 %	112 41 %	81 30 %	272 100 %
Srednja generacija mora skrbeti za mlajšo generacijo.	Sploh se ne strinjam	5 42 %	4 33 %	3 25 %	12 100 %
	Delno se strinjam	38 35 %	44 41 %	26 24 %	108 100 %
	Se strinjam	26 26 %	38 38 %	37 37 %	101 100 %
	Se popolnoma strinjam	10 20 %	26 51 %	15 29 %	51 100 %
	Skupaj	79 29 %	112 41 %	81 30 %	272 100 %
Srednja generacija mora skrbeti za stare ljudi.	Sploh se ne strinjam	10 67 %	1 7 %	4 27 %	15 100 %
	Delno se strinjam	26 26 %	51 51 %	23 23 %	100 100 %
	Se strinjam	34 29 %	43 37 %	40 34 %	117 100 %
	Se popolnoma strinjam	9 23 %	17 43 %	14 35 %	40 100 %
	Skupaj	79 29 %	112 41 %	81 30 %	272 100 %
Mlada generacija ne razume starejše generacije.	Sploh se ne strinjam	15 58 %	7 27 %	4 15 %	26 100 %
	Delno se strinjam	43 30 %	60 42 %	40 28 %	143 100 %
	Se strinjam	18	34	21	73

		25 %	47 %	29 %	100 %
	Se popolnoma strinjam	3	11	16	30
		10 %	37 %	53 %	100 %
	Skupaj	79	112	81	272
Od mlade generacije se lahko veliko naučim.	Sploh se ne strinjam	17	7	3	27
		63 %	26 %	11 %	100 %
	Delno se strinjam	37	72	30	139
		27 %	52 %	21 %	100 %
	Se strinjam	19	26	34	79
		24 %	33 %	43 %	100 %
	Se popolnoma strinjam	6	7	14	27
		22 %	26 %	52 %	100 %
	Skupaj	79	112	81	272
		29 %	41 %	30 %	100 %
Dobro se razumem z mlajšimi ljudmi.	Sploh se ne strinjam	2	7	4	13
		15 %	54 %	31 %	100 %
	Delno se strinjam	8	19	21	48
		17 %	40 %	44 %	100 %
	Se strinjam	51	65	40	156
		33 %	42 %	25 %	100 %
	Se popolnoma strinjam	18	21	16	55
		33 %	38 %	29 %	100 %
	Skupaj	79	112	81	272
		29 %	41 %	30 %	100 %
Mlada generacija nima časa za pomoč in druženje s starejšimi ljudmi.	Sploh se ne strinjam	14	13	9	36
		39 %	36 %	25 %	100 %
	Delno se strinjam	37	53	29	119
		31 %	45 %	24 %	44 %
	Se strinjam	17	32	29	78
		22 %	41 %	37 %	100 %
	Se popolnoma strinjam	11	14	14	39
		28 %	36 %	36 %	100 %
	Skupaj	79	112	81	272
		29 %	41 %	30 %	100 %

Mladi imajo izkušnje in znanja, ki jih lahko posredujejo starejšim ljudem.	Sploh se ne strinjam	5 38 %	7 54 %	1 8 %	13 100 %
	Delno se strinjam	26 30 %	39 45 %	21 24 %	86 100 %
	Se strinjam	39 30 %	55 43 %	34 27 %	128 100 %
	Se popolnoma strinjam	9 20 %	11 24 %	25 56 %	45 100 %
	Skupaj	79 29 %	112 41 %	81 30 %	272 100 %
Mlajša generacija se skozi druženje s starejšimi ljudmi nauči spoštovanja.	Sploh se ne strinjam	2 100 %	0 0 %	0 0 %	2 100 %
	Delno se strinjam	7 16 %	24 56 %	12 28 %	43 100 %
	Se strinjam	42 32 %	55 42 %	34 56 %	131 100 %
	Se popolnoma strinjam	28 29 %	33 34 %	35 35 %	96 100 %
	Skupaj	79 29 %	112 41 %	81 30 %	272 100 %

Naslednje tabele so analiza vprašalnika samo za starejšo generacijo

Tabela 13: Ali lahko še vedno sami skrbite zase?

		Ali lahko še vedno sami skrbite zase?		
		DA	NE	Skupaj
Spol	Moški	32	2	34
		94 %	6 %	100 %
	Ženski	44	3	47
		94 %	6 %	100 %
	Skupaj	76	5	81
		94 %	6 %	100 %

Tabela 14: Kdo skrbi za gospodinjstva opravila (čiščenje, priprava hrane itn.)?

		Kdo skrbi za gospodinjstva opravila (čiščenje, priprava hrane itn.)?				Skupaj
		Sam	Partner	Svojci	Drugi	
Spol	Moški	12	15	7	0	34
		35 %	44 %	21 %	0 %	100 %
	Ženski	40	1	6	0	47
		85 %	2 %	13 %	0 %	100 %
	Skupaj	52	16	13	0	81
		64 %	20 %	16 %	0 %	100 %

Tabela 15: Se počutite zdravega/vitalnega?

		Se počutite zdravega/vitalnega?		Skupaj
		DA	NE	
Spol	Moški	24	10	34
		72 %	28 %	100 %
	Ženski	37	10	47
		79 %	21 %	100 %
	Skupaj	61	20	81
		76 %	24 %	100 %

Tabela 16: Označite, kako pogosto ste še aktivni v družbi (športno, kulturno, družbeno itd.).

		Označite, kako pogosto ste še aktivni v družbi (športno, kulturno, družbeno itd.)					Skupaj
		Dnevno	Tedensko	Mesečno	Manj pogosto	Nikoli	
Spol	Moški	1	16	3	9	5	34
		3 %	47 %	9 %	26 %	15 %	100 %
	Ženski	11	14	6	13	3	47
		22 %	30 %	13 %	28 %	7 %	100 %
	Skupaj	12	30	9	22	8	81
		15 %	37 %	11 %	27 %	10 %	100 %

Tabela 17: Se kdaj počutite osamljeno?

		Se kdaj počutite osamljeno?				Skupaj
		Vedno	Pogosto	Včasih	Nikoli	
Spol	Moški	0	4	15	15	34
		0 %	11 %	44 %	44 %	100 %
	Ženski	0	6	20	21	47
		0 %	13 %	43 %	43 %	100 %
	Skupaj	0	10	35	36	81
		%	12 %	44 %	44 %	100 %

Tabela 18: Čigave družbe si najbolj želite?

		Čigave družbe si najbolj želite?				
		Vnuki	Otroci	Prijatelji	Partner	Skupaj
Spol	Moški	10	5	5	14	34
		29 %	15 %	15 %	41 %	100,00 %
	Ženski	13	11	8	15	47
		28 %	23 %	17 %	32 %	100,00 %
	Skupaj	23	16	13	29	81
		28 %	20 %	16 %	36 %	100,00 %

Tabela 19: Kaj bi po vašem mnenju morali prenesti na mlajše generacije?

		Kaj bi po vašem mnenju morali prenesti na mlajše generacije?					
		Ljubezen	Vzgoja	Druženje	Vrednote	Izkušnje	Skupaj
Spol	Moški	14	18	9	20	21	82
		17,07 %	21,95 %	10,98 %	24,39 %	25,61 %	100,00 %
	Ženski	24	31	16	36	31	138
		17,39 %	22,46 %	11,59 %	26,09 %	22,46 %	100,00 %
	Skupaj	38	49	25	56	52	220
		17,27 %	22,27 %	11,36 %	25,45 %	23,64 %	100,00 %